

«ҚазТрансОйл» АҚ

Жеке жылдық қаржылық есептілік
(Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің
2017 жылғы 28 маусымдағыдағы № 404 бұйрығына сәйкес)

*2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін,
тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебімен*

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

Жеке жылдық қаржылық есептілік

Жеке бухгалтерлік баланс (№ 1 нысан)	1-2
Жеке пайдалар мен залалдар туралы есеп (№ 2 нысан).....	3-4
Жеке ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп (жанама әдіс) (№ 3 нысан).....	5-7
Жеке капиталдағы өзгерістер туралы есеп (№ 4 нысан).....	8-12
Түсіндірме жазба.....	13-72

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«ҚазТрансОйл» АҚ-ның акционерлеріне

Біз 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша және көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін «ҚазТрансОйл» АҚ-ның (бұдан әрі «Ұйым») қоса беріліп отырған жеке қаржылық есептіліктің нысандарына аудит жүргіздік, әрі оған бухгалтерлік баланс, пайдалар мен залалдар туралы есеп, ақшалай қаражатының қозғалысы туралы есеп, капиталдағы өзгерістер туралы есеп нысандары мен түсіндірме жазбасы (бұдан әрі «жеке есептілік нысандары») кіреді. «ҚазТрансОйл» АҚ-ның басшылығы жеке қаржылық есептіліктің бұл нысандарын Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2017 жылғы 28 маусымдағы № 404 бұйрығының талаптарына сәйкес әзірледі.

Басшылықтың жеке есептілік нысандарына қатысты жауапкершілігі

Ұйым басшылығы бұл жеке есептілік нысандарының Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2017 жылғы 28 маусымдағы № 404 бұйрығының талаптарына сәйкес әзірленуі үшін, сондай-ақ басшылықтың пікірінше шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ жеке есептілік нысандарын дайындауды қамтамасыз ету үшін қажетті ішкі бақылау процедуралары үшін жауапкершілік көтереді.

Аудитордың жауапкершілігі

Біздің міндетіміз жүргізілген аудит негізінде осы жеке есептілік нысандары туралы пікірімізді білдіру болып табылады. Біз аудитті Қазақстан Республикасында жарияланған Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргіздік. Бұл стандарттар біздің әдеп нормаларын сақтауымызды, аудитті қоса берілген жеке есептілік нысандарында маңызды бұрмаланулардың жоқтығына жеткілікті түрде сенімді болатындай етіп жоспарлауымызды және жүргізуімізді талап етеді.

Аудит жеке есептілік нысандарында берілген сомалар мен ақпаратқа қатысты аудиторлық дәлелдер алуға бағытталған процедуралардың орындалуын қамтиды. Процедуралар таңдау шынайы емес әрекеттердің немесе қате салдарынан жеке есептілік нысандарының маңызды бұрмалану тәуекелін бағалау қосылатын аудитор тұжырымдарына негізделеді. Бұл тәуекелді бағалау кезінде аудитор жеке есептілік нысандарын дайындауға қатысты ішкі бақылау аспектілерін ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірін білдіру үшін емес, нақты жағдайларда қажет аудит процедураларын анықтау үшін қарастырады. Сондай-ақ Аудит таңдалған есеп саясатының орындылығы мен басшылық жасаған бухгалтерлік бағалаулардың негізділігін бағалауды және тұтас жеке есептілік нысандарының берілуін бағалауды қамтиды.

Біз алған аудиторлық дәлелдер пікірімізді білдіруге жеткілікті әрі тиісінше деп санаймыз.

Пікір

Біздің ойымызша, 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін «ҚазТрансОйл» АҚ-ның жеке есептілік нысандары барлық елеулі аспектілерде Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2017 жылғы 28 маусымдағы №404 бұйрығының талаптарына сәйкес әзірленді.

Әзірлеу қағидаттары және пайдалануын шектеу

Біздің пікірімізді өзгертпестен, біз қоса беріліп отырған жеке есептілік нысандарын Ұйым Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2017 жылғы 28 маусымдағы № 404 бұйрығының талаптарын орындау мақсатында әзірленгенін ерекше атап отырмыз. Тиісінше, бұл жеке есептілік нысандары өзге мақсаттар үшін жарамсыз болуы мүмкін.

Басқа мәліметтер

Ұйым Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін жеке қаржылық есептіліктің жеке жинағын шығарды, сол бойынша біз 2019 жылғы 4 наурызда «ҚазТрансОйл» АҚ-ның акционерлері үшін тәуелсіз аудитордың жеке аудиторлық есебін шығардық.

„Эрнст энд Янг“ ЖШС

Гульмира Турмагамбетова
Аудитор / «Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры

Аудитордың 1998 жылғы 21 ақпандағы
№0000374 біліктілік күәлігі

Қазақстан Республикасында аудиторлық
қызметпен айналысуға арналған
мемлекеттік лицензия: сериясы МФЮ-2,
№ 0000003, Қазақстан Республикасы
Қаржы Министрлігімен 2005 жылғы
15 шілдеде берілген

050060, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.
Әл-Фараби даңғылы, 77/7, «Есентай Тауэр» ғимараты

2019 жылғы 4 наурыз

№ 1 нысан

Жеке бухгалтерлік баланс
«ҚазТрансОйл» АҚ
 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша

мың теңге

Активтер	Жол коды	Есепті кезеңнің аяғында	Есепті кезеңнің басында
I. Қысқа мерзімді активтер:			
Ақша қаражаты және оның баламалары	010	30.325.124	36.011.198
Сату үшін қолдағы бар қаржы активтері	011	—	—
Туынды қаржы құралдары	012	—	—
Пайда мен залал арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	013	—	—
Өтегенге дейін ұсталатын қаржы активтері	014	—	—
Өзге де қысқа мерзімді қаржы активтері	015	25.424.203	28.356.520
Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек	016	4.242.779	6.197.900
Ағымдағы табыс салығы	017	941.945	3.489.707
Қорлар	018	4.027.652	3.152.484
Өзге де қысқа мерзімді активтер	019	9.063.751	9.188.140
Қысқа мерзімді активтердің жиыны (010-жолдан бастап 019-жолды қоса алғандағы сомасы)	100	74.025.454	86.395.949
Сатуға арналған активтер (немесе істен шыққан топтар)	101	2.406.231	2.848.498
II. Ұзақ мерзімді активтер			
Сату үшін қолдағы бар қаржы активтері	110	—	—
Туынды қаржы құралдары	111	—	—
Пайда мен залал арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	112	828.437	—
Өтеуге дейін ұсталатын қаржы активтері	113	—	748.962
Өзге де ұзақ мерзімді қаржы активтері	114	2.778.076	3.948.692
Ұзақ мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек	115	—	—
Үлестік қатысу әдісімен есепке алынатын инвестициялар	116	—	—
Инвестициялық мүлік	117	—	—
Негізгі құралдар	118	597.851.442	566.836.632
Биологиялық активтер	119	—	—
Барлау және бағалау активтері	120	—	—
Материалдық емес активтер	121	1.511.705	1.489.927
Кейінге қалдырылған салықтық активтер	122	—	—
Өзге де ұзақ мерзімді активтер	123	64.787.903	35.899.155
Ұзақ мерзімді активтердің жиыны (110-жолдан бастап 123-жолды қоса алғандағы сомасы)	200	667.757.563	608.923.368
Баланс (100 жол + 101 жол + 200 жол)		744.189.248	698.167.815

№ 1 нысан

Жеке бухгалтерлік баланс (жалғасы)
«ҚазТрансОйл» АҚ
 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша

мың теңге

Міндеттеме және капитал	Жол коды	Есепті кезеңнің аяғында	Есепті кезеңнің басында
III. Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Қарыздар	210	—	—
Туынды қаржы құралдары	211	—	—
Өзге де қысқа мерзімді қаржы міндеттемелері	212	—	—
Қысқа мерзімді сауда және өзге де кредиторлық берешек	213	11.919.760	16.725.180
Қысқа мерзімді резервтер	214	1.748.539	641.300
Табыс салығы бойынша ағымдағы салық міндеттемелері	215	—	—
Қызметкерлерге сыйақылар	216	10.034.627	9.911.112
Өзге де қысқа мерзімді міндеттемелер	217	35.379.797	30.731.420
Қысқа мерзімді міндеттемелердің жиыны (210-жолдан бастап 217-жолды қоса алғандағы сомасы)	300	59.082.723	58.009.012
Сатуға арналған істен шыққан топтардың міндеттемелері	301	—	—
IV. Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Қарыздар	310	—	—
Туынды қаржы құралдары	311	—	—
Өзге де ұзақ мерзімді қаржы міндеттемелері	312	—	—
Ұзақ мерзімді сауда және өзге де кредиторлық берешек	313	—	—
Ұзақ мерзімді резервтер	314	34.049.168	28.088.073
Кейінге қалдырылған салықтық міндеттемелер	315	68.003.798	63.299.288
Өзге де ұзақ мерзімді міндеттемелер	316	6.843	3.655
Ұзақ мерзімді міндеттемелердің жиыны (310-жолдан бастап 316-жолды қоса алғандағы сомасы)	400	102.059.809	91.391.016
V. Капитал			
Жарғылық (акционерлік) капитал	410	61.937.567	61.937.567
Эмиссиялық кіріс	411	—	—
Сатып алынған меншікті үлес құралдары	412	(9.549)	(9.549)
Резервтер	413	198.795.487	182.333.399
Бөлінбеген пайда (өтелмеген залал)	414	322.323.211	304.506.370
Негізгі ұйымның меншік иелеріне тиесілі капиталдың жиыны (410-жолдан бастап 414-жолды қоса алғандағы сомасы)	420	583.046.716	548.767.787
Бақыламайтын меншік иелерінің үлесі	421	—	—
Капиталдың барлығы (420-жол +/- 421-жол)	500	583.046.716	548.767.787
Баланс (300-жол + 301-жол + 400-жол + 500-жол)		744.189.248	698.167.815

Бас директор (Басқарма төрағасы)

Д.Ф. Досанов

Бас бухгалтер

М.Қ. Сармағамбетова

13-72 бет аралығындағы түсіндірме жазба осы жеке жылдық қаржылық есептіліктің ажыратылмайтын бөлігі болып табылады.

Жеке пайдалар мен залалдар туралы есеп
«ҚазТрансОйл» АҚ
2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл үшін

мың теңге

Көрсеткіштердің атауы	Жол коды	Есепті кезеңге	Алдағы кезеңге
Түсім	010	212.519.885	208.606.879
Сатылған тауарлар мен қызметтердің өзіндік құны	011	139.040.319	134.081.624
Жалпы пайда (010-жол – 011-жол)	012	73.479.566	74.525.255
Сату бойынша шығыстар	013	–	–
Әкімшілік шығыстар	014	13.858.932	12.037.532
Өзге шығыстар	015	2.915.613	987.477
Өзге кірістер	016	2.158.138	2.397.469
Операциялық пайда жиыны (залал) (+/- 012-жолдан 016-жолды қоса алғанда)	020	58.863.159	63.897.715
Қаржыландыру бойынша түскен кірістер	021	6.934.017	4.869.730
Қаржыландыру бойынша шығыстар	022	2.591.256	6.721.805
Үлестік қатысу әдісі бойынша есепке алынатын қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен қызметтің пайдасындағы (залалындағы) ұйымның үлесі	023	–	–
Өзге де операциялық емес кірістер	024	2.588.085	–
Өзге де операциялық емес шығыстар	025	–	597.171
Салық салғанға дейінгі пайда (залал) (+/- 020-жолдан 025-жолды қоса алғанда)	100	65.794.005	61.448.469
Табыс салығы бойынша шығыстар	101	13.981.295	15.793.678
Салық салғаннан кейін жалғасатын қызметтен түсетін пайда (залал) (100-жол – 101-жол)	200	51.812.710	45.654.791
Салық салғаннан кейін тоқтатылған қызметтен түсетін пайда (залал)	201	–	–
Мыналарға қатысты бір жылғы пайда (200-жол + 201-жол)	300	51.812.710	45.654.791
негізгі ұйымның меншік иелері		51.812.710	45.654.791
бақыламайтын меншік иелерінің үлесі		–	–

Жеке пайдалар мен залалдар туралы есеп (жалғасы)

«ҚазТрансОйл» АҚ

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл үшін

мың теңге

Көрсеткіштердің атауы	Жол коды	Есепті кезеңге	Алдағы кезеңге
Өзге де жиынтық пайда, барлығы (410-жолдан бастап 420-жолды қоса алғанда сомасы)	400	44.047.247	12.157.886
оның ішінде:			
Негізгі құралдарды қайта бағалау	410	54.370.405	15.106.598
Сату үшін қолдағы бар қаржы активтерін қайта бағалау	411	—	—
Үлестік қатысу әдісі бойынша есепке алынатын қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен қызметтің өзге де жиынтық пайдасындағы (залалындағы) үлесі	412	—	—
Зейнетақы міндеттемелері бойынша актуарлық пайда (залал)	413	688.653	279.191
Еншілес ұйымдардың мерзімі кейінге қалдырылған салығына табыс салығы мөлшерлемесін өзгерту әсері	414	—	—
Ақша ағындарын хеджирлеу	415	—	—
Шетелдік ұйымдарға инвестициялар бойынша бағамдық айырма	416	—	—
Шетелдік операцияларға таза инвестицияларды хеджирлеу	417	—	—
Өзге де жиынтық пайданың өзге де құрауыштары	418	—	(150.746)
Пайда (залал) құрамында кері сыныптау кезіндегі түзету	419	—	—
Өзге де жиынтық пайда құрауыштарының салықтық әсері	420	(11.011.811)	(3.077.157)
Жалпы жиынтық пайда (300-жол + 400-жол)	500	95.859.957	57.812.677
Мыналарға тиесілі жалпы жиынтық пайда:			
негізгі ұйымның меншік иелері		95.859.957	57.812.677
бақыламайтын меншік иелерінің үлесі		—	—
Акцияға арналған пайда:	600	135	119
оның ішінде:			
Акцияға арналған базалық пайда:			
жалғасатын қызметтен		135	119
тоқтатылған қызметтен		—	—
Акцияға арналған ажыратылған пайда:			
жалғасатын қызметтен		—	—
тоқтатылған қызметтен		—	—

Бас директор (Басқарма төрағасы)

Д.Ф. Досанов

Бас бухгалтер

М.Қ. Сармағамбетова

Жеке ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп (жанама әдіс)
«ҚазТрансОйл» АҚ
2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл үшін

мың теңге

Көрсеткіштердің атауы	Жол коды	Есепті кезең үшін	Алдағы кезең үшін
I. Операциялық қызметтен түскен ақша қаражатының қозғалысы			
Салық салынғанға дейінгі пайда (залал)	010	65.794.005	61.448.469
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің амортизациясы мен құнсыздануы	011	48.288.524	46.013.776
Гудвилдің құнсыздануы	012	—	—
Сауда және өзге дебиторлық берешектің құнсыздануы	013	217.662	(42.309)
Сатуға арналған шығындарды шегере отырып, әділ құнына дейін сатуға арналған активтердің (немесе шығарылатын топтың) құнын есептен шығару	014	283.956	—
Негізгі құралдарды шығарудан залал (пайда)	015	1.063.604	710.923
Инвестициялық мүлкітен залал (пайда)	016	—	—
Қарызды мерзімінен бұрын өтеуден залал (пайда)	017	—	—
Пайда мен залал туралы есеп арқылы түзетумен әділ құны бойынша көрсетілетін өзге қаржы активтерінен залал (пайда)	018	—	—
Қаржыландыру бойынша шығыстар (кірістер)	019	(4.511)	1.852.075
Қызметкерлерге сыйақылар	020	—	—
Үлестік құралдарымен сыйақылар бойынша шығыстар	021	—	—
Кейінге қалдырылған салықтар бойынша кірістер (шығыстар)	022	—	—
Іске асырылмаған оң (теріс) бағамдық айырма	023	(2.588.085)	597.171
Үлестік қатысу әдісі бойынша ескерілетін қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен қызметтің пайдасындағы ұйымның үлесі	024	—	—
Жалпы жиынтық пайданың (залалдың) өзге ақшалай емес операциялық түзетулері	025	1.109.836	(621.442)
Жалпы жиынтық пайданы (залалды) түзету жиыны, барлығы (+/- 011-ден 025 аралығындағы жолдар)	030	48.370.986	48.510.194
Қордағы өзгерістер	031	(1.967.308)	(1.751.897)
Резервтің өзгерістері	032	(709.395)	(699.299)
Сауда және өзге дебиторлық берешектегі өзгерістер	033	(8.333.482)	(1.195.695)
Сауда және өзге кредиторлық берешектегі өзгерістер	034	1.082.470	893.948
Салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер бойынша берешектегі өзгерістер	035	1.132.973	(2.304.287)
Өзге де қысқа мерзімді міндеттемелердегі өзгерістер	036	4.825.196	2.568.343
Операциялық активтер мен міндеттемелердің қозғалысы жиыны, барлығы (+/- 031-ден 036 аралығындағы жолдар)	040	(3.969.546)	(2.488.887)
Төленген сыйақылар	041	2.713.885	4.657.133
Төленген табыс салығы	042	(17.328.744)	(15.031.420)
Операциялық қызметтен түскен ақша қаражатының таза сомасы (010-жол +/- 030-жол +/- 040-жол +/- 041-жол +/- 042-жол)	050	95.580.586	97.095.489

Жеке ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп (жанама әдіс) (жалғасы)

«ҚазТрансОйл» АҚ

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл үшін

мың теңге

Көрсеткіштердің атауы	Жол коды	Есепті кезең үшін	Алдағы кезең үшін
II. Инвестициялық қызметтен түскен ақша қаражатының қозғалысы			
1. Ақша қаражатының түсуі, барлығы (061-ден 071 аралығындағы жолдардың сомасы)	060	69.243.307	62.428.130
оның ішінде:			
Негізгі құралдарды өткізу	061	31.491.443	15.400
Материалдық емес активтерді өткізу	062	—	—
Басқа да ұзақ мерзімді активтерді өткізу	063	—	—
Басқа ұйымдардың (еншілестерден басқа) үлестік құралдарын және бірлескен кәсіпкерліктегі қатысу үлесін өткізу	064	—	—
Басқа ұйымдардың борыштық құралдарын өткізу	065	—	—
Еншілес ұйымдарға бақылауды жоғалтқан кезде өтеу	066	—	—
Өзге де қаржы активтерін өткізу	067	—	—
Фьючерстік және форвардтық келісімшарттар, опциондар мен своптар	068	—	—
Алынған дивидендтер	069	4.670.625	—
Алынған сыйақылар	070	—	—
Өзге түсімдер	071	33.081.239	62.412.730
2. Ақша қаражатының шығарылуы, барлығы (081-ден 091 аралығындағы жолдар сомасы)	080	109.571.297	128.233.110
оның ішінде:			
Негізгі құралдарды сатып алу	081	54.758.405	47.722.657
Материалдық емес активтерді сатып алу	082	27.895	701.553
Басқа ұзақ мерзімді активтерді сатып алу	083	—	—
Басқа ұйымдардың (еншілестерден басқа) үлестік құралдарын және бірлескен кәсіпкерліктегі қатысу үлестерін сатып алу	084	—	—
Басқа ұйымдардың үлестік құралдарын сатып алу	085	—	—
Еншілес ұйымдарға бақылауды сатып алу	086	—	—
Өзге қаржы активтерін сатып алу	087	—	—
Қарыздар беру	088	—	—
Фьючерстік және форвардтық келісімшарттар, опциондар мен своптар	089	—	—
Қауымдасқан және еншілес ұйымдарға инвестициялар	090	27.694.677	—
Өзге төлемдер	091	27.090.320	79.808.900
3. Инвестициялық қызметтен түскен ақша қаражатының таза сомасы (060-жол – 080-жол)	100	(40.327.990)	(65.804.980)

№ 3 нысан

Жеке ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп (жанама әдіс) (жалғасы)

«ҚазТрансОйл» АҚ

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл үшін

мың теңге

Көрсеткіштердің атауы	Жол коды	Есепті кезең үшін	Алдағы кезең үшін
III. Қаржы қызметінен түскен ақша қаражатының қозғалысы			
1. Ақша қаражатының түсімі, барлығы (111-ден 114 аралығындағы жолдар сомасы)	110	–	–
оның ішінде:			
Акциялардың және басқа қаржы құралдарының эмиссиясы	111	–	–
Қарыздар алу	112	–	–
Алынған сыйақылар	113	–	–
Өзге түсімдер	114	–	–
2. Ақша қаражатының шығарылуы, барлығы (121-ден 125 аралығындағы жолдар сомасы)	120	61.540.496	59.617.355
оның ішінде:			
Қарыздарды өтеу	121	–	–
Сыйақы төлеу	122	–	–
Дивидендтерді төлеу	123	61.540.496	59.617.355
Ұйымдардың акциялары бойынша меншік иелеріне төлемдер	124	–	–
Өзге де шығарулар	125	–	–
3. Қаржы қызметінен түскен ақша қаражатының таза сомасы (110-жол – 120-жол)	130	(61.540.496)	(59.617.355)
4. Валюта айырбастау бағамының теңгеге әсері	140	601.826	(464.302)
5. Ақша қаражатының артуы +/- азаюы (050-жол +/- 100-жол +/- 130-жол +/- 140-жол)	150	(5.686.074)	(28.791.148)
6. Есепті кезеңнің басына ақша қаражаты мен олардың баламалары	160	36.011.198	64.802.346
7. Есепті кезеңнің аяғындағы ақша қаражаты мен олардың баламалары	170	30.325.124	36.011.198

Бас директор (Басқарма төрағасы)

Д.Ғ. Досанов

Бас бухгалтер

М.Қ. Сармағамбетова

№ 4 нысан

Жеке капиталдағы өзгерістер туралы есеп
«ҚазТрансОйл» АҚ
 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл үшін

мың теңге

Құрауыштардың атауы	Жол коды	Негізгі ұйымның капиталы					Бақылан-байтын меншік иелерінің үлесі	Капитал жиыны
		Жарғылық (акционерлік) капитал	Эмиссиялық кіріс	Сатып алынған меншік үлестік құралдар	Резервтер	Бөлінбеген пайда		
Алдыңғы жылдың 1 қаңтарына сальдо	010	61.937.567	–	(9.549)	191.735.119	296.909.328	–	550.572.465
Есептік саясаттағы өзгеріс	011	–	–	–	–	–	–	–
Қайта есептелген сальдо (010-жол +/- 011-жол)	100	61.937.567	–	(9.549)	191.735.119	296.909.328	–	550.572.465
Жалпы жиынтық пайда, барлығы (210-жол + 220-жол):	200	–	–	–	(9.401.720)	67.214.397	–	57.812.677
Бір жылдағы пайда (залал)	210	–	–	–	–	45.654.791	–	45.654.791
Өзге жиынтық пайда, барлығы (221-ден 229 аралығындағы жолдар сомасы):	220	–	–	–	(9.401.720)	21.559.606	–	12.157.886
оның ішінде:								
Негізгі құралдарды қайта бағалаудан өсім (салық тиімділігін алғанда)	221	–	–	–	12.085.279	–	–	12.085.279
Негізгі құралдарды қайта бағалаудан амортизация аударымы (салық тиімділігін алғанда)	222	–	–	–	(21.559.606)	21.559.606	–	–
Сату үшін қолда бар қаржы активтерін қайта бағалау (салық тиімділігін алғанда)	223	–	–	–	–	–	–	–
Үлестік қатысу әдісі бойынша ескерілетін қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен қызметтің өзге де жиынтық пайдасындағы (залалдағы) үлесі	224	–	–	–	–	–	–	–
Зейнетақы міндеттемелері бойынша актуарлық пайда (залал)	225	–	–	–	72.607	–	–	72.607
Еншілес ұйымдардың мерзімі кейінге қалдырылған салығына арналған табыс салығының мөлшерлемесіндегі өзгерістер әсері	226	–	–	–	–	–	–	–

13-72 бет аралығындағы түсіндірме жазба осы жеке жылдық қаржылық есептіліктің ажыратылмайтын бөлігі болып табылады.

№ 4 нысан

Жеке капиталдағы өзгерістер туралы есеп (жалғасы)

«ҚазТрансОйл» АҚ

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл үшін

мың теңге

Құрауыштардың атауы	Жол коды	Негізгі ұйымның капиталы					Бақылан- байтын меншік иелерінің үлесі	Капитал жиыны
		Жарғылық (акционер- лік) капитал	Эмиссия- лық кіріс	Сатып алынған меншік үлестік құралдар	Резервтер	Бөлінбеген пайда		
Ақша ағындарын (салық тиімділігін шегергенде) хеджирлеу	227	—	—	—	—	—	—	—
Шетел ұйымдарына инвестициялар бойынша бағамдық айырма	228	—	—	—	—	—	—	—
Шетел операцияларына таза инвестицияларды хеджирлеу	229	—	—	—	—	—	—	—
Меншік иелерімен операциялар, барлығы (310-нан 318 аралығындағы жолдар сомасы):	300	—	—	—	—	(59.617.355)	—	(59.617.355)
оның ішінде:								
Қызметкерлерге акциялармен сыйақы:	310	—	—	—	—	—	—	—
оның ішінде:								
қызметкерлердің көрсететін қызметтерінің құны		—	—	—	—	—	—	—
қызметкерлерге акциялармен сыйақы беру схемасы бойынша акциялар шығару		—	—	—	—	—	—	—
қызметкерлерге акциялармен сыйақы беру схемасына қатысты салықтық пайда		—	—	—	—	—	—	—
Меншік иелерінің жарналары	311	—	—	—	—	—	—	—
Өз үлестік құралдарын (акцияларын) шығару	312	—	—	—	—	—	—	—
Бизнесті біріктіруге байланысты үлестік құралдарды шығару	313	—	—	—	—	—	—	—
Айырбасталатын құралдардың үлестік құрауышы (салық тиімділігін шегергенде)	314	—	—	—	—	—	—	—
Дивидендтерді төлеу	315	—	—	—	—	(59.617.355)	—	(59.617.355)
Меншік иелерінің пайдасына өзге де бөлулер	316	—	—	—	—	—	—	—

13-72 бет аралығындағы түсіндірме жазба осы жеке жылдық
қаржылық есептіліктің ажыратылмайтын бөлігі болып табылады.

№ 4 нысан

Жеке капиталдағы өзгерістер туралы есеп (жалғасы)
«ҚазТрансОйл» АҚ
 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл үшін

мың теңге

Құрауыштардың атауы	Жол коды	Негізгі ұйымның капиталы					Бақылан- байтын меншік иелерінің үлесі	Капитал жиыны
		Жарғылық (акционер- лік) капитал	Эмиссия- лық кіріс	Сатып алынған меншік үлестік құралдар	Резервтер	Бөлінбеген пайда		
Меншік иелерімен өзге де операциялар	317	–	–	–	–	–	–	–
Бақылауды жоғалтуға әкеп соқтырмайтын еншілес ұйымдардағы қатысу үлесіне өзгерістер	318	–	–	–	–	–	–	–
Өзге де операциялар	319	–	–	–	–	–	–	–
Есепті жылдың 1 қаңтарына сальдо (100-жол + 200-жол + 300-жол + 319-жол)	400	61.937.567	–	(9.549)	182.333.399	304.506.370	–	548.767.787
Есептік саясаттағы өзгеріс	401	–	–	–	–	(40.532)	–	(40.532)
Қайта есептелген сальдо (400-жол +/- 401-жол)	500	61.937.567	–	(9.549)	182.333.399	304.465.838	–	548.727.255
Жалпы жиынтық пайда, барлығы (610-жол + 620-жол):	600	–	–	–	16.462.088	79.397.869	–	95.859.957
Бір жылғы пайда (залал)	610	–	–	–	–	51.812.710	–	51.812.710
Өзге жиынтық пайда, барлығы (621-ден 629 аралығындағы жолдар сомасы):	620	–	–	–	16.462.088	27.585.159	–	44.047.247
оның ішінде:								
Негізгі құралдарды (салық тиімділігін шегергенде) қайта бағалаудан өсім	621	–	–	–	43.496.325	–	–	43.496.325
Негізгі құралдарды (салық тиімділігін шегергенде) қайта бағалаудан амортизацияны аудару	622	–	–	–	(27.585.159)	27.585.159	–	–
Сату үшін қолда бар қаржы активтерін (салық тиімділігін шегергенде) қайта бағалау	623	–	–	–	–	–	–	–

13-72 бет аралығындағы түсіндірме жазба осы жеке жылдық
қаржылық есептіліктің ажыратылмайтын бөлігі болып табылады.

№ 4 нысан

Жеке капиталдағы өзгерістер туралы есеп (жалғасы)

«ҚазТрансОйл» АҚ

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл үшін

мың теңге

Құрауыштардың атауы	Жол коды	Негізгі ұйымның капиталы					Бақылан-байтын меншік иелерінің үлесі	Капитал жиыны
		Жарғылық (акционерлік) капитал	Эмиссиялық кіріс	Сатып алынған меншік үлестік құралдар	Резервтер	Бөлінбеген пайда		
Үлестік қатысу әдісі бойынша ескерілетін қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен қызметтің өзге де жиынтық пайдасындағы (залалдағы) үлесі	624	–	–	–	–	–	–	–
Зейнетақы міндеттемелері бойынша актуарлық пайда (залал)	625	–	–	–	550.922	–	–	550.922
Еншілес компаниялардың мерзімі кейінге қалдырылған салығына табыс салығының мөлшерлемесіндегі өзгерістердің тиімділігі	626	–	–	–	–	–	–	–
Ақша ағындарын (салық тиімділігін шегергенде) хеджирлеу	627	–	–	–	–	–	–	–
Шетел ұйымдарына инвестициялар бойынша бағамдық айырма	628	–	–	–	–	–	–	–
Шетел операцияларына таза инвестицияларды хеджирлеу	629	–	–	–	–	–	–	–
Меншік иелерімен операциялар, барлығы (710-нан 718 аралығындағы жолдар сомасы)	700	–	–	–	–	(61.540.496)	–	(61.540.496)
оның ішінде:								
Қызметкерлерге акциялармен сыйақы беру	710	–	–	–	–	–	–	–
оның ішінде:								
қызметкерлердің көрсететін қызметтерінің құны		–	–	–	–	–	–	–
қызметкерлерге акциялармен сыйақы беру схемасы бойынша акциялар шығару		–	–	–	–	–	–	–
қызметкерлерге акциялармен сыйақы беру схемасына қатысты салықтық пайда		–	–	–	–	–	–	–
Меншік иелерінің жарналары	711	–	–	–	–	–	–	–

13-72 бет аралығындағы түсіндірме жазба осы жеке жылдық қаржылық есептіліктің ажыратылмайтын бөлігі болып табылады.

№ 4 нысан

Жеке капиталдағы өзгерістер туралы есеп (жалғасы)

«ҚазТрансОйл» АҚ

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл үшін

мың теңге

Құрауыштардың атауы	Жол коды	Негізгі ұйымның капиталы					Бақылан-байтын меншік иелерінің үлесі	Капитал жиыны
		Жарғылық (акционер-лік) капитал	Эмиссия-лық кіріс	Сатып алынған меншік үлестік құралдар	Резервтер	Бөлінбеген пайда		
Өз үлестік құралдарын (акцияларын) шығару	712	–	–	–	–	–	–	–
Бизнесті біріктіруге байланысты үлестік құралдар шығару	713	–	–	–	–	–	–	–
Айырбасталатын құралдардың үлестік құрауышы (салық тиімділігін шегергенде)	714	–	–	–	–	–	–	–
Дивидендтерді төлеу	715	–	–	–	–	(61.540.496)	–	(61.540.496)
Меншік иелерінің пайдасына өзге де бөлулер	716	–	–	–	–	–	–	–
Меншік иелерімен өзге де операциялар	717	–	–	–	–	–	–	–
Бақылауды жоғалтуға әкеп соқтырмайтын еншілес ұйымдардағы қатысу үлесіне өзгерістер	718	–	–	–	–	–	–	–
Өзге де операциялар	719	–	–	–	–	–	–	–
Есепті жылдың 31 желтоқсанына сальдо (500-жол + 600-жол + 700-жол + 719-жол)	800	61.937.567	–	(9.549)	198.795.487	322.323.211	–	583.046.716

Бас директор (Басқарма төрағасы)

Д.Ф. Досанов

Бас бухгалтер

М.Қ. Сармағамбетова

13-72 бет аралығындағы түсіндірме жазба осы жеке жылдық қаржылық есептіліктің ажыратылмайтын бөлігі болып табылады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

«Мұнай және Газ Көлігі» ұлттық компаниясы» ЖАҚ (бұдан әрі – «МГК») Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 2 мамырдағы қаулысына сәйкес құрылды. Осы қаулының негізінде Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті «ҚазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ акцияларына меншік құқығын МГК-ға берді, осының нәтижесінде «ҚазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ «ҚазТрансОйл» ЖАҚ болып қайта тіркелді және қайта аталды.

2004 жылғы 31 мамырда Қазақстан заңнамасының талаптарына сай «ҚазТрансОйл» ЖАҚ «ҚазТрансОйл» АҚ (бұдан әрі – «Компания») болып қайта тіркелді.

2018 жылдың 31 желтоқсанына Компания акцияларының 10%-ы «Халықтық IPO» бағдарламасы аясында сатып алған миноритарлық акционерлерге тиесілі. «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ (бұдан әрі – «ҚМГ» немесе «Бас компания») Компанияның ірі акционері болып табылады, оған Компанияға қатысудың 90% бақылау үлесі тиесілі. ҚМГ акцияларының 90%-ы «Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі – «Самұрық-Қазына») тұлғасында Үкіметке тиесілі. ҚМГ акцияларының 10%-ы Қазақстан Республикасының Ұлттық банкіне тиесілі.

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның келесі ұйымдарда қатысу үлесі болды:

	Тіркелген жері	Негізгі қызметі	Қатысу үлесі	
			2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
«МұнайТас» СБҚК» АҚ (бұдан әрі – «МұнайТас»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	51%	51%
«Қазақстан – Қытай Құбыры» ЖШС (бұдан әрі – «ҚҚҚ»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	50%	50%
«Батуми Мұнай Терминалы» ЖШҚ (бұдан әрі – «БМТ»)*	Грузия	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау, ауыстырып құю және сақтау, теңіз кемежайын пайдалану	100%	100%
«Petrotrans Limited» (бұдан әрі – «PTL»)**	Біріккен Араб Әмірліктері	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау	100%	100%
«Магистралдық Суағызғысы» ЖШС (бұдан әрі – «Магистралдық Суағызғысы»)	Қазақстан	Су тасымалдау	100%	–

* БМТ «Батуми Теңіз Кемежайы» ЖШҚ-ның (бұдан әрі – «БТК») 100% үлесін басқаруға айрықша құқыққа ие.

** PTL-дың Қазақстан Республикасында, Астана қаласында жұмыс істейтін филиалы бар.

Компанияның бас кеңсесі Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Тұран даңғылы, 20 мекенжайы бойынша орналасқан. Компанияның Қазақстан Республикасының Маңғыстау, Атырау, Батыс Қазақстан, Ақтөбе, Қарағанды, Павлодар, Түркістан, Солтүстік Қазақстан облыстары мен Шымкент қаласында орналасқан өндірістік нысандары, Алматы (Ғылыми-техникалық орталық) қаласында орналасқан филиалы және Ресей Федерациясында (Мәскеу, Омбы және Самара) өкілдік кеңселері бар.

Компания Қазақстан Республикасының магистралды мұнай құбыры бойынша ұлттық операторы болып табылады. Компанияның ұзындығы 5.378 км магистралды мұнай құбырлары бар. Сонымен қатар, Компания басқа аралас құбыр желілерінде мұнайды тасымалдауды, сақтауды, ауыстырып құюды және оның көлік экспедициясын жүзеге асырады. Компанияның МұнайТас және ҚҚҚ бірлескен бақылаудағы кәсіпорындары негізінде Қазақстан мұнайын, сондай – ақ ресей мұнайын Қытайға транзитпен тасымалдау үшін пайдаланылатын Кеңкияқ – Атырау, Кеңкияқ – Құмкөл және Атасу – Алашаңқай құбырларына иелік етеді.

Компания табиғи монополист болып табылады және тиісінше Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылар құқықтарын қорғау комитетінің (бұдан әрі – «ТМРБЖТҚҚК») реттеу нысаны болады. ТМРБЖТҚҚК тариф есеп-қисабының әдіснамасын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының ішінде мұнай тасымалдау тарифтік ставкаларын бекіту үшін жауапты.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ (жалғасы)**

«Табиғи монополиялар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттеу мақсатында магистралдық құбырлармен мұнай тасымалдау қызметі және Қазақстан Республикасы төңірегінен шет аймаққа экспорттау табиғи монополиялық реттеу саласына кірмейді.

2015-2019 жылдарға ішкі нарыққа мұнай айдау жөніндегі шекті тарифтерді мына мөлшерде бекіту туралы ТМРБЖТҚҚК-ның 2015 жылғы 21 тамыздағы бұйрығы 2015 жылғы 1 қазаннан бастап күшіне енді:

- 2015 жылы – 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 3.225,04 теңге;
- 2016 жылы – 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 3.547,46 теңге;
- 2017 жылы – 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 3.902,13 теңге;
- 2018 жылы – 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 4.292,40 теңге*;
- 2019 жылы – 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 4.721,72 теңге.

* Көрсетілген тариф 2018 жылғы 1 қантардан бастап күшіне енді.

2018 жылғы 1 сәуірден бастап күшке енген Қазақстан Республикасының төңірегінен шет аймаққа мұнай айдау экспорттау тарифі 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 6.398,92 теңгені құрайды.

«Тұймазы – Омбы – Новосібір-2» қазақстандық магистралды мұнай құбырының учаскесі арқылы транзит мақсатында мұнайды айдау тарифі 1.000 километрге 1 тонна үшін 4.292,4 теңгені құрайды.

Ресейде шығарылған мұнайды Өзбекстан Республикасына Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзит мақсатында тасымалдау тарифі 1 тонна үшін 25,12 АҚШ долларын (2017 жылға: 1 тонна үшін 22,90 АҚШ долларын) құрайды.

Ресей мұнайын Қазақстан Республикасы аумағы арқылы Қытай Халық Республикасына Ресей Федерациясының шекарасы – Қазақстан Республикасының шекарасы (Прииртышск) – Атасу (Қазақстан Республикасы) – Алашаңқай (Қытай Халық Республикасы) бағыты бойынша тасымалдау тарифі 1 тоннаға 3,11 АҚШ долларын құрайды (Прииртышск – Атасу учаскесінде) (2017 жылға: 1 тонна үшін 3,11 АҚШ долларын).

Негізінде тарифтер іске қосылған активтерге капитал құнын қайтаруға негізделеді. Қазақстан Республикасының табиғи монополиялардың қызметін реттеу туралы заңнамасына сәйкес тарифтер қызметтерді көрсету үшін қажетті шығындардың құнынан төмен бола алмайды және табиғи монополия субъектісінің тиімді қызмет етуін қамтамасыз ететін пайда алу мүмкіндігін есепке алу керек.

Осы жеке қаржылық есептілікті Бас директор (Басқарма төрағасы) мен бас бухгалтер 2019 жылдың 4 наурызында басып шығаруға рұқсат етті және қол қойды.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ

Компанияның осы жеке қаржылық есептілігі Қазақстан Республикасының Қаржы министірілігінің 2017 жылғы 28 маусымдағы № 404 бұйрығының талаптарына сәйкес дайындалған.

Осы жеке қаржылық есептілік қайта бағаланған құны бойынша есептелетін негізгі құралдарды және есеп саясатында және осы жеке қаржылық есептіліктің ескертпелерінде көрсетілген басқа баптарды қоспағанда бастапқы құны бойынша бағалау қағидатына сәйкес дайындалған.

Осы жеке қаржылық есептілік теңгемен берілген, ал барлық сома басқаша көрсетілген жағдайларды қоспағанда, тұтас мыңдыққа дейін дөңгелектеп алынған.

Жеке қаржылық есептілікте алдыңғы кезең үшін салыстырмалы ақпарат берілген.

Осы жеке қаржылық есептілік Компанияның және оның еншілес ұйымдарының шоғырландырылған қаржылық есептілігіне қосымша шығарылды. Шоғырландырылған қаржылық есептілікті Бас директор (Басқарма төрағасы) мен бас бухгалтер 2019 жылдың 4 наурызында басып шығаруға рұқсат етті және қол қойды. Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің көшірмесін Компанияның корпоративтік ғаламтор-ресурсінен алуға болады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ****3.1 Еншілес ұйымға инвестициялар**

Еншілес ұйымға инвестициялар осы жеке қаржылық есептілікте құнсыздануды алып тастағанда өзіндік құн бойынша есепке алынады.

Әр есепті күнге Компания еншілес ұйымға инвестицияның құнсыздану мүмкіншіліктерін бағалайды. Егер сондай белгілер анықталса, Компания инвестицияның құнсыздану құнын еншілес ұйымның өтеу құны мен оның теңгерімдік құнының айырмашылығы ретінде есептейді және жиынтық кіріс туралы есепте тиісті шығынды таниды.

3.2 Бірлескен қызметке қатысу

Бірлескен кәсіпорындардағы инвестициялар осы жеке қаржылық есептілікте құнсыздануды алып тастағанда бастапқы құн бойынша есепке алынады. *1-ескертілгенде* көрсетілгендей, Компания екі бірлескен кәсіпорынға қатысады: ҚҚҚ мен МұнайТас (*15-ескертілгенде*).

3.3 Шетел валютасын қайта есептеу

Осы жеке қаржылық есептілік теңгемен берілген, ол қызмет ететін валюта және Компанияны есептілігін таныстыратын валюта болып табылады.

Операциялар мен қалдықтар

Шетел валютасындағы операцияларды бастапқыда өздерінің қызмет ететін валютасында операция тану көрсеткіштерін қанағаттандыратын күнге қолданылатын валюта бағамы бойынша ескеріледі.

Шетел валютасындағы монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданыстағы қызмет ететін валютасы спот-бағамымен қайта есептеледі.

Монетарлық баптарды өтеу және қайта есептеу кезінде туындайтын барлық бағамдық айырма жиынтық кіріс туралы жеке есепке кіргізіледі.

Тарихи құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Әділ құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құнды айқындау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Монетарлық емес баптарды қайта есептеу кезінде туындайтын кірістер мен шығыстар баптың әділ құнының (яғни баптар бойынша бағамдық айырмалар, өзге де жиынтық кіріс немесе пайда немесе залал құрамында танылған әділ құнның өзгерісінен болған кірістер немесе шығыстарда тиісінше өзге де жиынтық кіріс немесе пайда немесе залал құрамында танылады) өзгерісі нәтижесінде болған кірістерді немесе шығыстарды тану қағидаттарына сәйкес есептеледі.

Валюта айырбастау бағамдары

Қазақстан қор биржасында (бұдан әрі – «ҚҚБ») белгіленген орташа өлшенген айырбас бағамдары Қазақстан Республикасындағы ресми айырбас бағамдары ретінде пайдаланылады.

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін орташа өлшенген айырбас бағамдары келесіні құрады:

<i>теңге</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2018 жылғы	2017 жылғы
АҚШ доллары	345,04	326,08
Ресей рублі	5,50	5,59
Еуро	406,88	368,65

31 желтоқсанға ҚҚБ белгілеген валюта айырбастау бағамдары келесіні құрады:

<i>теңге</i>	2018 жыл	2017 жыл
АҚШ доллары	384,20	332,33
Ресей рублі	5,52	5,77
Еуро	439,37	398,23

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.4 Активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімдіге жіктеу**

Қаржы жағдайы туралы жеке есептілікте Компания активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімді жіктеу негізінде көрсетеді. Актив айналымды болады, егер:

- оны іске асыру болжанса немесе ол сатуға немесе қарапайым операциялық кезең аясында тұтынуға арналса;
- ол негізінен сату мақсатына арналса;
- оны есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде іске асыру болжанса; немесе
- есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу үшін, оны айырбастауға немесе пайдалануға қатысты шектеулерді қоспағанда, ақша қаражаттарын немесе олардың баламаларын білдірсе.

Барлық өзге активтер айналымнан тыс ретінде жіктеледі.

Міндеттеме қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны қалыпты операциялық кезең аясында өтеу болжанса;
- ол негізінен сауда мақсатында ұсталса;
- ол есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде өтеуге жатса;
- Компанияда есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу мерзімін ұзарту сөзсіз құқығы болмаса.

Компания өзге барлық міндеттемелерді ұзақ мерзімді ретінде жіктейді.

Мерзімі ұзартылған салық активтері мен міндеттемелері айналымнан тыс/ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

3.5 Әділ құнды бағалау

Әділ құн бағалау күніне нарық қатысушылары арасында қалыпты тәртіпте жасалатын мәміле аясында активтерді сату үшін алынатын немесе міндеттемелерді беру үшін төленетін баға болып табылады. Әділ құн бағасы активтерді сату немесе міндеттемелерді беру жөніндегі мәміле мынадай болып өтуін болжайды:

- не осы актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- не негізгі нарық болмаған жағдайда осы актив немесе міндеттеме үшін неғұрлым қолайлы нарықта.

Компания негізгі немесе неғұрлым қолайлы нарыққа қол жеткізуі тиіс. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны жорамалдарды пайдалану арқылы бағаланады, оларды нарық қатысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын айқындау кезінде пайдалануы мүмкін, бұл орайда нарық қатысушылары өзінің озық мүдделерінде әрекет етеді.

Қаржылық емес актив әділ құнының бағасы не активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдалану жолымен немесе осы активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдаланатын нарықтың басқа қатысушысына сату нәтижесінде нарық қатысушысының экономикалық пайдасын еселеу мүмкіндігін ескереді. Компания бағалаудың пайда болған жағдаяттарында қолайлы және әділ құнын бағалау үшін жеткілікті деректерге қол жетімді бағалау әдістемелерін пайдаланады, бұл орайда бақыланатын орынды бастапқы деректерді мейлінше көп және бақыланбайтын бастапқы деректерді мейлінше аз пайдаланады.

Әділ құны жеке қаржылық есептілікте бағаланатын немесе жеке қаржылық есептілікте көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған сатылары аясында жіктеледі:

- 1-деңгей – барабар активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтағы бағалардың нарықтық белгіленуі бойынша (қандай да бір түзетулерсіз);
- 2-деңгей – сатының ең төменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама бақыланатын болып табылатын баға үлгісі;
- 3-деңгей – сатының ең төменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта бақыланбайтын болып табылатын баға үлгісі.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.5 Әділ құнды бағалау (жалғасы)**

Жеке қаржылық есептілікте кезеңдік негізде қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында әр есепті кезеңнің аяғына жіктемені (тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде) қайтадан талдай отырып Компания оларды саты көздері деңгейлері арасында ауыстыру қажеттілігін анықтайды.

Әр есепті кезеңге Компанияның есеп саясатына сәйкес қайта талдау және қайта бағалау қажет болатын активтер мен міндеттемелер құнының өзгерістерін Компания талдайды. Осындай талдау аясында Компания соңғы бағалау кезінде қолданылған негізгі бастапқы деректерді бағалау кезінде пайдаланылатын ақпаратты шарттармен және өзге де орынды құжаттармен салыстыру жолымен тексереді. Компания және сыртқы бағалаушылар әр актив пен міндеттеменің әділ құнының өзгерісін өзгерістің негізділігін айқындау мақсатында тиісті сыртқы көздермен салыстырады.

Әділ құн туралы ақпаратты ашу мақсатында Компания активтер мен міндеттемелерді олардың сипатына, оларға тән сипаттамалар мен тәуекелдер, сондай-ақ жоғарыда көрсетілгеніндей әділ құн көздерінің сатысының қолданылатын деңгейі негізінде жіктейді.

Негізгі құралдар әділ құнын талдау және оны анықтау әдістері туралы қосымша ақпарат *4-ескертпеде* келтірілген.

3.6 Айналымнан тыс активтер, сатуға арналған деп жіктелген активтер және тоқтатылған қызмет

Компания айналымнан тыс активтерді және шығатын топтарды, егер олардың теңгерімдік құны негізінен оларды ұзақ пайдалану нәтижесінде емес, оларды сату арқылы өтелуге жатса, сату үшін жіктейді. Айналымнан тыс активтер және шығу топтары, сатуға арналған деп жіктелген, мына екі мәnnің – теңгерімдік құнның және сатуға арналған шығындарды шегергендегі әділ құнның кішісі бойынша бағаланады. Сатуға арналған шығындар қосымша шығындар болып табылады, тікелей активтердің шығарылуына жататын (немесе топтың шығарылуы), өзіне қаржы шығындарын және пайдаға салынатын салық бойынша шығыстарды қамтымайды.

Объектіні сату үшін ұсталатын ретінде жіктеу өлшемі, егер сату мүмкіндігі жоғары, ал актив немесе шығу тобы өзінің ағымдағы күйінде жедел сатылуы мүмкін болған жағдайда сақталған болып есептеледі. Сатуды жүзеге асыру үшін қажетті іс-әрекеттер сатуға байланысты елеулі өзгерістердің, сондай-ақ сатуды болдырмаудың шағын мүмкіндігін көрсетуі тиіс. Басшылық активтерді сату жоспарын іске асыру үшін жауапкершілікті өз мойнына алу керек және сатудың жіктелу күнінен бастап бір жыл ішінде аяқталатындығына ниеті болуы керек.

Сатуға арналған ретінде жіктелгеннен кейін негізгі құралдар мен материалдық емес активтер амортизациялауға жатпайды.

Сатуға арналған ретінде жіктелген активтер мен міндеттемелер қаржы жағдайы туралы есепте айналымды/қысқа мерзімді баптар ретінде жеке ұсынылады.

Шығатын топ тоқтатылған қызмет ретінде мына жағдайда жіктеу өлшемдерін қанағаттандырады, егер шығып қалған ұйымның құрамдасы болса не сатуға арналған ретінде жіктелсе және:

- қызметтің жеке негізгі бағыты немесе қызмет жүзеге асырылған ірі географиялық өңірді білдірсе;
- қызметтің жеке негізгі бағытын немесе қызмет жүзеге асырылған ірі географиялық өңірді шығаруды жүзеге асыру жөніндегі бірыңғай үйлестірілген жоспарға енгізілген; не
- тек қана қайта сату үшін сатып алынған еншілес ұйым болса.

Тоқтатылған қызмет жалғастырылатын қызмет нәтижелерінен шығарылады және жиынтық кіріс туралы есепте тоқтатылған қызметтен салық салудан кейінгі пайда немесе залал ретінде жеке бап болып көрсетіледі.

Қосымша ақпаратты ашу *11-ескертпеде* ұсынылған. Жеке қаржылық есептілікке қатысты барлық өзге ескертпелер өзіне ағымдағы қызметке жататын соммасын қамтиды, егер басқасы көрсетілмесе.

3.7 Негізгі құралдар

Негізгі құралдар бастапқыда өзіндік құны бойынша есепке алынады. Кейінгі есепке алу жинақталған амортизацияны (жерден, технологиялық мұнайдан және аяқталмаған құрылыстан басқа) және қайта бағалау болған жағдайда, және танылған құнсызданудан болатын залалдарды шегергендегі әділ құны бойынша жүргізіледі.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.7 Негізгі құралдар (жалғасы)**

Компания артық технологиялық мұнай анықтағанда, нәтижесінде алынған объект актив анықтамасын қанағаттандыратындылығын анықтайды, және егер солай болса, пайда болған активті негізгі құрал ретінде таниды. Бастапқы тану кезінде негізгі құрал нөлдік құн бойынша бағаланады және әрбір есепті күнге қайта бағаланады.

Компания өзінің негізгі құралдарын оларды ауыстырудың нарықтық құнына дейін қайта бағалау жүргізу үшін кезеңімен тәуелсіз сарапшыларды тартады. Негізгі құралдарды қайта бағалау есебін жүргізу саясатына сәйкес әр 3 жылда (әділ құнның өзгеруіне байланысты кезең бойында қайта бағаланатын технологиялық мұнайды қоспағанда) қайта бағаланған активтің әділ құны оның теңгерімдік құнынан елеулі айырмашылығы болмағанына сенімділікті қамтамасыз ету үшін жүзеге асырылады.

Қайта бағалаудан құнның өсуі өзге де жиынтық кіріс құрамында көрсетіледі және капиталдың құрамына кіретін активтерді, оның осы активтің құнын қайта бағалау салдарынан болған және пайда немесе залал құрамында бұрын жасалған қайта бағалау салдарынан танылған мұндай активтерді қайта бағалаудан болған залалды қалпына келтіретін бөлікті қоспағанда, активтерді қайта бағалау резерві қорының артуына жатады. Қайта бағалаудан болатын залал оның бұрын активті қайта бағалау резерві қорының құрамында танылған осы актив бойынша оның қайта бағалауын тікелей кемітетін бөлігін қоспағанда пайда немесе залал құрамында танылады.

Активтің қайта бағаланған теңгерімдік құны негізінде есептелген амортизация мен активтің бастапқы құны негізінде есептелген амортизация арасындағы айырмашылық активтерді қайта бағалау резервінен жыл сайын бөлінбеген пайдаға ауыстырылады. Сонымен қатар қайта бағалау күніне жинақталған амортизация және құнсыздану активтің жалпы теңгерімдік құнын бір мезгілде азайта отырып алынып тасталады және одан кейін таза сома активтің қайта бағаланған құнына дейін жете бағаланады. Актив шығарылған кезде нақты шығарылатын активке жататын қайта бағалау резерві бөлінбейтін пайдаға көшіріледі.

Негізгі құралдардың құнына капиталдандыру белгісі орындалатын жабдықтар бөліктерін ауыстыру құны және ұзақ мерзімді құрылыс жобалары бойынша қарыз жөніндегі шығындар кіреді. Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың маңызды құраушыларын ауыстыру қажет болған жағдайда, Компания осындай құраушыларды өздеріне сәйкес дербес пайдалы қолдану мерзімдері бар жеке активтер ретінде таниды. Солай сияқты басты техникалық тексеріс кезіндегі шығыстардың тану критерийлері болса, жабдықтарды ауыстыру ретінде негізгі құралдардың теңгерімдік құны бойынша танылады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге арналған өзге барлық шығын пайда немесе залал құрамында танылады.

Актив пайдаланылғаннан кейін оны пайдаланудан шығару бойынша күтілетін шығындардың келтірілген бағасы келешек шығындарға резервті тану критерийлері орындалатын болса, тиісті активтің бастапқы бағасына қосылады. Активтерді пайдаланудан шығару және жерлерді қайта өңдеу бойынша танылған резерв туралы толық ақпарат 4 және 17 ескертпелерде ашылған.

Амортизация желілік әдіспен активтерді пайдалы қолданудың бағалау мерзімі ішінде келесі түрде есептеледі:

	Жылдар
Ғимараттар мен құрылыс	5-50
Машиналар мен жабдық	3-30
Құбырлар мен өзге де көлік активтері	5-30
Өзге де	2-10

Компанияның Есеп саясатына сәйкес технологиялық мұнай, аяқталмаған құрылыс және жер амортизацияланбайды.

Бұрын танылған негізгі құралдарды немесе олардың маңызды құрауыштарын тануды доғару олар шығарылған кезде немесе егер келешекте осы активті пайдаланудан немесе шығарудан экономикалық тиімділік алу күтілмеген жағдайда болады. Активті тануды доғару нәтижесінде туындайтын кіріс немесе шығыс (активтің шығуынан және теңгерімдік құнынан болатын таза түсімдер арасындағы айырмашылық ретінде есептелген) активті тану доғарылған есепті жыл үшін пайдаға және залалға кіргізіледі.

Таратылу құны, активтерді пайдалы қолдану мерзімі және негізгі құралдардың амортизациялау әдістері әрбір жылдық есепті кезеңнің аяғында талданады және қажетіне қарай келешекті негізде түзетіледі.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.8 Материалдық емес активтер**

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы танылған кезде бастапқы құны бойынша бағаланады. Бизнесті біріктіру кезінде сатып алынған материалдық емес активтердің бастапқы құны сатып алу күніндегі әділ құны болып табылады. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданудан болған жинақталған залалды шегергенде (олар болған ретте) бастапқы құны бойынша есептеледі. Компания ішінде жүргізілген материалдық емес активтер өнім әзірлеуге арналған капиталдандырылған шығындарды қоспағанда, капиталдандырылмайды және тиісінше шығыс туындаған есепті кезең үшін пайда мен залал құрамында көрсетіледі.

Материалдық емес активтердің пайдалы қолдану мерзімі шектеулі.

Пайдалы қолдану шектеулі мерзімі бар материалдық емес активтер осы мерзім ішінде амортизацияланады және егер осы материалдық емес активтің құнсыздану белгілері болса, құнсыздану мәніне бағаланады. Амортизация активтер қызметінің бағаланған пайдалы мерзімі үшін тік желілік әдіс негізінде есептеледі. Материалдық емес активтер негізінен жеті-он жыл ішінде амортизацияланады. Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес актив үшін амортизацияны есептеу кезеңі мен әдісі кем дегенде әр есепті кезеңнің аяғында қайта қаралады. Активке кіргізілген келешек экономикалық тиімділікті пайдалы қолданудың болжалды мерзімінің немесе тұтынудың болжалды құрылымының өзгерісі тиісінше амортизация кезеңін немесе есептеу әдісін өзгертеді және есепке алу бағаларының өзгерісі ретінде ескеріледі.

Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес активтің амортизациясына арналған шығындар жиынтық кіріс туралы есепте материалдық емес активтер қызметіне сәйкес шығыстар санатында танылады.

Материалдық емес активтерді танудың тоқтатылуынан болатын кіріс немесе шығыс активтің шығуынан болатын таза түсім және активтің теңгерімдік құны арасындағы айырмашылық ретінде өлшенеді және осы активті тану тоқтатылған кездегі жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

3.9 Қаржы емес активтердің құнсыздануы

Әрбір есепті күнге Компания активтің мүмкін болатын құнсыздану белгілері болуын айқындайды. Егер осындай белгілер орын алса немесе егер активті құнсыздануға жыл сайынғы тексеру талап етілсе, Компания активтің өтеу құнына бағалау жүргізеді. Активтің немесе ақша ағынын туындатушы бөлімше (бұдан әрі – «ААТБ») өтеу құны – мына шамалардың ең үлкені: сатуға арналған шығындарды шегергенде активтің (ААТБ) әділ құны және активті (ААТБ) пайдалану құндылығы.

Актив негізінен басқа активтер немесе активтер тобы тудыратын ағындарға тәуелсіз ақша қаражаты ағындарын тудырмайтын жағдайларды қоспағанда өтеу құны жеке актив үшін айқындалады. Егер активтің немесе ААТБ-ның теңгерімдік құны оның өтеу құнынан артып кетсе, актив құнсызданған деп саналады және өтеу құнына дейін есептен шығарылады. Пайдалану құндылығын бағалау кезінде келешек ақша ағындары активке тән ақшаның және тәуекелдің уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін салық салғанға дейінгі дисконттау мөлшерлемесі бойынша дисконтталады.

Сатуға арналған шығындарды шегергенде әділ құнын анықтау кезінде жуық арадағы нарықтық мәмілелер ескеріледі (егер ондайлар орын алса). Олар болмаған ретте бағалаудың тиісті үлгісі қолданылады. Бұл есептер бағалау коэффициенттерімен, акциялардың нарығында еркін айналыстағы бағаларды белгілеумен немесе әділ құнның өзге де қол жетімді көрсеткіштерімен расталады.

Компания құнсыздану сомасын Компанияның жеке активтер жатқызылатын әр ААТБ үшін жеке дайындалатын нақты жоспарлары және болжау есептерін ескере отырып айқындайды. Бұл жоспарлар мен болжау есептері әдетте бес жылға жасалады. Негұрлым ұзақ кезеңдер үшін өсудің ұзақ мерзімді қарқыны есептеледі, ол бесінші жылдан кейінгі келешек болжауды ақша ағындарына қатысты қолданылады.

Жалғасып отырған қызметтің құнсыздануынан (қорлардың құнсыздануын қоса есептегенде) болатын залалдар қайта бағалау өзге де жиынтық кіріс құрамында танылған, бұрынғы қайта бағаланған негізгі құралдарды қоспағанда, құнсызданған актив қызметіне сәйкес шығыстар санаты құрамындағы жиынтық кіріс туралы есебінде танылады. Бұл жағдайда құнсызданудан болған залалдар да бұрын жүргізілген қайта бағалау сомасы шегінде өзге де жиынтық кіріс құрамында танылады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.9 Қаржы емес активтердің құнсыздануы (жалғасы)**

Әрбір есепті күнге Компания бұрын активтің гудвилді қоспағанда, құнсыздануынан болған деп танылған залалдардың енді жоқ екендігінің немесе қысқарғандығының белгілері бар не жоқ екендігін анықтайды. Егер мұндай белгі бар болса, Компания активтің немесе ААТБ-ның өтелу құнын есептейді. Кейінгі құнсызданудан болған деп танылған залалдардан бері активтің өтеу құнын анықтау үшін қолданылған жорамалдар өзгерілген жағдайда ғана бұрын құнсызданудан болған деп танылған залалдар қалпына келтіріледі. Қалпына келтіру активтің теңгерімдік құны оның өтеу құнынан асып кетпеуімен, сондай-ақ амортизацияны шегеріп тастағанда теңгерімдік құнынан аспауымен шектелген, бұл актив егер алдыңғы жылдары құнсызданудан болған залал деп танылмаған жағдайда, теңгерімдік құны бойынша танылуы мүмкін.

Құнды бұлайша қалпына келтіру актив қайта бағаланған құны бойынша есептелген жағдайларды қоспағанда, пайдалар мен залалдарда танылады. Соңғы жағдайда құнды қалпына келтіру құнның қайта бағалаудан болған өсуі ретінде ескеріледі.

3.10 Қаржы активтері*Бастапқы тану және бағалау*

Қаржылық активтер бастапқы тану кезінен кейін амортизацияланған құн бойынша, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша және пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктеледі.

Бастапқы тану кезінде қаржылық активтерді жіктеу қаржылық актив бойынша ақша ағыны шартымен көзделген сипаттамаға және осы активтерді басқару үшін Компания қолданатын бизнес-үлгісіне байланысты болады. Қаржыландырудың елеулі компонентін қамтымайтын немесе Компания практикалық сипаттағы ықшамдауды қолданған сауда дебиторлық берешекті қоспағанда, Компания бастапқыда қаржылық активтерді пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланбайтын қаржылық активтер жағдайында мәміле бойынша шығындар сомасына ұлғайтылған әділ құн бойынша бағалайды. Қаржыландырудың елеулі компонентін қамтымайтын немесе Компания практикалық сипаттағы ықшамдауды қолданған сауда дебиторлық берешек *«Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім»* ҚЕХС (IFRS) 15 сәйкес айқындалған мәміле бағасы бойынша бағаланады.

Қаржылық активтерді амортизацияланған құн бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша жіктеу және бағалау үшін бұл активтің шарттық талаптары қарыздың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне *«қарыздың негізгі сомасы және проценттер есебіне ерекше төлемдер»* болып табылатын ақша ағынын алуды қарастыруы қажет. Мұндай бағалау SPPI-тест деп аталады және әр құрал деңгейінде жүзеге асырылады.

Компания қаржылық активтерді басқару үшін қолданатын бизнес-модель ақша ағындарын өндіру мақсатында Компания өзінің қаржылық активтерін басқаратын тәсілді сипаттайды. Бизнес-модель ақша ағыны шартпен көзделген ақша ағынын алу, қаржылық активтерді сату немесе екеуінің де салдары бола алатындығын айқындайды.

Заңнамамен немесе белгілі бір нарықта қабылданған қағидалармен (*«стандарттық жағдайлардағы»* сауда) белгіленетін мерзімде активтерді жеткізуді талап ететін қаржылық активтерді сатып алу немесе сату бойынша барлық мәмілелер мәміле жасалған күнге, яғни Компания активті сатып алу немесе сату міндеттемесін өзіне алған күнге танылады.

Компанияның қаржылық активтері ақша қаражаттарын, банк салымдарын, сауда және өзге де дебиторлық берешекті және облигацияларға инвестицияны қамтиды.

Кейінгі бағалау

Кейінгі бағалау мақсатында қаржылық активтер төрт санатқа жіктеледі:

- амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар);
- жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеумен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар);
- тану тоқтатылған кезде жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеусіз өзге жиынтық кіріс арқылы ұйымның қалауымен әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктелген қаржылық активтер (үлестік құралдар);
- пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.10 Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау (жалғасы)*

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар)

Бұл санат Компания үшін ең орындысы болып табылады. Компания мынандай екі шарт орындалғанда қаржылық активтерді амортизацияланған құн бойынша бағалайды:

- қаржылық активтер шартпен қарастырылған ақша ағынын алу мақсатында ұстап қалу болып табылатын бизнес-модель аясында ұсталынатын; және
- қаржылық активтің шарттық талаптары бойынша борыштың негізгі сомасын және осы борыштың негізгі соманың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне ерекше төлемдер болып табылатын ақша ағындарын көрсетілген күнде алуды көздегенде.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер кейін тиімді проценттік мөлшерлеме әдісін пайдаланумен бағаланады және оларға құнсыздануға қатысты талаптар қолданылады. Пайда немесе залал активті, оның модификациясын тану тоқтатылған немесе құнсызданған жағдайда пайда немесе залал құрамында танылады.

Компания амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер санатына сауда және өзге де дебиторлық берешекті және кредит мекемелеріндегі құралдарды (банк салымдары, ақша қаражаттары және олардың баламалары) жатқызады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер санаты саудаға арналған қаржылық активтерді, Компанияның қалауы бойынша бастапқы тануда пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша немесе міндетті түрде әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтерді қамтиды.

Қаржылық активтер жақын болашақта сату мақсатында сатып алынған болса, онда олар саудаға арналғандар ретінде жіктеледі. Туынды құралдар, жеке кіріктірме туынды құралдарды қоса алғанда, олар Компанияның қалауы бойынша тиімді хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған жағдайларды қоспағанда, саудаға арналғандар ретінде жіктеледі. Ақша ағындары қарыздың негізгі сомасы және проценттер есебіне ерекше төлемдер болып табылмайтын қаржылық активтер пайдаланылған бизнес-үлгісіне қарамастан пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша жіктеледі және бағаланады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер әділ құн бойынша қаржылық жағдай туралы есепте ескеріледі, ал олардың әділ құнын таза өзгерту пайда немесе залал туралы есепте танылады.

Компания бұл санатқа «DSFK арнайы қаржы компаниясы» ЖШС-ның облигацияларын жатқызады. ҚЕХС (IAS) 39 сәйкес Компанияның бұл қаржылық активтері өтеуге дейін ұсталынатын инвестициялар ретінде жіктелді.

Жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеумен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар)

Компания келесі екі шарт орындалғанда борышқорлық құралдарды өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағалайды:

- мақсаты шартпен қарастырылған ақша ағынын алу да қаржылық активтерді сату да болып табылатын бизнес-модель аясында қаржылық актив ұстап қалыңғанда; және
- қаржылық активтің шарттық талаптары бойынша борыштың негізгі сомасын және осы борыштың негізгі соманың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне ерекше төлемдер болып табылатын ақша ағындарын көрсетілген күнде алуды көздегенде.

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борышқорлық құралдар жағдайында проценттік кіріс, валюталық бағамдарды қайта бағалау және құнсызданудан залалдар немесе осындай залалдарды қайта қалпына келтіру пайда немесе залал туралы есепте танылады және амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер жағдайындағыдай есептеледі. Әділ құнның қалған өзгерістері өзге жиынтық кіріс құрамында танылады. Тану тоқтатылған жағдайда өзге жиынтық кіріс құрамында танылған әділ құн өзгерісінің жинақталған сомасы пайда немесе залал құрамында қайта жіктеледі.

Компанията бұл санаттағы қаржылық активтер жоқ.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.10 Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау (жалғасы)*

Тану тоқтатылған кезде жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеусіз өзге жиынтық кіріс арқылы ұйымның қалауымен әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктелген қаржылық активтер (үлестік құралдар)

Бастапқы тану кезінде Компания өз қалауы бойынша, кейін одан бас тарту құқығысыз, егер инвестицияларды үлестік құралдар «Қаржы активтері: ұсыну» ҚЕХС (IAS) 32 сай меншік капиталдың мәніне сәйкес келсе және сатуға арналмаса оларды өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктеу туралы шешім қабылдауы мүмкін. Осындай жіктеу туралы шешім әр құрал бойынша бөлек қабылданады.

Осындай қаржы активтері бойынша пайда мен залалдар ешқашан пайда немесе залал құрамына қайта жіктелмейді. Егер дивидендтерді алу құқығы белгілі болса, Компания осындай түсуден қаржы активі құнының бөлігін өтеп беру ретінде алатын пайданы қоспаған жағдайда дивидендтер пайда немесе залал туралы есепте өзге кіріс ретінде құпталады. Бұл жағдайда мұндай пайдалар өзге жиынтық кірістің құрамында көрсетіледі. Компанияның қалауы бойынша өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктелген үлестік құралдар, құнсыздану мәніне бағаланбайды.

Компанията бұл санаттағы қаржылық активтер жоқ.

Тануды тоқтату

Қаржы активінің (немесе қолданылу ретіне қарай – қаржы активінің бөлігі немесе осындай қаржы активтері тобының бөлігі) тануы доғарылады (яғни Компанияның қаржылық жағдайы туралы жеке есебінен шығарылады), егер:

- активтен ақша ағынын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Компания активтен ақша ағынын алуға өзінің құқығын берсе не алынатын ақша ағынын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша айтарлықтай кідіртусіз үшінші тарапқа төлеуге өзіне міндеттеме алса; және не (а) Компания активтен болатын барлық тәуекел мен табысты берсе, не (б) Компания активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты бермесе және өзінде сақтамаса, бірақ осы активке бақылауды берсе.

Егер Компания активтен ақша ағынын алуға өзінің барлық құқығын берсе не транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығына байланысты тәуекелдер мен табысты сақтап қала алған-алмағанын және, егер сақтап қала алған болса, онда қандай көлемде екендігін бағалайды. Егер Компания активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты бермесе және өзінде сақтамаса, сондай-ақ активке бақылауды бермесе, берілген актив Компания берілген активке өзінің қатысуын жалғастыруы дәрежесінде әрі қарай танылады.

Бұл жағдайда Компания сонымен қатар тиісті міндеттемені таниды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме Компания сақтаған құқық пен міндеттемені көрсететін негізде бағаланады. Берілген активке кепілдік нысанындағы жалғасқан қатысу активтің бастапқы теңгерімдік құны немесе Компаниядан талап етілуі мүмкін төлемнің ең жоғары сомасы өлшемдердің ең кішісі бойынша танылады.

3.11 Қаржы активтерінің құнсыздануы

Сондай-ақ қаржы активтерінің құнсыздануы туралы толық ақпаратты ашу мына ескертпелерде берілген:

- маңызды есепке алу пайымы, бағалау мәндері жорамалдар (4-ескертпе);
- қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек (8-ескертпе);
- өзге де қысқа және ұзақ мерзімді қаржы активтері (банк салымдары) (7-ескертпе);
- ақша қаражаттары және олардың баламалары (6-ескертпе).

Компания пайда немесе шығын арқылы әділ құнмен бағаланбаған барлық қарыздар мен басқа да борыштық қаржылық активтер бойынша күтілетін несиелік шығындардың (КНШ) бағалау резервін көрсетеді. КНШ келісімшарт бойынша ұйымға тиесілі күтілетін ақша ағыны мен Компаниямен алынатын барлық ақша ағындарының арасындағы айырма ретінде есептеледі. КНШ кредиттік рейтингісімен ұқсас құрал үшін бастапқы тиімді проценттік мөлшерлемеге тең келетін пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.11 Қаржы активтерінің құнсыздануы (жалғасы)**

КНШ екі кезеңде танылады. Бастапқы тану кезінен кредиттік тәуекелі едәуір ұлғаймаған қаржы құралдары үшін келесі 12 ай ішінде (12 айлық КНШ) дефолт салдарынан пайда болуы күтілетін несиелік шығындарға қатысты шығындар үшін бағалық резерв жасалады. Бастапқы тану кезінен несиелік тәуекелі едәуір ұлғайған қаржы құралдары үшін дефолттың басталу мерзіміне қарамастан осы қаржы құралының қалған қолдану мерзімінің ішінде күтілетін несиелік шығындарға қатысты (барлық мерзімге КНШ) залалдар үшін бағалық резерв жасалады.

Компания шарт бойынша сауда дебиторлық берешектер мен активтерге қатысты КНШ-ты есептеген кезде жеңіл тәсіл қолданады. Яғни, Компания несиелік тәуекелдің өзгеруін бақыламайды, оның орнына барлық мерзімге КНШ-ға тең сомда шығындар үшін әр есептік күнге бағалау резервін мойындайды. Компания несиелік шығындардың пайда болуындағы бұрынғы тәжірибені ескеріп дайындалған, қарыз алушы үшін өзгеше факторларды және жалпы экономикалық жағдайларды ескере отыра түзетілген бағалау резервінің үлгісін қолданды.

Кредиттік мекемелердегі қаражаттарға (ақша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) қатысты Компания 12 айлық кезең ішінде КНШ есептеді. 12 айлық КНШ – есеп беру күнінен кейінгі 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттарға байланысты туындайтын КНШ білдіретін бүкіл мерзімге күтілетін несиелік шығындардың бір бөлігі болып табылады. Алайда, бастапқы танудан кейін қаржы құралының несиелік тәуекелінің едәуір ұлғаюы жағдайында, бағаланған шығыс резерві барлық мерзім ішінде КНШ-қа тең сомда бағаланады.

Компания, келісімшарт бойынша төлемдер 30 күннен астам уақытқа созылған жағдайда, несиелік тәуекелдің елеулі ұлғаюы орын алған деп есептейді. Келісімшарт бойынша төлемдер 90 күнге дейін мерзімі өткен жағдайда, қаржы активі бойынша дефолт бар деп есептеледі. Сонымен қатар, белгілі бір жағдайларда, Компания, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат, Компанияның қарызды көтеру тетіктерін ескерместен Компания келісімшартта көзделген қалған төлемдердің толық көлемін алуы екіталай деп болжайтын болса, қаржы активі үшін дефолт болды деп қорытынды жасауға болады.

3.12 Қаржылық міндеттемелер***Бастапқы тану және бағалау***

Қаржылық міндеттемелер пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, несиелер және қарыз, кредиторлық берешек немесе тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралы ретінде айқындалған туынды құралдар бастапқы тану кезінде қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Барлық қаржылық міндеттемелер бастапқыда олармен мәміле бойынша тікелей байланысты шығындар шегеріліп (қарыздар, несиелер және кредиторлық берешек жағдайында) әділ құны бойынша танылады.

Компанияның қаржылық міндеттемелері сауда және өзге де кредиторлық берешекті қамтиды.

Кейінгі бағалау

Қаржылық міндеттемелерді кейінгі бағалауы оларды былай жіктелуіне байланысты:

Сауда және өзге де кредиторлық берешектер

Бастапқы танудан кейін сауда және өзге де кредиторлық берешектер тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып, амортизацияланған құны бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар оларды тану доғарылғаннан кейін, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып амортизация есептелуіне қарай танылады.

Тануды доғару

Егер міндеттеме өтелген, жойылған немесе оның қолданылу мерзімі біткен болса, қаржылық міндеттеменің тануы доғарылады.

Егер бар қаржылық міндеттеме елеулі айырмашылығы бар шарттарда сол кредитордың алдында басқа міндеттемен ауыстырылатын болса немесе егер бар міндеттеменің шарттары елеулі өзгерсе, мұндай ауыстыру немесе өзгерту бастапқы міндеттемені тануды доғару және жаңа міндеттемені тану ретінде ескеріледі, ал олардың теңгерімдік құнындағы айырма жиынтық кіріс туралы жеке есепте кіріс немесе шығыс ретінде ескеріледі.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.13 Қаржы құралдарын өзара есепке алу**

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алуға, ал қаржылық жағдай туралы жеке есепте берілген таза сома ұсынуға болады егер қазіргі кезде заңды қорғаумен қамтамасыз етілген танылған сомаларды өзара есепке алуға құқық болған кезде, сондай-ақ таза негізде есеп айырысуға не активтерді өткізіп, сонымен бір мезгілде міндеттемелерді өтеуге ниет болғанда жүзеге асырылады.

3.14 Қорлар

Қорлар екі өлшемнің ең азы бойынша бағаланады: бастапқы сатып алу құны және өткізудің таза құны.

Қорлардың бастапқы құны қорларды орнына жеткізумен және оларды ағымдағы күйге келтірумен байланысты күнделікті қызмет барысында шеккен барлық шығынды өзіне қамтиды.

Сатудың таза мүмкін құны өндірісті аяқтауға арналған есепті шығыстар мен өткізуге кеткен есепті шығындарын шегеріп тастап, кәдімгі күнделікті қызмет барысында сатудың есепті бағасы ретінде анықталады.

Қорлардың өзіндік құны ФИФО әдісін пайдалану арқылы айқындалады.

3.15 Ақша қаражаттары және олардың баламалары

Қаржы жағдайы туралы жеке есепте ақша қаражаттары және олардың баламалары кассадағы қолма-қол ақшаны, банктердегі ақша қаражаттарын, қысқа мерзімді банк салымдары, өтеудің бастапқы мерзімі үш айдан аспайтын басқа да қысқа мерзімді жоғары өтімді инвестицияларды қамтиды.

Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы жекелеген есептің мақсаттары үшін ақша қаражаттары мен олардың баламалары өтелмеген банкілік овердрафттарды шегеріп тастағанда, жоғарыдағы анықтамаға сай, ақша қаражаттарынан және қысқа мерзімді банк салымдардан тұрады.

3.16 Резервтер

Егер Компанияның өткен оқиға нәтижесінде пайда болған ағымдық міндеттемесі болса (заңды немесе тәжірибеден шыққан); осы міндеттемені өтеу үшін қажет болатын экономикалық пайдадан айрылу ықтимал болса және осындай міндеттеме сомасының сенімді бағасын алу мүмкін болса, резервтер танылады. Егер Компания резервтің бір бөлігінің немесе барлығының өтемін алуды болжаса, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтеу дербес актив ретінде танылады, бірақ тек өтеуді алу күмән туғызбайтын жағдайда. Резервке жататын шығыстар өтеуді шегеріп тастап, пайдалар мен залалдарда көрсетіледі.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме

Компания активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша болашақ шығындарға қатысты резервті таниды. Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу шығындары бойынша резервтер есепті ақша ағынын пайдалануды есеп алған міндеттемелерді реттеуге жұмсалатын күтілетін шығындардың дисконтталған бағасы бойынша ескеріледі және тиісті актив бағасының бөлігі ретінде танылады. Ақша ағындары активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша дисконтталады. Дисконттау әсері пайда болуына қарай шығындар шотына қарайды және жиынтық кіріс туралы есепте қаржы шығындары ретінде танылады.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша болашақ шығындар жыл сайын қайта қаралып отырады және қажеттілігіне қарай түзетіледі. Күтілетін болашақ шығындардағы немесе дисконттаудың қолданылатын мөлшерлемесіндегі өзгерістер актив бағасына қосылады немесе алынады (4 және 17-ескертіпелері).

Еңбекақы мен басқа да қысқа мерзімді сыйақыларды қоспағанда, қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер

Компания өз қызметкерлеріне Компания мен өз қызметкерлері арасындағы Ұжымдық шартқа және Жұмыс істемейтін зейнеткерлер және мүгедектерді әлеуметтік қолдау қағидаларына сәйкес зейнеткерлікке шыққанға дейін де және кейін де ұзақ мерзімді сыйақы ұсынады. Ұжымдық шарт, аталған қағидалар, зейнеткерлікке шыққанда біржолғы жәрдемақы төлеуді, еңбекке жарамсыздық, мерейтой және қаза болу жағдайында қызметкерлерге материалдық көмек көрсетуді көздейді. Жәрдемақы алу құқығы әдетте қызметкердің зейнеткерлікке шыққанға дейін жұмысты жалғастыру қажеттігімен байланыстырылады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.16 Резервтер (жалғасы)**

Еңбекақы мен басқа да қысқа мерзімді сыйақыларды қоспағанда, қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер (жалғасы)

Біржолғы жәрдемақыларды төлеу бойынша күтіліп отырған шығыстарды есептеу еңбек қызметі аяқталуы бойынша белгіленген төлемдері бар зейнетақылық жоспарларды есептеу кезінде қолданылатын әдіс бойынша қызметкердің еңбек қызметі ішінде жүзеге асырылады. Белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша сыйақылар ұсыну құны «болжанатын шартты бірлік» әдісін пайдалана отырып айқындалады.

Актuarлық пайда мен залал актуарлық болжамдардағы өзгерістердің әсерін де, актуарлық болжамдар мен нақты деректер арасындағы айырмашылықтарға байланысты өткен тәжірибенің әсерін де қамтиды. Басқа өзгерістер ағымдағы қызметтер құнын, бұрынғы қызметтер құнын және кадрлар қысқаруын немесе жасалған есеп айырысуларды қоса алғанда ағымдағы кезеңде танылады.

Зейнетақылық міндеттемелерді есепке алғанда қолданылған аса елеулі болжамдар – бұл дисконт мөлшерлемесі мен өлім-жітімді болжау. Дисконт мөлшерлемесі болашақ міндеттемелердің таза келтірілген құнын анықтау үшін қолданылады және әр жылы осындай міндеттемелер бойынша шегерім амортизациясы жиынтық кіріс туралы жеке есепте пайыздық шығыстар ретінде көрсетіледі. Өлім-жітімді болжау сыйақы төлеудің болашақ ағынын болжамдау үшін қолданылады, ол сонан соң міндеттемелердің таза келтірілген құнын алу үшін дисконтталады.

Актuarлық пайдалар мен залалдарды қамтитын қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді қайта бағалау нәтижелерін Компания былай көрсетеді:

- еңбек қызметі аяқталғаннан кейінгі сыйақылар бойынша өзге де жинақталған кіріс арқылы. Одан кейінгі кезеңдерде қайта бағалау нәтижелері пайдалар мен залалдар құрамында қайта жіктеуге жатпайды;
- пайда мен залалдар арқылы өзге ұзақ мерзімді сыйақылар.

Таза пайыздар белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза-міндеттемелерге қатысты дисконттау ставкасын пайдалана отырып айқындалады. Компания жиынтық кіріс туралы жеке есепте (функция бойынша жіктеле отырып) «Сатудың өзіндік құны», «Жалпы және әкімшілік шығыстар» және «Қаржылық шығыстар» баптары құрамында бөлігі ретінде белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза-міндеттемелердегі өзгерістерді таниды:

- қызмет құны, ол өзіне ағымдағы қызмет құнын, өткен кезеңнің қызмет құнын қамтиды;
- таза пайыздық шығыстар немесе кірістер.

Қызметкерлерге берілетін сыйақылар, бір жолғы жәрдемақылардан басқа, басқа ұзақ мерзімді сыйақылар ретінде қарастырылады. Осы сыйақылар бойынша есептелген шығыстар белгіленген зейнетақы жоспарларын есептеу кезінде қолданылатын әдіснаманы пайдалана отырып, қызметкердің еңбек қызметі барысында есептеледі.

Мұндай міндеттемелерді жыл сайынғы тәуелсіз білікті актуарийлер тарапынан бағаланады.

3.17 Түсімді және басқа да кірістерді тану

Сатып алушылармен жасалған келісімшарттардан түсетін түсім тауарлар немесе қызметтерді бақылау сатып алушыға берілсе және Компания осындай тауарлар немесе қызметтерге айырбас құқығын алуды көздейтін өтемді көрсететін сомада бағаланады.

Компания пайда алуды көздейтін өзі жасаған шарттарды өзі принципал ма әлде агент пе дегенді анықтау мақсатында белгілі бір өлшемдерге сәйкес талдайды. Компания өз қызметтеріне комиссияны табыс ретінде танитын, Компания агент ретінде қатысатын көліктік экспедициялау шарттарын қоспағанда барлық осындай шарт бойынша (шарт бойынша өзіне міндеттеме алатын негізгі тарап болғандықтан тауарлар мен қызметтерді сатып алушыға тапсырғанға дейін бақылайды) принципал ретінде әрекет етеді деген қорытындыға келді.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.17 Түсімді және басқа да кірістерді тану (жалғасы)**

Жеке қаржы есептілігінде Компанияның жалпы түсімді төмендегі түрлер бойынша таниды:

Тасымалдау бойынша қызметтер көрсету

Тасымалдау және ауыстырып құю қызметтерінен алынған кіріс есепті кезеңде тасымалданған мұнай мен судың нақты көлемі негізінде қызметтер көрсету кезінде танылады.

Құбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтер көрсету

Құбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтерден түсетін түсімдер кезең ішінде іске асу арқылы танылады, өйткені сатып алушы Компанияның шарттық міндеттемелерін орындау барысында бір мезгілде тиімділікті алады және тұтынады.

Басқа да қызметтерді көрсету

Басқа да қызметтерді көрсетуден алынған кірістер оларды көрсету кезінде танылады.

Пайыздық кіріс

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын барлық қаржы құралы және пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, сондай-ақ өзге де жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын пайыздық кіріс немесе шығыс тиімді пайыздық ставка әдісін пайдалана отырып танылады.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл қаржы құралының болжалды пайдалану мерзімі бойына немесе егер бұл орынды болса қаржы активінің немесе міндеттемесінің таза теңгерімдік құнына дейінгі ұзақтығы кемдеу кезеңіне күтілетін келешек төлемдерді немесе ақша қаражатының түсімін дәл дисконттайтын мөлшерлеме. Пайыздық кіріс жеке жиынтық кіріс туралы есепте қаржыландырудан алынған табыс ретінде көрсетіледі.

Дивидендтер

Дивидендтерден алынған кіріс Компанияның төлемді алуға құқығы белгіленгенде танылады (дивидендтер бекітілген күнге).

Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлемнен алынатын кіріс

Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлемнен алынатын кіріс «айда немесе төле» шартында мұнай тасымалдау қызметтерін көрсетуге арналған шарттарға сәйкес танылады.

3.18 Салықтар*Ағымдағы табыс салығы*

Ағымдағы табыс салығы бойынша активтер және міндеттемелер салық органдарынан өтелуге немесе салық органдарына төлеуге болжанып отырған сома бойынша бағаланады.

Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері және салық заңнамасы бұл есепті күнге Компания өз қызметін жүзеге асыратын және салық салынатын кірісті алатын Қазақстан Республикасында қабылданған мөлшерлемелер мен заңнама.

Тікелей капиталда танылған баптарға жататын ағымдағы табыс салығы жиынтық кіріс және залалда емес, капитал құрамында танылады. Компания басшылығы салық декларацияларында көрсетілген көрсеткіштерді бағалауды мезгіл-мезгіл жүзеге асырады, тиісті салық заңнамасы оларға қатысты әртүрлі түсінілуі мүмкін, сөйтіп қажет болуына қарай резервтер жасалады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.18 Салықтар (жалғасы)***Мерзімі ұзартылған салық*

Мерзімі ұзартылған салық есепті күнге активтердің мен міндеттемелердің салық базасы және олардың қаржылық есептілігі үшін теңгерімдік құны арасындағы уақыт айырмасын анықтау арқылы міндеттемелер әдісімен есептеледі.

Мерзімі ұзартылған салық міндеттемелері барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша мына жағдайларды қоспағанда танылады:

- мерзімі ұзартылған салық міндеттемесі гудвилді, активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде, бизнесті біріктіру емес мәмілелер барысында пайда болады және операцияларды жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға әсер етпейді;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты салық салынатын уақыт айырмашылықтарына қатысты егер уақыт айырмасының уақыттың азайып бөлінуін бақылау мүмкін болса және уақыт айырмасы таяу болашақта азаймайтындығына елеулі мүмкіндік бар болса.

Мерзімі ұзартылған салық активтері барлық шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары бойынша салық салынатын пайда бар дәрежеде танылады, оған қарсы шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары мына жағдайларды қоспағанда есептелуі мүмкін:

- шегерілетін уақыт айырмасына жататын мерзімі ұзартылған салық активі бизнесті біріктіру салдарынан тумаған болса және ол операцияны жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға да әсер етпейтін активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде туындаса;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты шегерілетін уақыт айырмаларына қатысты салық активтері таяу болашақта уақыт айырмашылықтары пайдаланылуы және салық салынатын пайда болуы мүмкін екендігі елеулі бар дәреже ғана танылады, уақыт айырмашылықтары оған қарсы пайдаланылуы мүмкін.

Мерзімі ұзартылған салық активтерінің теңгерімдік құны әрбір есепті күнге қайта қаралады және мерзімі ұзартылған салық активтерінің жиыны немесе бір бөлігі жеткілікті салық салынатын пайда деңгейінде кемітіледі. Танылмаған мерзімі ұзартылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта қаралады және келешек салық салынатын пайда мерзімі ұзартылған салық активтерін пайдалануға мүмкіндік беруі елеулі мүмкіндігі пайда болатын дәрежеде танылады.

Мерзімі ұзартылған салық активтері және міндеттемелер есепті күнге жағдай бойынша қабылданған немесе іс жүзінде қабылданған активтер өткізілген, ал міндеттеме өтелген есепті жылы қолданылуы мүмкін салық мөлшерлемелері (және салық заңнамасы) бойынша бағаланады.

Пайда немесе залал құрамында танылмаған баптарға жататын мерзімі ұзартылған салық та пайда немесе залал құрамында танылмайды. Мерзімі ұзартылған салықтар баптары олардың негізінде жатқан операцияларға сәйкес басқа жиынтық кіріс құрамында немесе тікелей капитал құрамында танылады.

Мерзімі ұзартылған салық активтері және мерзімі ұзартылған салық міндеттемелері егер ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерін есепке алудың заңдық бекітілген құқығы бар болса және мерзімі ұзартылған салықтар сол бір салық салынатын компанияға және салық органына жататын болса, бір-біріне қарама-қарсы есепке алынады.

Қосылған құн салығы (ҚҚС)

Сату бойынша ҚҚС тауарларды жөнелту немесе қызметтер көрсету кезінде бюджетке төлеуге жатады. Сатып алу бойынша ҚҚС жеткізушіден салық шот-фактурасын алған кезде сату бойынша ҚҚС-пен бірге есептеуге жатады.

Түсім, шығыстар мен активтер активтерді немесе қызметтерді сатып алу бойынша пайда болған ҚҚС салық органдары өтейтін жағдайларды қоспағанда, ҚҚС сомасы шегеріліп, танылады; бұл жағдайда ҚҚС тиісінше активті сатып алу шығыстарының бір бөлігі немесе шығыстар бабының бір бөлігі ретінде танылады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.18 Салықтар (жалғасы)**

Қосылған құн салығы (ҚҚС) (жалғасы)

Салық заңнамасы ҚҚС бойынша бюджетпен таза негізде есеп айырысу жүргізуге рұқсат етеді. Тиісінше, есепті күнге есеп айырысу жүргізілмеген сату және сатып алу бойынша ҚҚС қаржылық жағдай туралы есепте таза негізде көрсетіледі.

Салық заңнамасының және Компания қызметінің ерекшелігіне қарай өтеуге жататын ҚҚС-тың белгілі бір бөлігі кейінгі жылдарға ауыстырылуы мүмкін. ҚҚС-тың мұндай бөлігі ұзақ мерзімді актив ретінде жіктеледі, құнсыздану мәніне бағаланады және бар ААТБ бөлінген жеке актив ретінде қаралады.

Дебиторлық және кредиторлық берешек ҚҚС сомасы есебімен көрсетіледі.

Салық органы өтейтін немесе оған төленетін ҚҚС-тың таза сомасы өтелетін ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем, сондай-ақ жеке қаржы жағдайы туралы есепте көрінетін төлеуге жататын өзге де салықтар құрамына кіргізіледі.

3.19 Капитал

Жарғылық капитал

Кәсіпорындарды біріктірген жағдайларды қоспағанда, жаңа акциялар шығарумен тікелей байланысты үшінші жақтарға қызметтеріне ақы төлеу шығындары осы эмиссия нәтижесінде алынған соманың кемуі ретінде өз капиталы құрамында көрсетіледі.

Сатып алынған меншікті үлес құралдары

Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар бастапқы құны бойынша танылады және капиталдан шегеріледі. Компанияның меншікті үлестік құралдарын сатып алуға, сатуға, шығаруға немесе күшін жоюға байланысты пайда немесе залалда танылмайды. Қайта сатып алынған меншікті үлес құралдардың теңгерімдік құны мен оларды кейіннен сату үшін алынған өтем сомасы арасындағы айырма эмиссиялық кірістің бөлігі ретінде танылады.

Дивидендтер

Компания ақша қаражатын бөлу бекітілген және бұдан былай Компанияның қарау мәні болмағанда бас ұйым акционерлеріне бөлуге қатысты міндеттемені және ақшасыз активтерді таниды. Қазақстан Республикасы заңнамасына сәйкес бөлуді акционерлер бекітеді. Тиісті сома тікелей капитал құрамында танылады.

Ақшалай емес активтер бөлу кезінде, міндеттеменің теңгерімдік құны мен бөлінген активтердің теңгерімдік құны арасындағы айырмашылық жеке жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

Дивидендтер есепті күнге дейін ұсынылған болса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ жеке қаржылық есептілік бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе бекітілсе (жарияланса), олар туралы ақпарат есептілікте ашып жазылады.

3.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары

Қабылданған есеп жүргізу саясаты 2018 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне кірген төменде келтірілген жаңа немесе қайта қаралған Стандарттарды қоспағанда алдыңғы есеп беру жылында қолданылған есеп жүргізу саясатына сәйкес келеді.

Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер

Компания алғаш рет 2018 жылғы 1 қаңтардан және осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты кейбір жаңа стандарттарды және қолданыстағы стандарттарға түзетулерді қолданды. Компания шығарылғанымен әлі күшіне енбеген стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ.

Кейбір жаңа стандарттар мен түзетулер алғаш рет 2018 жылы қолданылды. Әрбір жаңа стандарттың/түзетудің сипаты мен әсері төменде сипатталған:

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)**

Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

ҚЕХС (IFRS) 15 «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім»

ҚЕХС (IFRS) 15 ҚЕХС (IAS) 11 «Құрылыс салуға жасалған шарттар», ҚЕХС (IAS) 18 «Түсім» және тиісті түсіндірмелерді алмастырады және келісімшарттар басқа стандарттар ауқымында болмаса, сатып алушылармен жасалған шарттардан туындайтын кез келген түсімге қолданылады. Сатып алушылармен жасалған шарттардан туындайтын түсімдерді есепке алу үшін жаңа стандарт бес сатылы моделді қарастырады. ҚЕХС (IFRS) 15-ге сәйкес, түсім ұйымның тауарларды немесе қызметтерді сатып алушыға ауыстырғанда алуды көздейтін құқығы, өтеуді көрсететін сомда танылады.

Стандарт бойынша ұйымдар пікірлерді қолданып, сатып алушылармен жасалатын шарттарға қатысты моделдің әрбір кезеңін қолданған кезде барлық лайықты фактілер мен жағдайларды есепке алуды талап етеді. Стандарт сондай-ақ шартты жасасуға қосымша шығындарды және шартты орындаумен тікелей байланысты шығындарды есепке алу талаптарын қамтиды.

Компанияның өз жеке қаржылық есептілігінде күшіне еруге талап етілетін күннен бастап орындалмаған шарттарға қатысты жаңа стандарттың түрлендірілген ретроспективті нұсқасын қолданды. ҚЕХС (IFRS) 15 қолданылу салдарына толық талдау Компанияның 2018 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қаржылық жағдайына және қызмет нәтижесіне әсерінің жоқтығын көрсетті.

Компанияның қызметі негізінен Қазақстан Республикасы аумағында магистралдық құбырлар арқылы мұнай және су тасымалдаумен байланысты.

(a) Қызметтер көрсету

Компанияның ай сайынғы негізде орындау міндетін атқарады және мұнай тасымалдау, мұнай көліктік экспедициясы және көрсетілген қызметтердің нақты көлемінің негізінде көрсетілген өзге де байланысты қызметтер бойынша қызметтер көрсетуден түскен түсімді мойындайды. Құбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету қызметтерінен түскен түсім уақыт ішінде мойындалады, өйткені сатып алушы Компанияның шарт бойынша өз міндеттерін орындау барысында бір уақытта пайда алады және тұтынады. ҚЕХС (IFRS) 15 қызметтер көрсету шарттарына қолдану Компанияның түсіміне, пайдасына немесе шығынына әсер етпеді.

ҚЕХС (IFRS) 15 қолдану кезінде Компанияның келесіні назарға алады:

(i) Ауыспалы өтеу

15 ҚЕХС (IFRS) түсімнің көтеріңкі сомасын тануды болдырмау үшін есептік ауыспалы өтеуді шектеуді талап етеді.

Жеңілдіктердің, несиелердің, баға шегерімінің, ынталандырмалардың, нәтижелер үшін бонустардың немесе басқа ұқсас баптардың жоқтығына байланысты сатып алушылармен жасалған шарттарда өтеудің ауыспалы бөлігі жоқ. Тиісінше, бұл жаңарту Компанияның түсімді тануына әсер етпейді.

(ii) Принципал немесе агент рөлі

ҚЕХС (IFRS) 15 сәйкес Компанияның ескерілген тауарды немесе қызметті олар сатып алушыға/қызметтердің тапсырыс берушінің сатып алушысына тапсырылғанға дейін бақылайтындығын бағалауы қажет.

Компанияның түсім алуды көздейтін барлық шарттар бойынша принципал ретінде болатынын анықтады (себебі ол уәделескен қызметті оны тапсырыс берушінің немесе тапсырыс берушінің сатып алушысының қабылдауына дейін бақылайды), тек көлік жөнелту қызметтерін көрсету бойынша шарттарды қоспағанда, онда Компанияның қызметтерді сатып алушының қабылдағанына дейін оны бақыламайтынын анықтады. Яғни, ол көлік жөнелту қызметтерін көрсету шарттары бойынша принципал емес, агент болып табылады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)***ҚЕХС (IFRS) 15 «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім» (жалғасы)**(а) Қызметтер көрсету (жалғасы)**(iii) Сатып алушылардан алынған аванс төлемдері*

Сатып алушылардан алынған аванстық төлемдер шарттық міндеттемелер болып табылады. Келісімшарттық міндеттемелер сатып алушыға сатып алушыдан Компанияға өтеу құнын алған тауарларды немесе қызметтерді беру міндеттемесі болып табылады. Егер сатып алушы өнімді немесе қызметті сатып алушыға тасымалдамас бұрын өтеу құнын төлесе, келісімшарттық міндеттеме төлем жасалған кезде немесе төлем төленуі кезінде (қайсысы бұрын болған) мойындалады. Келісімшарттық міндеттемелер Компанияның өз келісімшарттық міндеттемелерін орындаған кезде түсім ретінде танылады.

Бұдан басқа, ҚЕХС (IFRS) 15-ке сәйкес Компанияның шарттарда қаржыландырудың елеулі компоненттерінің бар болуын бағалау тиіс.

Компанияның сатып алушылардан тек қысқа мерзімді аванс төлемдерін алады. Олар алынған аванстар құрамында көрсетіледі. Компанияның уәделескен қызметтерді сатып алушыларға беру уақытының аралығы мен сатып алушының осындай қызметтерді төлеу мезеті біршама қысқа деп анықтады. Осылайша Компанияның осы шарттарда қаржыландырудың елеулі компоненттері жоқ деген қорытындыға келді.

(б) Ақпаратты ұсыну әрі ашу талаптары

Жеке қаржы есептілігіне қойылатын талаптарға сәйкес Компанияның сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша танылған түсім туралы ақпараттың егжей-тегжейін түсім мен ақша ағынының пайда болу сипатына, көлеміне, мерзімдеріне және тұрлаусыздығына қалай әсер ететін экономикалық факторларды көрсететін категориялар бойынша талдады. Тегжейлі түсімдерді ашып көрсету 20-ескертпеде келтірілген.

(в) Өзге де түзетулер

15 ҚЕХС (IFRS) бірінші қолданған кезде 15 ҚЕХС (IFRS) бойынша жүргізілген талдау нәтижесінде Компанияның жеке қаржы есептілігінің басқа баптарын түзетпеді, мысалы, кейінге қалдырылған салықтарды, сатуға арналған активтерді және олармен байланысты міндеттемелерді, тоқтатылған қызметтен бір жылғы салық салудан кейінгі пайда немесе залалды, бірлескен кәсіпорындарға инвестицияларды.

Тану мен бағалауға 15 ҚЕХС (IFRS) талаптары қаржы емес активтердің (мысалы, негізгі құралдар мен материалдық емес активтер объектілерінің) шығуынан, егер осындай шығу қалыпты қызметтің нәтижесі болмаған жағдайда, пайдалар мен залалдарды тануға әрі бағалауға қатысты қолданылады. Бұл өзгерістер Компанияның жеке қаржы есептілігіне әсер етпеді.

ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары»

ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары» ҚЕХС (IAS) 39 «Қаржы құралдары: тану және бағалау»-ды ауыстырады және 2018 жылдың 1 қаңтарында немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді. ҚЕХС (IFRS) 9 қаржы құралдарын есепке алу жобасының үш бөлігінің басын біріктіреді: жіктеу мен бағалау, құнсыздану және хеджирлеуді есепке алу.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)**

Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары» (жалғасы)

Перспективті түрде қолданылатын хеджирлеудің есепке алынуын қоспағанда, Компанияның 2018 жылдың 1 қаңтары бастапқы қолдану күніне ҚЕХС (IFRS) 9-ды ретроспективті түрде қолданды. Компанияның басшылығы салыстырмалы ақпаратты 2017 жылдың 1 қаңтарынан басталатын кезеңге қайта есептемеу жайлы шешім қабылдады, тиісінше:

- Қаржылық активтер мен міндеттемелер бойынша салыстырмалы ақпарат ҚЕХС (IAS) 39-ға сәйкес жіктеу және бағалау талаптарына сәйкес ашылды (6, 7, 8 және 16-ескертпелер);
- 2018 жылдың 31 желтоқсанда аяқталған жылда капиталдағы өзгерістер туралы жеке есепте, 2018 жылдың 1 қаңтардағы жағдай бойынша кезеңнің басындағы бөлінбеген пайданың қалдығын түзету танылды. Осы түзету туралы ақпарат келесі түрде ұсынылды:

<i>Мың теңгемен</i>	Түзету	2018 жылғы 1 қаңтар
Активтер		
Ұзақ мерзімді активтер		
Өзге де қысқа және ұзақ мерзімді активтер (7-ескертпе)	(6)	(31.251)
Ұзақ мерзімді активтер жиыны		(31.251)
Қысқа мерзімді активтер		
Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек (8-ескертпе)	(6)	(8.680)
Өзге де қысқа және ұзақ мерзімді активтер (7-ескертпе)	(6)	(264)
Ақша қаражаттары және олардың баламалары (6-ескертпе)	(6)	(337)
Ағымдағы активтер жиыны		(9.281)
Активтер жиыны		(40.532)
Капитал		
Бөлінбеген пайда	(6)	(40.532)
Капитал жиыны		(40.532)

(a) *Жіктеу және бағалау*

ҚЕХС (IFRS) 9-ға сәйкес Компанияның бастапқыда қаржы активтерін әділ құны бойынша бағалайды, пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланбаған жағдайдағы қаржы активтері мәміле бойынша шығындар сомасына көбейтіледі.

ҚЕХС 9-ға сәйкес борыштық қаржы құралдары кейіннен әділ құн бойынша пайда немесе шығын арқылы, амортизацияланған құны бойынша немесе әділ құн бойынша өзге де жиынтық кіріс арқылы бағаланады. Жіктеу екі белгіге байланысты: Компанияның қаржы активтерін басқару үшін қолданылатын бизнес-моделіне, сондай-ақ қаржы құралдары бойынша келісімшартта ескерілген ақшалай қаражат ағыны «тек қана борыштың негізгі сомасына және борыштың өтелмеген негізгі бөлігінің пайыздарына арналған төлемдер» болып табылатынына.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)***ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары» (жалғасы)**(а) Жіктеу және бағалау (жалғасы)*

Жаңа талаптарға сәйкес Компанияның борыштық қаржылық активтерді мынадай түрде жіктейді және бағалайды:

- Борыш құралдары қаржы активтері тек қана борыштың негізгі сомасына және борыштың өтелмеген негізгі бөлігінің пайыздары болып табылатын келісімшарттық ақшалай қаражат ағындарының төлемдерін алу үшін қаржы активтерін ұстап қалуға бағытталған бизнес-модельде сақталса, амортизацияланған құны бойынша бағаланады. Компанияның осы санатқа сауда және өзге де дебиторлық берешектерді, сондай-ақ кредиттік мекемелердегі қаражаттарды (банк салымдары, ақша қаражаттары және олардың баламалары) кіргізеді. Компанияның аталған құралдар бойынша шарттық ақша ағындарының сипаттамаларын қарады және ҚЕХС (IFRS) 9-ға сәйкес амортизацияланған құны бойынша бағалау белгілеріне сәйкес келетінін қорытындылады. Сондықтан, осы құралдарды қайта жіктеудің қажеті жоқ.
- Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері келісімшарттық ақшалай қаражаттардың ағындарын алу немесе шарттық ақшалай қаражаттардың ағындарын алу және қаржы активтерін сату мақсатында бизнес-модельде ұсталмайтын борыштарды қамтиды және келісімшартпен көзделген ақша ағымдары тек берешектің негізгі сомасының өтелмеген бөлігі бойынша берешектің және пайыздың негізгі сомасына төлемдер болып табылмайды. Компанияның осы санатқа «Арнайы қаржы компаниясы DSFK» ЖШС облигацияларын кіргізеді. ҚЕХС (IAS) 39 сәйкес Компанияның осы қаржылық активтері өтелгенге дейін ұсталатын инвестициялар ретінде жіктелді. Алайда, 2018 жылғы 1 қаңтардан бастап жіктеудегі өзгерістер 2017 жылғы желтоқсан айының соңында сатып алынғандықтан, жыл басындағы облигациялардың баланстық құнына әсерін тигізбеді және бастапқы тану кезінде әділ құн бойынша бағаланды және тиісінше есепті кезеңнің бөлінбеген пайдасын түзету қажет емес. 2018 жылдың 31 желтоқсандағы жағдайға, Компанияның осы қаржы активтерінің әділ құнын 12,7% нарықтық мөлшерлемесін ескере отырып қайта қарады (*12-ескерту*).

Компанияның бизнес үлгісі 2018 жылдың 1 қаңтарында, бастапқы қолданысқа енгізілген күні, бағаланып, 2018 жылдың 1 қаңтарында танылуы тоқтатылмаған қаржылық активтерге ретроспективті түрде қолданылды. Борыштық құралдар бойынша шарттық ақшалай қаражат ағыны тек қана борыштың негізгі сомасы және пайыздары есебінен төлемдер болып табылатынын талдау осы активтерді бастапқы тану кезінде болған фактілер мен жағдайлар негізінде жүзеге асырылады.

(б) Құнсыздану

ҚЕХС (IFRS) 9-ды қолдану қаржы активтері бойынша құнсызданудан болған залалдарға қатысты Компанияның пайдаланатын есепке алу тәртібін түбегейлі өзгертті. ҚЕХС (IAS) 39-да қолданылған және келтірілген шығындарға негізделген әдіс болжамды күтілетін несиелік шығындар үлгісімен ауыстырылды.

ҚЕХС (IFRS) 9 Компаниядан пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланбаған барлық қарыздар мен басқа да борыштық қаржылық активтер үшін күтілетін несиелік шығындар болжамды резервін көрсетуін талап етеді.

ҚЕХС (IFRS) 9 талаптарын күтілетін несиелік шығындарға қатысты қолдану Компанияның борыштық қаржылық активтері бойынша құнсызданудан болған шығындарға арналған резервтердің көбеюіне әкелді. Осы өсімнің нәтижесінде 2018 жылғы 1 қаңтарға бөлінбеген пайда мөлшері түзетілді. Түзетулердің сомасы сауда және өзге де дебиторлық берешек, ақша қаражаттары мен олардың баламалары, банк салымдары және бөлінбеген пайда 8.680 мың теңге, 337 мың теңге, 31.515 мың теңге және 40.532 мың теңге көлеміндегі, тиісінше, қалдықтардың азаюын құрады.

КРХҚЕ 22 «Шетелдік валютадағы операциялар және алдын ала төлем» түсініктемесі

Түсініктемеде алдын ала төлемді жасау немесе алу нәтижесінде туындайтын монетарлық емес активті немесе монетарлық емес міндеттемені мойындауды тоқтатқан кезде тиісті активті, шығысты немесе кірісті (немесе оның бөлігін) бастапқы мойындау кезінде қолдануы тиіс айырбастау бағамын айқындау мақсаттары үшін алдын ала төлемді жасау немесе алу нәтижесінде туындайтын монетарлық емес активті немесе монетарлық емес міндеттемені ұйымның бастапқы мойындаған күні операция жасау күні болып табылатыны түсіндіріледі. Алдын ала төлемді жасау немесе алу операциялары бірнешеу болған жағдайда ұйым әрбір ала төлемді жасау немесе алу операциясы күнін айқындауы тиіс. Осы түзетулер Компанияның жеке қаржы есептілігіне әсер етпейді.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)***ҚЕХС (IAS) 40 «Инвестициялық жылжымайтын мүлікті бір санаттан екінші санатқа ауыстыруға» түзетулер*

Түзетулер ұйымның жылжымайтын объектілерін, салынып жатқан немесе дамып жатқан үдерістегі жылжымайтын мүлікті қоса, инвестициялық жылжымайтын мүліктің санатына немесе санаттан ауыстыруды түсіндіреді. Түзетулерде пайдалану түрінің өзгеруі жылжымайтын объект инвестициялық жылжымайтын мүліктің сипаттамасына сәйкес келмеген немесе бастаған кезде және оны пайдалану түрінің өзгергеніне куәлар болған жағдайда болады деп көрсетілген. Басшылардың жылжымайтын объектіні пайдалануға қатысты ойларының өзгеруі оны пайдалану түрінің өзгеруіне дәлел емес. Осы түзетулер Компанияның жеке қаржы есептілігіне әсер етпейді.

ҚЕХС (IFRS) 2 «Акция негізіндегі төлемдер бойынша операцияларды жіктеу және бағалауға» түзетулер

ҚЕХС жөніндегі кеңес ҚЕХС (IFRS) 2 «Акция негізіндегі төлемдерге» түзетулерді шығарды, оларда негізгі үш қырлары қаралады: акция негізіндегі төлемдер бойынша операцияларды ақша қаражаттары есебімен бағалау құқығына өту шарттарының әсері; төлем көзінен ұсталатын салық бойынша міндеттемелер үшін нетто-негіздегі есеп айырысу шарттарымен акциялар негізіндегі төлемдер бойынша операцияларды жіктеу; нәтижесінде операция ақша қаражатымен есеп айырысатын операция ретінде жіктелуді тоқтатып үлестік құралдармен есеп айырысу операциясы ретінде жіктеле бастайтын акциялар негізіндегі төлемдер бойынша операциялар шарттарының өзгерісін ескеру.

Түзетуді қабылдау кезінде ұйымдар өткен кезеңдер үшін ақпаратты қайта есептеуге міндетті емес, алайда барлық үш қырға қатысты түзету қолданылған және басқа да өлшемдер сақталған жағдайда қайталап қолдануға жол беріледі.

Акцияларға негізделген төлемдер бойынша Компанияның есеп саясаты ақшалай есеп айырысу арқылы түзетулерде сипатталған тәсілмен сәйкес келеді. Бұдан басқа, Компанияның бастапқыда ұсталған салық міндеттемелері үшін таза негізде акцияларға негізделген төлемдер операцияларын жүргізбейді және акцияларға негізделген төлем операциясының шарттарын өзгертпейді.

Тиісінше, осы түзетулер Компанияның жеке қаржы есептілігіне әсер етпейді.

ҚЕХС (IFRS) 4 түзетулер ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары» ҚЕХС (IFRS) 4 «Сақтандыру шарттары» бірге қолдану

Бұл түзетулер ҚЕХС (IFRS) 4 ауыстыратын ҚЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары» енгізілгенге дейін қаржы құралдары бойынша жаңа стандарттың, ҚЕХС (IFRS) 9, қолданылуынан туындайтын проблемаларды болдырмайды. Түзетулер сақтандыру шарттарын жасайтын ұйымдар үшін екі нұсқа ұсынады: ҚЕХС (IFRS) 9 қолданудан уақытша босату және енгізу әдісі. Бұл түзетулер Компанияға қолданылмайды.

ҚЕХС (IAS) 28 «Қауымдасқан ұйымдарға және бірлескен кәсіпорындарға салынған инвестициялар» – инвестиция объектілерін пайда немесе залал арқылы бағалау шешімі әр инвестиция үшін әжеке қабылдану керек екенін түсіндіру

Түзетулер венчурлік инвестицияларда мамандандырылған ұйым немесе басқа ұқсас ұйым қауымдасқан ұйымдарға және бірлескен кәсіпорындарға салған инвестицияларды бағалау шешімін пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қабылдау мүмкін екендігі түсіндіріледі. Мұндай шешім әр инвестиция үшін алғашқы тану кезінде жеке қабылданады. Егер өзі инвестициялық ұйым болып табылмайтын ұйымның инвестициялық ұйымдар болып табылатын қауымдасқан ұйымдарда немесе бірлескен кәсіпорындарда қатысу үлесі болса, онда үлестік қатысу әдісін пайдаланған кезде осындай ұйым оның инвестициялық ұйымдар болып табылатын қауымдасқан ұйымы немесе бірлескен кәсіпорыны өз еншілес ұйымдарындағы өз қатысу үлестеріне қолданған әділ баға бойынша бағалауды сақтау шешімін қабылдай алады. Бұндай шешім әрбір инвестициялық ұйым болып табылатын қауымдасқан ұйым немесе бірлескен кәсіпорын үшін жеке мына күндердің кешірек басталатын күнінде қабылданады: (а) инвестициялық ұйым болып табылатын қауымдасқан ұйымды немесе бірлескен кәсіпорынды бастапқы мойындау күні; (б) қауымдасқан ұйым немесе бірлескен кәсіпорын инвестициялық ұйым болып табылған күні; және (в) инвестициялық ұйым болып табылатын қауымдасқан ұйым немесе бірлескен кәсіпорын алғаш рет бас ұйым болып табылған күні. Осы түзетулер Компанияның жеке қаржы есептілігіне әсер етпейді.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)**

ҚЕХС (IFRS) 1 «Қаржы есептілігінің халықаралық стандарттарын алғашқы қолдану» түзетулер – ҚЕХС-ты бірінші рет қолданатын ұйымдарды қысқа мерзімді босатуды алып тастау.

ҚЕХС (IFRS) 1 Е3-Е7-тармақтарымен көзделген қысқа мерзімді босату алынып тасталды, себебі олар өз қызметін орындады. Осы түзетулер Компанияның жеке қаржы есептілігіне әсер етпейді.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

Төменде шығарылғанмен 2018 жылдың 31 желтоқсанға әлі күшіне енбеген стандарттар мен түсіндірмелер келтірілген. Компанияның осы стандарттар мен түсіндірмелерді күшіне енген күннен бастап қолдануға ниетті:

ҚЕХС (IFRS) 16 «Жалдау»

ҚЕХС (IFRS) 16 2016 жылғы қаңтарда шығарылды және ҚЕХС (IFRS) 17 «Жалдауды», КРХҚЕ (IFRIC) 4 «Жалдау белгілері келісімінде қолдағы барды айқындау», ПКР (SIC) 15 «Операциялық жалдау – ынталандыруларды» түсіндіру және ПКР (SIC) 27 «Жалдаудың заңды нысаны бар операциялардың маңызын айқындауды» түсіндіруді ауыстырады. МСФО (IFRS) 16 жалдау туралы ақпаратты тану, бағалау, ұсыну және ашу қағидаларын белгілейді және жалға алушылар барлық жалдау шартын қаржылық жалдауға арналған ҚЕХС (IAS) 17-де көзделген есепке алу тәртібіне ұқсас теңгерімде есепке алудың бірыңғай үлгісін пайдалана отырып көрсетуін талап етеді. Стандарт жалға алушыларды танудың екі түрінен босатуды көздейді – құны төмен активтерді жалдауға (мысалы, компьютерлер) және қысқа мерзімді жалдауға (12 айдан артық емес мерзімге жалдау) қатысты. Жалдау басталатын күнге жалға алушы жалдау төлемдеріне қатысты міндеттемелерді (яғни жалдау жөніндегі міндеттеме), сондай-ақ жалдау мерзімі ішінде базалық активті пайдалану құқығын білдіруші активті (яғни пайдалану құқығы нысанындағы актив) танитын болады.

Жалға алушылар пайдалану құқығы нысанындағы активтің амортизациясының шығыстарын жалдау жөніндегі міндеттеменің пайыздық шығысынан бөлек тануға міндетті болады.

Жалға алушылар сонымен қатар белгілі бір оқиға (мысалы, индекстің немесе осындай төлемдерді белгілеу үшін пайдаланатын ставканың өзгеруі нәтижесінде келешек жалдау төлемдерінің өзгеруі) басталған кезде міндеттемелерді қайта бағалауға тиіс болады. Көпшілік жағдайда жалға алушы пайдалану құқығы нысанындағы активті түзету ретінде жалдау жөніндегі міндеттемені қайта бағалау сомасын ескеретін болады.

ҚЕХС (IFRS) 16-ға сәйкес жалға алушы үшін есепке алу тәртібі іс жүзінде қазіргі кезде қолданыстағы ҚЕХС (IAS) 17 талаптарымен салыстырғанда өзгермейді. Жалға алушылар жалдауды ҚЕХС (IAS) 17-дегідей жіктеу қағидаттарын пайдаланып, бұл ретте жалдаудың екі түрін бөле отырып: операциялық және қаржылық, жіктеуді жалғастырады.

Сонымен қатар ҚЕХС (IFRS) 16 жалға берушілер мен жалға алушылардан ҚЕХС (IAS) 17-мен салыстырғанда ақпараттың ауқымды көлемін ашуды талап етеді.

2019 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты ҚЕХС (IFRS) 16 күшіне енеді. Мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі, бірақ ұйымның ҚЕХС (IFRS) 15 қолдану күнінен ерте емес.

Жалға алушы бұл стандартты қайталап қолдануды немесе түрлендірілген қайталап қолдануды пайдалана отырып пайдалануға құқылы. Стандарттың өтпелі жағдайы белгілі бір босатуды көздейді.

Компания бұрын ҚЕХС (IFRS) 17-ге және КРХҚЕ (IFRIC) 4 түсіндіруіне сәйкес жалдау шарты болып сәйкестендірілген шарттарға ҚЕХС (IFRS) 16-ны модификацияланған ретроспективті әдіспен қолдануды жоспарлайды. Осылайша, Компанияның стандартты бұрын ҚЕХС (IFRS) 17 және КРХҚЕ (IFRIC) 4 түсіндіруіне сәйкес жалдау белгілерін қамтитын шарттар ретінде сәйкестендірілмеген шарттарға қолданбайды.

Компания жалдау мерзімі бастапқы қолдану күнінде 12 айдан аспаған жалдау шарттарына, сондай-ақ базалық активінің төмен өзіндік құны жалдау шарттарына қатысты стандартта көзделген босатуларды қолдану туралы шешім қабылдады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енген стандарттар (жалғасы)***ҚЕХС (IFRS) 16 «Жалдау» (жалғасы)*

Есепті күндегі жағдай бойынша Компанияның ҚЕХС (IFRS) 16 әсеріне алдын ала талдау жасады, оның нәтижелері бойынша 2019 жылғы 1 қаңтарда басталатын кезеңге Компанияның жеке қаржылық есептілігіне әсері күтіледі, оның ішінде пайдалану құқы нысанындағы активтердің ұлғаюы, жалдау бойынша міндеттемелердің ұлғаюы және үлестірілмеген пайданың азаюы. Компанияның егжей-тегжей талдауды 2019 жылғы 31 наурызға дейін аяқтауды және оның 2019 жылғы 1 қаңтардағы нәтижелерін 2019 жылғы 31 маусымағы жағдай бойынша жеке қаржылық есептілікте көрсетуді күтеді.

ҚЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары»

2017 жылғы мамырда ҚЕХС жөніндегі кеңес ҚЕХС (IFRS) 17-ні «Сақтандыру шарттары» шығарды, сақтандыру шарттарын шығаратын ұйымдарға арналған ақпаратты мойындау және бағалау, ұсыну және ашу мәселелерін қарайтын, сақтандыру шарттарына арналған жаңа жан-жақты қаржылық есептілік стандарты.

ҚЕХС (IFRS) 17 2021 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді, бұл ретте, салыстырмалы ақпаратты ұсыну талап етіледі. Ұйым ҚЕХС (IFRS) 17-ні бірінші рет қолданған күні немесе оған дейін ҚЕХС (IFRS) 9-ды және ҚЕХС (IFRS) 15-ті қатар қолдануы шартымен мерзімнен бұрын қолдануға жол беріледі. Бұл стандарт Компанияға қолданылмайды.

КРХҚЕ (IFRIC) 23 «Пайдаға салықты есептеу қағидаларына қатысты анықсыздық» түсініктемесі

Түсініктеме ҚЕХС (IFRS) 12 қолдануға әсер ететін, салық пайымдауларына қатысты анықсыздық болған жағдайларда пайдаға салықты есепке алу тәртібін қарайды. Түсініктеме ҚЕХС (IFRS) 12 қолдану саласына жатпайтын салықтарға немесе алымдарға қолданылмайды, сондай-ақ анықталмаған салық пайымдауларына байланысты проценттер мен айыппұлдарға қатысты ерекше талаптарды қамтымайды. Атап айтқанда, түсіндіру мынадай мәселелерді қарайды:

- ұйым анықталмаған салық пайымдауларын бөлек қарай ма;
- салық органдарының салық пайымдауларын тексеруге қатысты ұйым жасайтын жорамалдар;
- ұйым салық салынатын пайданы (салық салынатын залалды), салық базасын, пайдаланбаған салық залалдарын, пайдаланбаған салық жеңілдіктері мен салық ставкаларын қалай айқындайды;
- ұйым фактілер мен мән-жайлардың өзгеруін қалай қарастырады.

Ұйым мынаны шешуі қажет: әрбір анықталмаған салық пайымдауын бөлек қарайды ма немесе бір не бірнеше басқа анықталмаған салық пайымдауларымен бірге қарайды ма. Анықсыздықты шешудің неғұрлым дәл нәтижесін болжауға мүмкіндік беретін әдісті қолдану қажет. Түсініктеме 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептілік кезеңдеріне қатысты күшіне енеді. Ауысу кезінде белгілі бір босатуларға жол беріледі. Компанияның түсініктемесі ол күшіне енген күннен бастап қолданады.

ҚЕХС (IFRS) 9 «Ықтимал теріс өтеммен мерзімнен бұрын өтеу шарттары» – на түзетулер

ҚЕХС (IFRS) 9 сәйкес шартта көзделген ақша ағындары «негізгі борыш сомасы мен негізгі борыш сомасының өтелмеген проценті есебіне ғана арналған төлем» болып табылуы (SPPI өлшемі) және құрал осылай жіктеуге рұқсат беретін тиісті бизнес үрдісі шеңберінде ұсталуы шартымен, борыш құралы амортизацияланған күн бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағалануы мүмкін. ҚЕХС (IFRS) 9-ға түзетулер шарттың мерзімнен бұрын бұзылуына әкеп соқтыратын оқиғаға немесе мән-жайға қарамастан, сондай-ақ шартты мерзімнен бұрын бұзғаны үшін негізді өтеу құнын қай тарап төлейтініне немесе алатынына қарамастан, қаржылық актив SPPI өлшеміне жауап береді деп түсіндіреді.

Бұл түзетулер ретроспективті қолданылады және 2019 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Мерзімнен бұрын қолдануға жол беріледі. Бұл түзетулер Компанияның жеке қаржылық есептілігіне әсер етпейді.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)**

ҚЕХС (IFRS) 10 мен ҚЕХС (IFRS) 28 «Инвестордың және оның қауымдасқан ұйымы немесе бірлескен кәсіпорны арасындағы мәмілелердегі активтерді сату немесе енгізу»-ге түзетулер

Түзетулер қауымдасқан ұйымға немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорынға сатылатын немесе оларға енгізілетін еншілес ұйымды бақылаудың жоғалуын есепке алу бөлігінде ҚЕХС (IFRS) 10-мен ҚЕХС (IFRS) 28 арасындағы қайшылықтарды қарастырады.

Түзетулер ҚЕХС (IFRS) 3-тегі айқындамаға сәйкес бизнесті білдіретін активті сату немесе енгізу нәтижесінде туындайтын пайда немесе залал инвестордың және оның қауымдасқан ұйымының немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорнының арасындағы мәміледе толық көлемде мойындалатыны түсіндіреді.

Алайда бизнес болып табылмайтын активті сату немесе енгізу нәтижесінде пайда болған пайда немесе залал ұйымнан, қауымдасқан ұйымдардағы немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардағы инвесторлардан басқаларында бар қатысу үлестерінің шегінде ғана мойындалады. ҚЕХС жөніндегі кеңес бұл түзетулердің күшіне ену күнін белгісіз мерзімге қалдырды, алайда бұл түзетулерді мерзімнен бұрын қолданатын ұйым оларды перспективті қолдануы тиіс. Компанияның бұл түзетулерді олар күшіне енген күннен кейін қолдануға ниет білдіреді.

ҚЕХС (IAS) 19 «Бағдарламаға өзгеріс енгізу, бағдарламаны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеу»-ге түзетулер

ҚЕХС (IAS) 19-ға түзетулер бағдарламаға өзгеріс енгізу, бағдарламаны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеу есепті кезең ішінде орын алған жағдайдағы есепке алу тәртібін қарастырады.

Түзетулер келесіні түсіндіреді, егер бағдарламаға өзгеріс енгізу, бағдарламаны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеу есепті кезең ішінде орын алса, онда ұйым:

- бағдарлама бойынша ұсынылатын сыйақыны және осы оқиғадан кейінгі бағдарламаға активтерін көрсететін, белгіленген төлемдермен бағдарламаның таза міндеттемесін (активін) қайта бағалау үшін қолданылған актуарлық жорамалдарды басшылыққа ала отырып, бағдарламаға өзгеріс енгізуден, оны қысқартудан немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеуден кейін кезеңнің қалған бөлігіне қатысты ағындағы кезең қызметтерінің құнын айқындауы;
- бағдарлама бойынша ұсынылатын сыйақыны және осы оқиғадан кейінгі бағдарламаға активтерін көрсететін белгіленген төлемдермен бағдарламаның таза міндеттемесін (активін); белгіленген төлемдермен бағдарламаның осы таза міндеттемесін (активтерін) қайта бағалау үшін пайдаланған дисконттау ставкасын пайдаланып, бағдарламаға өзгеріс енгізуден, оны қысқартудан немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеуден кейін кезеңнің қалған бөлігіне қатысты таза процент мөлшерін айқындау тиіс.

Сондай-ақ түзетулер ұйым алдымен өткен кезеңдердегі қызметтерінің құнын немесе активтердің шекті шамасының әсерін есепке алмай, міндеттемелерді өтеуден пайданы немесе залалды айқындауы тиіс деп түсіндіреді. Бұл сома пайдада немесе залалда танылады. Осыдан кейін ұйым бағдарламаға өзгеріс енгізу, оны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеуден кейінгі активтердің шекті шамасының әсерін айқындауы тиіс. Бұл әсердің өзгеруі, проценттердің таза шамасына енгізілген сомаларды қоспағанда, өзге жиынтық кірістің құрамында мойындалады.

Осы түзетулер бағдарламаға өзгеріс енгізу, оны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеу пайда болған күні немесе 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын бірінші жылдық есепті кезеңдерге қатысты қолданылады. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Осы түзетулер тек Компанияның болашақ бағдарламалары өзгергенде, оны қысқартқанда немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеуге қатысты қолданады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енген стандарттар (жалғасы)**

ҚЕХС (IAS) 28 «Қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға ұзақ мерзімді салымдар»-ға түзетулер

Түзетулер мәні бойынша қауымдастырылған ұйымдарға немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға салынатын таза инвестициялардың бөлігін құрайтын (ұзақ мерзімді салымдар), бірақ қатысу үлесінің әдісі қолданылмайтын қауымдастырылған ұйымдарға немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға ұзақ мерзімді салымдарға ұйым ҚЕХС (IFRS) 9 қолданатынын түсіндіреді. Осы түсініктеме маңызды болып табылады, себебі ол осындай ұзақ мерзімді салымдарға ҚЕХС (IFRS) 9-ға күтілетін несиелік шығындарының үлгісі қолданатынын білдіреді.

Түзетулерде ҚЕХС (IFRS) 9 қолдану кезінде ұйым қауымдастырылған ұйымдар немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорындармен келтірілген залалдарды немесе ҚЕХС (IAS) 28 «Қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға ұзақ мерзімді салымдар» қолданудың салдарынан туындайтын қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға таза инвестициялардың түзетулері ретінде танылған таза инвестицияларды құнсыздануынан келтірілген залалдарды ескермейтіні түсіндіріледі.

Бұл түзетулер ретроспективті қолданылады және 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Компанияда қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға осындай ұзақ мерзімді салымдары болмау себебінен, бұндай түзетулер оның жеке қаржылық есептілігіне ықпалын тигізбейді.

ҚЕХС-ті жыл сайын жетілдіру, 2015-2017 жылдар кезеңі (2017 жылдың желтоқсан айында шығарылды)

Осы жетілдірулер келесі түзетулерді қамтиды:

ҚЕХС (IFRS) 3 «Бизнестердің бірлесуі»

Түсініктемеде егер ұйым бірлескен операция болып табылатын бизнесті бақылауға ие болса, онда ол активтердегі және әділ құны бойынша бірлескен операцияның міндеттемелеріндегі бұрында бар қатысу үлесін қайта бағалаумен бірге, кезеңдеп жүзеге асырылатын бизнестерді біріктіруге қатысты талаптарды қолданады. Бұл ретте сатып алушы бірлескен операциялардағы бұрында бар қатысу үлесін қайта бағалауы тиіс.

Ұйым бұл түзетулерді бизнестерді біріктіруге қатысты мерзімдері сәйкес келетін күннен бастап немесе 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын бірінші жылдық есепті кезеңдерден кейін қолдануы тиіс. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Бұл түзетулерді Компанияның болашақ бизнес бірлестіктерінде қолданады.

ҚЕХС (IFRS) 11 «Бірлескен кәсіпкерлік»

Бірлескен операциялардың қатысушысы болып табылатын, бірақ бірлескен бақылауға иелік етпейтін тарап ҚЕХС (IFRS) 3-те бұл термин анықталған бизнес аясында қызметі бірлескен операцияларға бақылауға иелік етуі мүмкін. Түзетулерде бұндай жағдайларда бұрында бар қатысу үлесі осындай бірлескен операцияларда қайта бағаланбайды деп түсіндіріледі.

Ұйым бұндай түзетулерді олар бірлескен бақылауға иелік ету шегіндегі келісімдерге мерзімдері сәйкес келетін күннен бастап немесе 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын бірінші жылдық есепті кезеңдерден кейін қолданады. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Қазіргі уақытта бұндай түзетулер Компанияда қолданылмайды, алайда болашақтағы тиісті келісімдерге қолданылуы мүмкін.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)**

ҚЕХС-ті жыл сайын жетілдіру, 2015-2017 жылдар кезеңі (2017 жылдың желтоқсан айында шығарылды) (жалғасы)

ҚЕХС (IAS) 12 «Пайдаға салынатын салықтар»

Түзетулер дивидендтерге қатысты салық салдарының басым деңгейі меншіктенушілер арасына бөлінетін пайдаларға қарағанда, бөлінетін пайданы басқарған бұрынғы операциялар мен оқиғаларға байланысты екенін түсіндіреді. Сондықтан ұйым ең бастан бұндай бұрынғы операциялар мен оқиғаларды мойындауға байланысты пайда мен залал, өзге де жиынтық табыс немесе өзіндік капитал құрамындағы дивидендтерге қатысты салық салдары деп тануы тиіс.

Ұйым бұл түзетулерді 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты қолданады. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Осы түзетулерді алғашқы қолдану кезінде ұйым дивидендтерге қатысты салық салдары бұрынғымен салыстырғандағы мерзімнен немесе осы мерзімнен кейін танылған мерзімдерге бастап қолданады. Компанияның қолданыстағы саясаты түзетулердің талаптарына сәйкес келеді, Компанияның олардың оның жеке есептілігіне қандай да бір ықпалын тигізеді деп күтпейді.

ҚЕХС (IAS) 23 «Қарызға алу шығындары»

Түзетулерде осы активті мақсаты бойынша пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін қажетті барлық жұмыстар іс жүзінде аяқталған кезде жіктелген активтерді сатып алу үшін алынған арнайы қарыздарды есепке алу тиіс екендігімен түсіндіріледі.

Ұйым осы түзетулерді, яғни ұйым осы түзетулерді алғашқы қолданатын жылдық есепті кезеңнің басталуы немесе осы мерзімнен кейін келтірілген қарыз алу бойынша шығындарға қатысты қолданады. Ұйым осы түзетулерді 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты қолданады. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Компанияның қолданыстағы саясаты түзетулердің талаптарына сәйкес келеді, Компанияның олардың оның жеке есептілігіне қандай да бір ықпалын тигізеді деп күтпейді.

4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР

Компанияның жеке қаржылық есептілігін дайындау оның басшылығынан есепті кезеңнің аяғында есептілікте ұсынылатын түсімдер, шығыстар сомасына, активтерге және міндеттемелерге, сондай-ақ міндеттемелер шарттары туралы ақпаратты ашуға әсер ететін бағалау мәндерін және болжауларды пайымдау мен анықтау енгізуді талап етеді. Алайда осы болжаулар мен бағалау мәндеріне қатысты айқынсыздық келешекте осындай болжаулар мен бағалау қолданылатын активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құнын елеулі түзетуді талап етуі мүмкін.

Компанияның тәуекелдерге ұшырауы туралы және белгісіздіктер туралы өзге ақпаратты ашу мына ескертпелерде ұсынылған:

- қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаты мен саясаты (30-ескертпе);
- сезімталдықты талдау туралы ақпаратты ашу (30-ескертпе).

Бағалау мәндері және болжаулар

Болашақ туралы негізгі болжаулар және есепті күнге бағалаулардағы айқынсыздықтың басқа да негізгі көздері төменде каралады, олар келесі қаржы жылы ішінде активтердің теңгерімдік құны мен міндеттемелерге елеулі түзетулердің себебі болуы мүмкін. Компанияның болжаулары мен бағалау мәндері ол жеке қаржылық есептілікті дайындау кезінде оның қолында болған бастапқы деректерге негізделген. Алайда ағымдағы жағдаяттар мен болашаққа қатысты болжаулар нарықтық өзгерістер мен Компания бақылауында емес жағдаяттарға байланысты өзгеруі мүмкін. Мұндай өзгерістер олардың пайда болуына қарай болжауларда көрініс табады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӨНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Негізгі құралдарды қайта бағалау*

Компания негізгі құралдарын қайта бағаланған құнымен есептейді. Соңғы рет Компанияның негізгі құралдарды қайта бағалауы 2016 жылдың ішінде болды. Осы мақсаттар үшін Компания тәуелсіз кәсіби бағалаушыны жұмысқа тарты.

Негізгі құралдың технологиялық мұнайды қоспағанда әділ құнын анықтауға арналған бастапқы деректер әділ құн сатысының 3-ші деңгейіне жатады (бақыланбайтын бастапқы деректер).

Бағалау үшін пайдаланған әдіснама, алғаш кезде, ауыстырудың амортизацияланатын құнын бағалауға негізделген («шығынды әдіс»). Егер бағаланатын объект жаңа немесе құрылыс кезеңінде, сондай-ақ нарығы шектеулі объектілерге (арнайы объектілер) жататын болса және олардың ықтимал сату бағасы туралы ақпарат болмағандықтан (белсенді нарық жоқ кезде) шығынды тәсіл қолданылады.

Бағалау аясында бағалаушы Компанияның негізгі құралдары арнайы объектілерінің экономикалық тозу көлемін талдаған кезде, кіріс тәсілін пайдалана отырып баламалық пайдалылыққа тест жүргізді. Баламалық пайдалылық қолдану құндылығын бағалау жолымен есептелген. Пайдалылық құндылықты есептеген кезде мына негізгі болжаулар қолданылды:

Дисконттау мөлшерлемесі	12,55%
Өсудің ұзақ мерзімді қарқыны	4,58%
Аса маңызды актив қызметінің қалдық мерзімі	18,2 жыл

Пайдаланудың алынған құндылықтарының нәтижесі амортизацияланған ауыстыру құнын анықтайтын көрсеткіштерден төмен болды және, яғни, Компанияның негізгі құралдарының әділ құны ретінде қабылданды. Пайдалану құндылығының бағалау нәтижесі ұсынылған қызметтерді сату мөлшеріне, ұсынылған қызметтер тарифінің деңгейіне, күрделі және ағымдағы шығындар көлеміне қатысты болжамдарға сезгіш.

Әрбір есепті күнге Компания өзінің негізгі құралдарының теңгерімдік құны мен есепті күнге әділ құн қолданылып анықталғанмен арадағы айырманың болуын бағалайды. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания басшылығы өзінің негізгі құралдарының әділ құнына қатысты өз бағалауын тағы да қайта қарады. Нәтижесінде басшылық 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдарының (технологиялық мұнайды қоспағанда) әділ құнында 2016 жыл ішінде соңғы қайта бағалаудан бері Компанияда елеулі өзгеріс жоқ деген қорытындыға келді. Нәтижесінде Компания негізгі құралдарының әділ құны олардың теңгерімдік құнына сәйкес келеді.

Технологиялық мұнайды қайта бағалау

Технологиялық мұнайды қайта бағалау мұнайдың әділ бағасының ауытқуы айтарлықтай жиі әрі елеулі болатындықтан, жыл сайын жүргізіледі. Технологиялық мұнай 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қайта бағаланды.

Технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтауға арналған бастапқы деректер әділ құн сатында 2-деңгейге жатады (ауыстырылмайтын бақыланатын бастапқы деректер).

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)**Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Технологиялық мұнайды қайта бағалау (жалғасы)*

Компания басшылығы технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтау кезінде келесі пайымдауларды назарға алды:

- технологиялық мұнай құбырды пайдалану үдерісінің ажырағысыз бөлігі, онсыз тасымалдау мүмкін емес және тиісінше бағалау нысаны мамандандырылған актив болып табылады;
- технологиялық мұнай ТМРБЖТҚҚҚ қойған шектеулер нәтижесінде сатыла да және өзгелей түрде пайдаланыла да алмайды;
- ТМРБЖТҚҚҚ және Қазақстан Республикасының Үкіметі елдегі жалпы баға индексіне тарифтердің жағымсыз әсерінің алдын алу үшін оларды мұқият қадағалап отырады (экспорт үшін және Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттің тарифтарын қоспағанда), және тиісінше егер мұнай халықаралық нарық бағасы бойынша бағаланған болса, оның құнын өтеуге мүмкіндік бермейтін деңгейде белгіленуі мүмкін;
- Компанияға ҚМГ белгілеген қағида әсер етеді және егер мұнайдың белгілі бір бөлігін сатуға шешім қабылданып, мұндай шешімді ТМРБЖТҚҚҚ бекіткен жағдайда, ол тек ҚМГ тобының сауда бөлімшесіне ғана ішкі баға бойынша сатылуы мүмкін;
- және егер Компанияға құбырдың жаңа бөліктерін толтыру үшін қосымша мұнай сатып алу қажет болса, ол оны осындай ішкі бағамен ҚМГ тобының кәсіпорнынан сатып алар еді.

Осы факторлардың бәрін ескере отырып, Компанияның технологиялық мұнайының әділ құны бір тонна үшін 63.015 теңге бағасы ретінде анықталды (2017 жылғы 31 желтоқсанға: бір тонна үшін 41.175 теңге). Мұнайдың әділ құнының өзгеруінің әсері 54.541.851 мың теңгені (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 13.353.217 мың теңге) құрады, сондай-ақ 2018 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 3.678.627 мың теңге мөлшерінде (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 2.167.946 мың теңге) артық мұнайдың қосымша бағалауы танылды, қайта бағалаудың жинақ нәтижесі 58.220.478 мың теңгені (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 15.521.163 мың теңге) құрады (13-ескертілген).

2018 жылғы 31 желтоқсанға құбырдағы мұнай көлемі 2.555 мың тоннаны құрады (2017 жылғы 31 желтоқсан: 2.498 мың тонна). 2018 жылдың соңына жүргізілген түгендеу нәтижесі бойынша 58.377 тонна (2017 жылғы 31 желтоқсан: 52.652 тонна) артық мұнай кіріске алынды, сондай-ақ есепті кезеңде 1.457 тонна (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 14.991 тонна) мұнай есептен шығарылды.

Активтердің құнсыздануы

Компания әрбір есепті күнге активтердің құнсыздану белгілерінің болуын бағалайды. Егер қандай да бір белгі болса немесе жыл сайын активтің құнсыздану мәнін тестілеу қажет болса, Компания активтердің өтеу құнын бағалайды. Егер активтің теңгерімдік құны немесе ААТБ есептен шығару шығындарын шегергендегі әділ құн және пайдалану құндылығы өлшемдерінің ең көбі болып табылатын өтелетін құннан асатын болса, құнсыздану орын алады. Есептен шығаруға шығындарды шегергендегі әділ құн есебі ұқсас активтерді тәуелсіз тараптар арасында сату операциялары міндетті күші бар ақпаратқа немесе активтің шығуынан болған қосымша шығындарды шегергендегі бақыланатын нарықтық бағаларға негізделген. Егер мұндай операциялар сәйкестендірілуі мүмкін болмаса, бағалаудың тиісті моделі қолданылады. Пайдалану құндылығын есептеу дисконтталған ақша ағындары (ДАА) моделіне негізделген. Компания құнсыздану есебін толық бюджеттерге және болжамды есептерге негіздейді, олар Компанияның жеке активтер бөлінген әрбір ААТБ-і үшін жеке дайындалады. Өтеу сомасы ақшалай қаражаттың дисконтталған ағындарының моделінде пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесіне, сондай-ақ ақшалай қаражаттың күтілетін түсімдеріне және экстраполяциялау мақсатында пайдаланылған өсу қарқынына анағұрлым сезімтал.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Еншілес ұйымдарға инвестициялардың құнсыздануы*

Құнсыздану белгілерінің айқындалуына байланысты, Компания ағымды есепті кезеңде еншілес компанияға салынған инвестициялардың өтеу сомасын анықтау үшін құнсыздануына сынақ өткізді. БМТ-ға инвестицияның өтеу құны дисконтталған ақша ағыны моделін қолдана отырып табыс әдісімен БМТ және БТК бизнестерінің пайдалану құндылығының негізінде анықталды.

Ақша ағындарының болжауы 2018-2023 жылдар аралығында Компанияның басшылығымен мақұлданған қаржылық бюджетке және 2031 жылға дейінгі болжамдарына және жалпыға қол жетімді макроэкономикалық ақпаратқа негізделген. Аталған активтер екі ААТБ-ге топтастырылды – БТК және БМТ. Пайдалану құндылығын есептеу кезінде келесі болжаулар қолданылған:

	Ақша ағынын туындатушы бөлім	
	БМТ	БТК
Дисконт мөлшерлемесі	12,6%	13,3%
Өсудің ұзақ мерзімді қарқыны	1,9%	1,9%

Пайдалану құндылығын бағалау нәтижесі ұсынылған қызметтердің күтілген мөлшеріне, ұсынылған қызметтер тарифінің деңгейіне, қосымша мұнай көлемін ауыстырып тиеу басталуына күрделі және операциялық шығындар көлеміне қатысты болжамдарға сезгіш.

Талдау нәтижесінде БМТ-ға инвестицияның теңгерімдік құны өтеу құнынан аспады. Сондықтан Компанияның осы жеке қаржылық есептілікте құнсыздану танылмады.

Негізгі құралдардың құнсыздануы

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның белсенді емес және бейінді емес активтерінің теңгерімдік құны өтеу құнынан асып кетуге байланысты, олардың құнсыздануы 1.040.146 мың теңге мөлшерінде, соның ішінде 292.293 мың теңге пайда мен залал арқылы және 747.853 мың теңге активтерді қайта бағалау бойынша резервті азайту арқылы танылды (13-ескертеме).

Негізгі құралдар қызметінің пайдалы мерзімі

Компания негізгі құралдар қызметінің қалған пайдалы мерзімін ең әрі дегенде әрбір қаржы жылының соңына бағалайды және егер күтілетіні бұрынғы бағалаудан өзгеше болса, өзгерістер ҚЕХС (IAS) 8 «Есеп жүргізу саясаты, есептеу бағаларындағы өзгерістер мен қателіктерге» сәйкес есептеу бағаларындағы өзгерістер ретінде ескеріледі.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме

2012 жылғы 4 шілдеде күшіне енген «Магистралдық құбыр туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Компанияның пайдалану аяқталғаннан кейін магистралдық құбырды (мұнай құбырын) жою және бұдан әрі қоршаған ортаны қалпына келтіру, оның ішінде жерді қайта өңдеу жөнінде іс-шаралар жүргізу бойынша заңды міндеттемесі бар. Құбырлардың пайдалы қолдану мерзімі біткенде ауыстыруға байланысты, жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме іс-шаралары жүргізіледі.

Құбырларды жою және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемеге резерв Компания есептеген Қазақстан Республикасында қолданылатын техникалық ережелер мен нормаларға сәйкес бөлшектеу және жерді қалпына келтіру бойынша жұмыстарды жүргізу құнының негізінде бағаланады (1 км. құбырды бөлшектеу бойынша шығын сомасы 5.671 мың теңгені құрайды (2017 жылы: 4.278 мың теңге)).

Сондай-ақ активтерді пайдаланудан шығару және жерлерді қайта өңдеу жөніндегі міндеттемелер құрамында қалдықтар орналастырылатын полигондарды жою бойынша резерв көрсетілген. Резерв Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі талаптарына сәйкес 2013 жылы құрылған, оған сай қалдықтарды орналастыру полигонының меншік иелеріне полигон жабылғаннан кейін жерлерді қайта өңдеу және қоршаған ортаға әсерді бақылау үшін жою қоры құрылады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)**

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме (жалғасы)

Есепті күнгі жағдай бойынша резервтер сомасы төменде берілген міндеттемені орындаудың күтілетін мерзімін, инфляция мөлшерлемесін және есепті кезеңнің аяғына дисконт мөлшерлемесін пайдалана отырып белгіленді:

	2018 жыл	2017 жыл
Дисконттау мөлшерлемесі	8,91%	9,05%
Инфляция мөлшерлемесі	5,47%	5,55%
Міндеттемені орындаудың мерзімі	16 жыл	17 жыл

Қазақстан Республикасында жоғары өтімді корпоративтік облигациялардың белсенді нарығының болмауына және Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары бойынша 2018 жылы мәмілелердің жеткіліксіздігіне байланысты, Компания басшылығы 2018 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша есептік дисконт мөлшерлемесі ретінде экстраполяциялық өтеу мерзімдері бар, активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелердің күтілетін мерзіміне сәйкес, елдік тәуекелді және Қазақстан Республикасының инфляция деңгейін ескере отырып түзетілген АҚШ-тың мемлекеттік қазынашылық облигациялары бойынша тәуекелсіз мөлшерлемесін пайдалану туралы шешім қабылдады (2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигацияларының тәуекелдерсіз мөлшерлемелерін қолданды).

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге арналған резервтің теңгерімдік құны 21.109.397 мың теңгені құрады (2017 жылғы 31 желтоқсанда: 15.347.322 мың теңге) (17-ескертпе).

Залалды жою кезіндегі шығындарды бағалау табиғатты қорғау талаптарындағы және заңнаманы түсіндірудегі әлеуетті өзгерістерге ұшырайды. Сондай-ақ, мұндай шығындарды бағалау кезіндегі айқынсыздықтар балама тандаулардағы, бұзылған жерлерді жою мен қайта қалпына келтіру әдістеріндегі, дисконт деңгейлері мен инфляция мөлшерлемесіндегі және осы міндеттеме күшіне енетін кезеңдегі әлеуетті өзгерістерді қамтиды.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелердің маңызды болжамдарының өзгерісіне сезімталдықты талдау келесідей берілген:

Мың теңгеммен	Мөлшерлеменің (төмендеуі)/өсуі	Міндеттемелердің өсуі/(төмендеуі)
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	1.609.182 (1.488.544)
Инфляция мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	(1.542.204) 1.655.656

Жеткізушілерге берілген алғытөлемдердің құнсыздануы

Компания жеткізушілерге берілген ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді алғытөлемдердің құнсыздануына қатысты резервтерді мойындады. Резервті бағалау кезінде мердігерлердің қызметіндегі бұрынғы және күтілетін нәтижелер есепке алынды. Экономикадағы, саладағы және нақты сипаттамалардың өзгерістері жеке қаржы есептілігінде ескерілген резервтерге әсер етуі мүмкін.

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда осы резервтер 53.905 мың теңге, және 54.523 мың теңге сомасында қалыптасты (10 және 15-ескертпелер).

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Қаржылық активтер бойынша резервтер*

Компания дебиторлық берешек және кредиттік мекемелердегі қаражаттар (ақша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) бойынша күтілетін несиелік шығындарға резервтер құрайды.

Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындарды бағалау кезінде Компанияның стандартта көзделген жеңілдетілген тәсілді қолданды және күтілетін несиелік шығындарды аталған қаржы құралдарының бүкіл қызмет ету мерзімі ішінде есептеді. Компания қарыз алушыларға тән факторларға және жалпы экономикалық жағдайларға түзетілген кредиттік шығындарды өтеу тәжірибесін ескере отырып дайындалған бағалау резервтер моделін пайдаланды.

Кредиттік мекемелердегі қаражаттарға (ақша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) қатысты Компания 12 айлық кезең ішінде күтілетін несиелік шығындарды есептеді. 12 айлық несиелік шығындар – есеп беру күнінен кейінгі 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттарға байланысты туындайтын күтілетін несиелік шығындарды білдіретін бүкіл мерзімге күтілетін несиелік шығындардың бір бөлігі болып табылады. Алайда, бастапқы танудан кейін қаржы құралының кредиттік тәуекелінің едәуір ұлғаюы жағдайында, бағаланған шығыс резерві барлық мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындарға тең сомға бағаланады.

Компания, келісімшарт бойынша төлемдер 30 күннен астам уақытқа созылған жағдайда, кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы орын алған деп есептейді. Келісімшарт бойынша төлемдер 90 күнге дейін мерзімі өткен жағдайда, қаржы активі бойынша дефолт бар деп есептеледі. Сонымен қатар, белгілі бір жағдайларда, Компания, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат, Компанияның қарызды көтеру тетіктерін ескерместен Компания келісімшартта көзделген қалған төлемдердің толық көлемін алуы екіталай деп болжайтын болса, қаржы активі үшін дефолт болды деп қорытынды жасауға болады.

Сонымен, 2018 және 2017 жылғы 31 желтоқсанда күтілетін несиелік шығындар бойынша резервтер 900.830 мың теңге және 605.818 мың теңге көлемінде қалыптастырылды (6, 7 және 8-ескертпелер). Экономикадағы, саладағы және нақты сипаттамалардың өзгерістері жеке қаржы есептілігінде ескерілген резервтерге әсер етуі мүмкін.

Салықтар бойынша резервтер

Күрделі салық заңнамасын түсіндіруге, салық заңнамасындағы өзгерістерге, сондай-ақ келешекте салық салынылатын кірістерді алу мерзімі мен сомаларына қатысты айқындық жоқ. Шарттық қатынастардың ұзақ мерзімді сипатының күрделілігін ескергенде, нақты нәтижелер мен қабылданып рұқсат етілген нәтижелер арасында пайда болған айырма немесе мұндай рұқсат етілген нәтижелердің болашақтағы өзгеруі пайда салығы бойынша шығыстар немесе кірістер сомасы есептілігінде көрсетілген болашақ түзетулерге әкелуі мүмкін. Негізделген болжауларға сүйене отырып, Компания салық органдары жүргізген салық тексеруінен болуы мүмкін салдарына арнап резерв жасайды. Осындай резервтердің мөлшері түрлі факторларға, мысалы, алдыңғы тексерулердің және салық заңнамасын салық төлеуші компанияның және тиісті салық органының түсіндіруіне тәуелді болады. Талдаудағы мұндай айырмашылықтар мемлекеттегі басымды жағдайға байланысты көптеген сұрақтар туындайды.

Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер

Мерзімі ұзартылған салық активтері шегерілетін уақытша айырмашылықтар, пайдаланылмаған салық залалдары және салық жеңілдіктері бойынша оған қарағанда салық залалдары есептелуі мүмкін салық салыныатын пайда алу мүмкін болатын мөлшерде танылады.

Болашақ салық салыныатын пайданы алудың ықтимал мерзімі мен мөлшері негізінде жеке қаржылық есептілігінде тануға болатын мерзімі ұзартылған салық активтері сомасын анықтау үшін басшылықтың елеулі пайымдауы қажет. 2018 жылғы 31 желтоқсанда мерзімі ұзартылған салық бойынша танылған активтер сомасы 6.588.821 мың теңге болды (2017 жылғы 31 желтоқсанда: 5.422.606 мың теңге) (27-ескертпелер). 2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның мерзімі ұзартылған салық бойынша танылмаған активтері болған жоқ.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Қызметкерлерге сыйақылар*

Зейнеткерлікке шыққанға дейін және одан кейін қызметкерлерге ұзақ мерзімді сыйақылар құны және келтірілген міндеттемелер құны актуарлық әдіс қолданылып белгіленеді. Актуарлық әдіс келешекте нақты нәтижелерден айырмашылығы болуы мүмкін түрлі болжамдарды қолдануды білдіреді. Актуарлық әдіс дисконттау мөлшерлемелері, келешекте еңбекақының өсімі, өлім-жітім деңгейі және келешекте қызметкерлерге сыйақылар өсімі туралы болжамдарды қамтиды.

Негізгі болжауларды бағалаудың күрделілігіне және еңбек қызметінің аяқталуы бойынша қызметкерлерге төленетін сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді сипатына байланысты мұндай міндеттемелер осындай болжаулардың өзгерістеріне аса сезімтал. Барлық болжау әрбір есепті күнге қайта қаралады.

Тиісті дисконттау мөлшерлемесін анықтау кезінде Компания басшылығы елдік тәуекелді және Қазақстан Республикасының инфляция деңгейін ескере отырып түзетілген АҚШ-тың мемлекеттік қазынашылық облигациялары бойынша өтеудің экстраполирленген мерзімдері еңбек қызметінің аяқталуы бойынша сыйақылардың қолданылуының күтіліп отырған мерзіміне сәйкес келетін тәуекелсіз мөлшерлемесін қолданды (2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигацияларының тәуекелдерсіз мөлшерлемелерін қолданды).

Өлім-жітім деңгейі ашық қол жетімді өлім-жітім кестесіне негізделеді. Болашақ еңбекақы мөлшерінің көбеюі және зейнетақы мөлшерінің көбеюі күтіліп отырған болашақ инфляция қарқынына негізделеді.

2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанына қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді бағалау үшін пайдаланылған негізгі актуарлық болжаулар мынадай түрде берілген:

	2018 жыл	2017 жыл
Дисконттау мөлшерлемесі	8,91%	8,96%
Болашақта еңбекақының өсуі	5,0%	6,0%
Өлім-жітім пайызы	5,3%	6,0%

2018 жылғы 31 желтоқсанға еңбек қызметінің аяқталуынан кейін қызметкерлерге сыйақы бойынша міндеттеменің орташа ұзақтығы 19,4 жылды құрады (2017 жылғы 31 желтоқсанда: 19,6 жыл).

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің маңызды болжауларының өзгерісіне сезімталдықты талдау келесідей берілген:

Мың теңгемен	Мөлшерлеменің (төмендеуі)/өсуі	Міндеттемелердің өсуі/(төмендеуі)
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	843.475 (761.450)
Болашақта еңбекақының өсуі	-0,5% +0,5%	(768.212) 846.702
Өмірдің ұзақтығы	-1 жыл +1 жыл	(131.942) 141.634

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**5. АКЦИЯНЫҢ ТЕНГЕРІМДІК ҚҰНЫ ЖӘНЕ АКЦИЯҒА ШАҚҚАНДАҒЫ ПАЙДА**

Акцияға базалық пайда сомалары Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті кезеңдегі таза пайданы кезең ішіндегі айналымдағы жай акциялардың өлшенген орташа санына бөлу жолымен есептелген.

Компания айырбасталымды қаржы құралдарын шығармайтындықтан бір акцияның базалық пайдасы акцияға тартылған пайдаға тең.

Төменде акцияға базалық пайда есептеуде пайдаланылған пайда мен акциялар саны туралы ақпарат келтірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті таза пайда	51.812.710	45.654.791
Акцияға базалық пайданы есептеуге арналған жай акциялардың орташа саны	384.628.099	384.628.099
Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті есепті жылдағы пайдаға қатысты акцияға базалық пайда (теңгемен)	135	119

Жай акциялардың теңгерімдік құны

Төменде Компанияның бас компаниясы үшін ҚҚБ талаптарына сәйкес бір жай акцияның теңгерімдік құны көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Активтер жиыны	744.189.248	698.167.815
Минус: материалдық емес активтер (14-ескертпе)	(1.511.705)	(1.489.927)
Минус: міндеттемелер жиыны	(161.142.532)	(149.400.028)
Жай акциялардың теңгерімдік құнын есептеуге арналған таза активтер	581.535.011	547.277.860
Жай акциялар саны	384.628.099	384.628.099
Бір жай акцияның теңгерімдік құны (теңгемен)	1.512	1.423

6. АҚША ҚАРАЖАТЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаты және оның баламалары келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Банктердегі теңгемен көрсетілген мерзімді салымдар	27.107.538	35.566.876
Банктердегі АҚШ долларымен көрсетілген ағымдағы шоттар	2.226.640	207
Банктердегі теңгемен көрсетілген ағымдағы шоттар	960.416	419.768
Банктердегі Ресей рублімен көрсетілген ағымдағы шоттар	31.447	16.926
Банктердегі өзге де ағымдағы шоттар	21.567	13.093
Кассадағы қолма-қол ақша	378	112
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(22.862)	(5.784)
Жиыны	30.325.124	36.011.198

Ақша қаражаттары және олардың баламалары бойынша күтілетін несиелік шығындар резервінің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға	5.784	5.443
Есеп саясатындағы өзгерістер (3-ескертпе)	337	—
Жылдағы есептеу, нетто (26-ескертпе)	16.901	—
Валюталарды қайта есептеу	(160)	341
31 желтоқсанға	22.862	5.784

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**6. АҚША ҚАРАЖАТЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ (жалғасы)**

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша теңгемен орналасқан ағымдағы шоттар мен 3 айға дейінгі мерзімді салымдардың сыйақы 6,55%-дан бастап 7,50%-ға дейін жылдық мөлшерлеме бойынша есептелді (2017 жылғы 31 желтоқсанда: жылдық 0,5%-дан бастап 9,84%-ға дейін).

АҚШ долларымен орналасқан ағымдағы шоттардың сыйақы 0,25% жылдық мөлшерлеме бойынша есептелді (2017 жылғы 31 желтоқсанда: жылдық 0,25%).

7. ӨЗГЕ ДЕ ҚЫСҚА ЖӘНЕ ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де қысқа және ұзақ мерзімді қаржы активтері келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
АҚШ долларымен көрсетілген қысқа мерзімді банк салымдары	25.357.200	18.005.639
Теңгемен көрсетілген қысқа мерзімді банк салымдары	—	10.000.000
Теңгемен көрсетілген ұзақ мерзімді банк салымдары	2.802.206	3.948.692
Теңгемен көрсетілген салымдар бойынша есептелген пайыздар	53.150	309.811
АҚШ долларымен көрсетілген салымдар бойынша есептелген пайыздар	41.315	41.070
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(51.592)	—
Жиыны	28.202.279	32.305.212

Өзге де қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша күтілетін несиелік шығындар қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға	—	—
Есеп саясатындағы өзгерістер (3-ескертпе)	264	—
Жылдағы есептеу, нетто (26-ескертпе)	27.198	—
31 желтоқсанға	27.462	—

Өзге де ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша күтілетін несиелік шығындар қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға	—	—
Есеп саясатындағы өзгерістер (3-ескертпе)	31.251	—
Жылдағы есептеуді қайтару (26-ескертпе)	(7.121)	—
31 желтоқсанға	24.130	—

2018 жылғы 31 желтоқсанға банк салымдары келесі түрде көрсетілді:

- өтеу мерзімі 2019 жылдың қаңтарынан маусымға дейінгі кезеңде аяқталатын (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 2018 жылдың маусымнан тамызға дейінгі кезеңде), пайыздық жылдық мөлшерлемесі 0,5%-дан 0,7%-ға дейінгі (2017 жылғы 31 желтоқсанға: жылдық мөлшерлемесі 0,5%-дан 1%-ға дейінгі) 3 айдан 12 айға дейінгі мерзімге АҚШ долларында орналастырылған қысқа мерзімді салымдар;
- Компания қызметкерлерін тұрғын үймен қамтамасыз ету аясында жеңілдетілген несиелеу мөлшерлеменен орналастырылған, сәйкесінше, 2029 жылға және 2027 жылға дейінгі мерзімге жылдық 2%-дан 3,5%-ға дейін пайыздық мөлшерлеменен пайдалануға шектелген ұзақ мерзімді банк салымдары (2017 жылғы 31 желтоқсанға: сәйкесінше, 2029 жылға және 2027 жылға дейінгі мерзімге жылдық 2%-дан 3,5%-ға дейін пайыздық мөлшерлеменен).

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**8. ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардың сауда дебиторлық берешегі	2.352.187	2.573.175
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешегі (28-ескертпе)	1.971.613	3.507.303
Үшінші тараптардың өзге де сауда дебиторлық берешегі	725.594	716.947
Байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешегі (28-ескертпе)	19.761	509
	5.069.155	6.797.934
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(826.376)	(600.034)
Жиыны	4.242.779	6.197.900

Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындар резервіндегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға	600.034	643.607
Есеп саясатындағы өзгерістер (3-ескертпе)	8.680	—
Жылдағы есептеу/(қайтару) (22-ескертпе)	217.662	(43.573)
31 желтоқсанға	826.376	600.034

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек келесі валюталарда көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен	4.240.874	6.196.180
Шетел валютасымен	1.905	1.720
Жиыны	4.242.779	6.197.900

Төменде бағалау резервтер моделін пайдалана отырып, қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша Компанияның 31 желтоқсанға кредиттік тәуекелге ұшырағыштығы туралы ақпарат келтірілген:

Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек					
Төлемдердің мерзімінің кешіктірілуі					
<i>Мың теңгемен</i>	3 айдан кем	3-тен 6 айға дейін	6-дан 12 айға дейін	1 жылдан артық	Жиыны
2018 жылдың 31 желтоқсанына					
Дефолт болған жағдайда есептелген жалпы теңгерімдік құн	3.971.078	134.001	178.609	785.467	5.069.155
Күтілетін несиелік шығындар	(2.944)	(19.054)	(29.241)	(775.137)	(826.376)

Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек					
Төлемдердің мерзімінің кешіктірілуі					
<i>Мың теңгемен</i>	3 айдан кем	3-тен 6 айға дейін	6-дан 12 айға дейін	1 жылдан артық	Жиыны
2017 жылдың 31 желтоқсанына					
Дефолт болған жағдайда есептелген жалпы теңгерімдік құн	6.170.005	69.722	56.056	502.151	6.797.934
Күтілетін несиелік шығындар	(70.318)	(23.935)	(3.630)	(502.151)	(600.034)

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**9. ҚОРЛАР**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қорлар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Босалқы бөлшектер	2.040.449	1.846.954
Отын	722.822	530.647
Арнайы киім	343.169	173.167
Құрылыс материалдары	309.632	244.394
Химиялық реагенттер	126.741	87.826
Тауарлар	97.645	81.554
Өзге де	387.194	187.942
Жиыны	4.027.652	3.152.484

10. ӨЗГЕ ДЕ ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де қысқа мерзімді активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Мұнайды тасымалдау бойынша көлік экспедиция қызметтері үшін берешек	7.653.717	5.678.717
Өтелуге жататын ҚҚС	363.990	2.751.956
Өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем	362.293	275.693
Үшінші тараптарға алғытөлемдер	312.998	170.661
Байланысты тараптарға алғытөлемдер (28-ескертпе)	225.799	204.462
Сақтандыру бойынша алдын ала төлем	128.906	65.716
Қызметкерлердің берешегі	11.357	42.195
Үшінші тараптардың болашақ кезеңдер шығыстары	5.333	—
Байланысты тараптардың болашақ кезеңдер шығыстары (28-ескертпе)	5	5
Минус: құнсыздану	(647)	(1.265)
	9.063.751	9.188.140

Үшінші тараптарға берілген алғытөлемдер құнсыздануы бойынша резервтің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға	1.265	38
Резервті бір жылға (қайтару)/есептеу (22-ескертпе)	(618)	1.264
Алғытөлемдерді есептен шығарудағы қолдану	—	(37)
31 желтоқсанға	647	1.265

11. САТУҒА АРНАЛҒАН АКТИВТЕР (НЕМЕСЕ ІСТЕН ШЫҚҚАН ТОПТАР)

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сатуға арналған активтер Павлодар қаласындағы әкімшілік-тұрмыстық ғимаратының мүлкімен және жеке автокөлік құралдарымен 2.406.231 мың теңге сомасында көрсетілген (2017 жылғы 31 желтоқсанда: 2.848.498 мың теңге), себебі олардың өтелуі оларды пайдалануды жалғастыру арқылы емес, сату арқылы жүзеге асыру жоспарлануда. Осы активтер олардың теңгерімдік және сату шығындарын шегерергендегі әділ құнының ең азы бойынша танылды және ағымдағы жағдай бойынша дереу сатуға дайын. Компанияның Басшылығы жоғарыда аталған активтерді сатуды 2019 жылдың ішінде аяқталады деп күтуде.

Жылжымайтын мүлік нарығындағы ұсыныс пен сұранысты зерттеп, Компанияның басшылығы ағымдағы есепті кезеңде Павлодар қаласындағы әкімшілік-тұрмыстық ғимаратының мүлкі бойынша 283.956 мың теңге сомасына құнсыздануды таныды (23-ескертпе).

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

11. САТУҒА АРНАЛҒАН АКТИВТЕР (НЕМЕСЕ ІСТЕН ШЫҚҚАН ТОПТАР) (жалғасы)

2018 жылдың ішінде Компания Астрахань-Маңғышлақ суағызғысын және Астана қаласындағы әкімшілік ғимарат мүлкін оның ішінде теңгерімдік құны 26.488.870 мың теңге болып табылатын негізгі құралдарын (13-ескертуге) және 25.413 мың теңге болып табылатын материалдық емес активтерін (14-ескертуге) сатуға арналған активтер ретінде жіктеді, кейінірек сатты. Бұдан басқа, есепті кезеңде Компания 2017 жылғы 31 желтоқсанда сатуға арналған активтер ретінде танылған 135.813 мың теңге теңгерімдік құнымен жеке көлік құралдарын сатты. Жоғарыда аталған активтерді сатудан түскен таза кіріс 1.513.663 мың теңгені құрады (24-ескертуге).

Сонымен қатар Компанияның басшылығы 22.498 мың теңге сомасындағы кейбір активтерді сатуды болдырмау және оларды пайдалануды жалғастыру үшін негізгі құралдардың құрамына қайтадан аудару туралы шешім қабылдады (13-ескертуге).

12. ПАЙДА МЕН ЗАЛАЛ АРҚЫЛЫ ӘДІЛ ҚҰНЫ БОЙЫНША ЕСЕПКЕ АЛЫНАТЫН ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ

2017 жылдың желтоқсан айында 2017 жылғы 7 қарашадағы Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімімен Компания «DSFK арнайы қаржылық компаниясы» ЖШС – нің (бұдан әрі – DSFK облигациялары) облигацияларын сатып алды, сатып алынған облигацияларды «РБК банкі» – АҚ да (бұдан әрі – «РБК банкі») орналастырылған қаражатпен төледі. Облигациялардың номиналды сомасы 5.019.520 мың теңгені құрады, облигациялар саны 5.019.520 мың дана. DSFK облигацияларының жылдық сыйақы мөлшерлемесі 0,01% және өтеу мерзімі 15 жыл. Жоғарыда аталған облигациялар «Қазақмыс Корпорациясы» ЖШС 1.379.913 мың теңге сомасында қаржы кепілдігімен қамтамасыз етілген. Компанияның сұрауы бойынша, облигацияларды шығарған күннен бастап бес жыл өткеннен кейін кепілдік талап етілуі мүмкін. 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның 3.639.607 мың теңге сомасындағы кепілденбейтін облигациялар бойынша құнсызданудан болған залалды, сондай – ақ 630.951 мың теңге мөлшеріндегі өтеуге дейін ұсталатын осы ұзақ мерзімді инвестицияларды дисконттау құнын таныды (26-ескертуге).

Ағымдағы есепті кезеңде эмитент 1 облигацияға 1 теңге бағасымен 43.457 мың бірлікті құрайтын облигацияларды қайта сатып алды. Компанияның сондай-ақ облигациялардың әділ құнын 12,7% дисконттау мөлшерлемесі негізінде қайта қарады, нәтижесінде, 122.932 мың теңге көлемінде облигациялардың әділ құнын қайта қараудан болған табысты таныды (25-ескертуге). Солай, облигацияларға инвестицияның баланстық құны 2018 жылғы 31 желтоқсанға 828.437 мың теңгені құрады.

2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы активтер өтеуге дейін ұсталатын қаржы активтері ретінде жіктелді және 748.962 мың теңгені құрады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

13. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технологиялық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2017 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша	6.057.069	227.862.264	10.519.904	85.464.187	144.214.874	102.839.808	17.509.489	35.052.454	629.520.049
Түсімдер	—	40.974	6.548.753	41.517	4.819.108	—	2.149.714	37.081.752	50.681.818
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резерві бойынша түсімдер (17-ескертпе)	—	106.229	—	—	—	—	—	—	106.229
Сатуға арналған активтерден ауыстырылған (11-ескертпе)	—	—	22.498	—	—	—	—	—	22.498
Шығарылу	(134.166)	(1.173.251)	(106.752)	(970.256)	(837.029)	(85.792)	(619.631)	(66.547)	(3.993.424)
Жете бағалау (активті қайта бағалаудан болған резерв)	—	—	—	—	—	58.220.478	—	—	58.220.478
Сатуға арналған активтерге ауыстырылған (11-ескертпе)	(698.845)	(14.670)	(708.880)	(8.796.535)	(20.366.938)	—	(899.489)	(1.041.486)	(32.526.843)
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған	3.468	8.321.832	2.803.906	4.390.043	18.889.560	—	1.455.873	(35.864.682)	—
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым	(48.149)	—	(141.515)	(158.722)	(282.254)	—	(37.010)	(310.150)	(977.800)
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (14-ескертпе)	—	—	—	—	—	—	—	(725.094)	(725.094)
Аударымдар мен ауыстырулар	—	(204.274)	(873.802)	(11.671)	1.061.493	—	28.254	—	—
2018 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша	5.179.377	234.939.104	18.064.112	79.958.563	147.498.814	160.974.494	19.587.200	34.126.247	700.327.911
2017 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған амортизация мен құнсыздану	—	(20.559.375)	(2.284.801)	(6.570.464)	(27.082.673)	—	(6.128.463)	(57.641)	(62.683.417)
Тозу	—	(15.644.714)	(1.919.407)	(4.887.806)	(19.998.828)	—	(4.874.250)	—	(47.325.005)
Шығарылу	—	780.353	95.716	209.238	631.579	59.180	604.743	2.181	2.382.990
Шығындар есебінен құнсыздану	—	(2.185)	(21.567)	(549)	(10.174)	(8.586)	—	(249.232)	(292.293)
Құнсыздану (активті қайта бағалаудан болған резерв)	—	(2.457)	(16.008)	(672.848)	(5.946)	(50.594)	—	—	(747.853)
Сатуға арналған активтерге ауыстырылған (11-ескертпе)	—	1.333	197.593	892.284	4.524.342	—	422.421	—	6.037.973
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым	—	—	80.200	9.448	54.066	—	7.422	—	151.136
Аударымдар мен ауыстырулар	—	8.128	708	3.426	(10.857)	—	(1.405)	—	—
2018 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған амортизация мен құнсыздану	—	(35.418.917)	(3.867.566)	(11.017.271)	(41.898.491)	—	(9.969.532)	(304.692)	(102.476.469)

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

13. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)

Мың теңгемен	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технология- лық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2016 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша	5.930.619	202.402.253	10.401.644	75.299.876	133.165.450	88.061.076	15.070.260	37.663.609	567.994.787
Түсімдер	226.722	173.793	558.622	7.791.516	1.355.741	1.165	1.050.851	39.596.498	50.754.908
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резерві бойынша түсімдер (17-ескертпе)	—	265.812	—	—	—	—	—	—	265.812
Шығарылу	(13.170)	(232.689)	(39.520)	(30.188)	(230.889)	(743.596)	(202.331)	(29.162)	(1.521.545)
Жете бағалау (активті қайта бағалаудан болған резерв)	—	—	—	—	—	15.521.163	—	—	15.521.163
Сатуға арналған активтерге ауыстырылған (11-ескертпе)	(87.865)	—	(170.247)	(2.810.480)	(292.648)	—	(61.471)	—	(3.422.711)
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған	763	25.221.954	26.683	5.075.525	9.760.841	—	1.476.262	(41.562.028)	—
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (14-ескертпе)	—	—	—	—	—	—	—	(72.365)	(72.365)
Аударымдар мен ауыстырулар	—	31.141	(257.278)	137.938	456.379	—	175.918	(544.098)	—
2017 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша	6.057.069	227.862.264	10.519.904	85.464.187	144.214.874	102.839.808	17.509.489	35.052.454	629.520.049
2016 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған амортизация мен құнсыздану	—	(5.664.218)	(717.047)	(1.766.980)	(7.682.042)	(199.540)	(1.827.230)	(57.641)	(17.914.698)
Тозу	—	(14.995.566)	(1.668.519)	(4.795.774)	(19.689.927)	—	(4.484.622)	—	(45.634.408)
Шығарылу	—	116.811	35.432	25.152	173.684	199.540	162.942	—	713.561
Құнсыздану (активті қайта бағалаудан болған резерв)	(2.100)	(12.255)	—	(349.844)	(17.221)	—	(2.983)	—	(384.403)
Кірістер мен шығындар есебінен (құнсыздану)/ құнсыздануды қалпына келтіру	—	(1.597)	4.462	(39.222)	(1.212)	—	(113)	—	(37.682)
Сатуға арналған активтерге ауыстырылған (11-ескертпе)	2.100	—	57.480	360.045	123.378	—	31.210	—	574.213
Аударымдар мен ауыстырулар	—	(2.550)	3.391	(3.841)	10.667	—	(7.667)	—	—
2017 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған амортизация мен құнсыздану	—	(20.559.375)	(2.284.801)	(6.570.464)	(27.082.673)	—	(6.128.463)	(57.641)	(62.683.417)

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

13. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)

Мың теңгемен	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технология- лық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша									
Қайта бағаланған құны	5.179.377	234.939.104	18.064.112	79.958.563	147.498.814	160.974.494	19.587.200	34.126.247	700.327.911
Жинақталған тозу және құнсыздану	–	(35.418.917)	(3.867.566)	(11.017.271)	(41.898.491)	–	(9.969.532)	(304.692)	(102.476.469)
Теңгерімдік құн	5.179.377	199.520.187	14.196.546	68.941.292	105.600.323	160.974.494	9.617.668	33.821.555	597.851.442
2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша									
Қайта бағаланған құны	6.057.069	227.862.264	10.519.904	85.464.187	144.214.874	102.839.808	17.509.489	35.052.454	629.520.049
Жинақталған тозу және құнсыздану	–	(20.559.375)	(2.284.801)	(6.570.464)	(27.082.673)	–	(6.128.463)	(57.641)	(62.683.417)
Теңгерімдік құн	6.057.069	207.302.889	8.235.103	78.893.723	117.132.201	102.839.808	11.381.026	34.994.813	566.836.632

Егер активтер жинақталған тозуды және жинақталған құнсыздануды шегергендегі бастапқы құны бойынша есепке алынған болса, жеке қаржылық есептілікке енгізілуі мүмкін негізгі құралдардың әрбір қайта бағаланған жіктелімінің теңгерімдік құны келесі түрде ұсынылады:

Мың теңгемен	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технология- лық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсанға	1.051.439	156.700.193	11.451.769	55.732.528	88.572.346	30.409.142	7.554.325	34.157.267	385.629.009
2017 жылғы 31 желтоқсанға	1.166.941	154.356.744	4.226.890	58.494.020	87.880.003	30.429.638	7.066.085	35.649.795	379.270.116

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

13. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)

2018 жылы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс негізінен келесі өндірістік объектілерді қамтиды:

- Астрахань-Маңғышлақ суағызғысы бойынша объектілерін, соның ішінде CCC-5 қайта құру;
- «Прорва – Құлсары» магистралды мұнай құбырының құбыр желісін ауыстыруымен күрделі жөндеу;
- өндірістік объектілеріндегі өрт сөндіру және электрмен жабдықтау жүйелерін қайта құру.

2017 жылы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс негізінен келесі өндірістік объектілерді қамтиды:

- «Қазақстан-Қытай» мұнай құбырының мемлекетаралық жобасын іске асыру аясында объектілерді салу және қайта құру;
- Астрахань-Маңғышлақ суағызғысы бойынша су жеткізуді ұлғайту үшін CCC-5 қайта құру;
- «Тұймазы – Омбы – Новосібір – 2», «Өзен-Атырау-Самара» магистралды мұнай құбырларының жеке учаскелерінде құбырларды ауыстыруымен күрделі жөндеу және өзге де..

2018 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша:

- толығымен амортизацияланған, бірақ әлі күнге дейін қолданыстағы негізгі құралдардың бастапқы құны мен тиісті жинақталған амортизациясы 745.490 мың теңгені құрады (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 2.027.373 мың теңге);
- аяқталмаған құрылыс 3.915.956 мың теңге көлемінде (2017 жылғы 31 желтоқсанда: 4.977.784 мың теңге) құрылыс жұмыстары үшін сатып алынған материалдар мен босалқы бөлшектерді қамтиды.

31 желтоқсанда аяқталған 2018 жыл үшін аяқталмаған құрылыс құнына кіргізілген тозу сомасы 33.166 мың теңгені құрады (2017 жыл үшін: 34.799 мың теңге).

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**14. МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша материалдық емес активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Лицензиялар	Бағдарла- малық жасақтама	Өзге де	Жиыны
2017 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	169.562	1.290.053	30.312	1.489.927
Түсімдер	5.518	725	22.768	29.011
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған (13-ескертпе)	133.827	591.267	–	725.094
Амортизация	(53.909)	(646.933)	(3.550)	(704.392)
Сатуға арналған активтерге ауыстырылған (11-ескертпе)	(1.840)	(5.024)	(18.549)	(25.413)
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым	(1.948)	(574)	–	(2.522)
2018 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	251.210	1.229.514	30.981	1.511.705
2016 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	66.254	1.087.480	27.723	1.181.457
Түсімдер	103.256	503.436	5.945	612.637
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған (13-ескертпе)	28.925	43.440	–	72.365
Амортизация	(28.857)	(344.272)	(3.356)	(376.485)
Шығарылу	(21.367)	(44.766)	(1.909)	(68.042)
Шығарулар бойынша жинақталған амортизациясы	21.367	44.719	1.909	67.995
Аударымдар мен ауыстырулар	(16)	16	–	–
2017 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	169.562	1.290.053	30.312	1.489.927
2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша				
Бастапқы құн	718.946	5.469.393	93.105	6.281.444
Жинақталған құнсыздану және амортизация	(467.736)	(4.239.879)	(62.124)	(4.769.739)
Қалдық құн	251.210	1.229.514	30.981	1.511.705
2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша				
Бастапқы құн	601.840	5.034.201	88.887	5.724.928
Жинақталған құнсыздану және амортизация	(432.278)	(3.744.148)	(58.575)	(4.235.001)
Қалдық құн	169.562	1.290.053	30.312	1.489.927

15. ӨЗГЕ ДЕ ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ұзақ мерзімді активтер келесі түрде көрсетілген:

Ұзақ мерзімді алғытөлемдер және өзге де ұзақ мерзімді активтер

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Негізгі құралдар және құрылыс қызметтері үшін үшінші тараптарға алғытөлемдер	147.275	278.577
Негізгі құралдар және құрылыс қызметтері үшін байланысты тараптарға алғытөлемдер (28-ескертпе)	16.118	46.927
Өзге де ұзақ мерзімді активтер	12.585	13.100
	175.978	338.604
Минус: құнсыздану	(53.258)	(53.258)
Жиыны	122.720	285.346

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**15. ӨЗГЕ ДЕ ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР (жалғасы)****Еншілес ұйымдарға инвестициялар**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша еншіліс ұйымдарға инвестициялар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Магистралдық Суағызғысы	29.051.374	–
БМТ	25.387.978	25.387.978
РТЛ	2.820.886	2.820.886
Жиыны	57.260.238	28.208.864

Компанияның қызметінен суды тасымалдау қызметін бөліп шығару мақсатында 2017 жылдың 28 желтоқсанында Магистралдық Суағызғысы еншілес ұйымы құрылды және тіркелді. Компания 2018 жылдың ішінде Магистралдық Суағызғысының жарғылық капиталына 29.051.374 мың теңге салды, оның ішінде 27.694.677 мың теңге акша қаражатымен.

Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындағы инвестициялар

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірлескен бақылаудағы кәсіпорындағы инвестициялар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
ҚҚҚ	6.500.000	6.500.000
МұнайТас	904.945	904.945
Жиыны	7.404.945	7.404.945

16. ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қысқа мерзімді сауда және өзге де кредиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардың алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек	8.018.198	15.234.298
Байланысты тараптардың алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек (28-ескертпе)	3.215.782	1.142.698
Үшінші тараптардың алдында өзге де кредиторлық берешек	682.590	345.994
Байланысты тараптардың алдында өзге де кредиторлық берешек (28-ескертпе)	3.190	2.190
Жиыны	11.919.760	16.725.180

Қысқа мерзімді сауда және өзге де кредиторлық берешек аяқталмаған күрделі құрылысқа және негізгі құралдарға қатысты байланысты және үшінші тараптар алдындағы 5.251.686 мың теңге көлеміндегі берешекті қосатын (2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 12.509.741 мың теңге). 2018 жылғы 31 желтоқсандағы кредиторлық берешектің төмендеуі күрделі қызмет көрсету және негізгі құралдарды сатып алу бойынша берешекті өтеге байланысты.

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қысқа мерзімді сауда және өзге де кредиторлық берешектің ағымдағы құны мына валюталарда көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен	11.867.720	16.675.818
АҚШ долларымен	29.816	18.062
Еуромен	18.454	16.726
Ресей рублімен	3.770	14.574
Жиыны	11.919.760	16.725.180

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

17. РЕЗЕРВТЕР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша резервтердегі қозғалыс келесі түрде көрсетілген:

Қысқа мерзімді резервтер

<i>Мың теңгеммен</i>	Ұзақ мерзімді резервтердің қысқа мерзімді бөлігі (қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер)	Өтемдік тариф резерві	Өзге де резервтер	Жиыны
2017 жылғы 31 желтоқсанға	600.175	–	41.125	641.300
Бір жылға резервті есептеу	–	1.046.994	–	1.046.994
Резервті пайдалану	(709.395)	–	–	(709.395)
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді бөлігінен аударылған	769.640	–	–	769.640
2018 жылғы 31 желтоқсанға	660.420	1.046.994	41.125	1.748.539
2016 жылғы 31 желтоқсанға	543.418	–	41.125	584.543
Бір жылға резервті есептеу	–	–	–	–
Резервті пайдалану	(699.299)	–	–	(699.299)
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді бөлігінен аударылған	756.056	–	–	756.056
2017 жылғы 31 желтоқсанға	600.175	–	41.125	641.300

ТМРБЖТҚҚК бұйрығына және сот органдарының кейінгі шешіміне сәйкес, Компанияның 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның қаржылық ресурстарының кету ықтималдығы жоғары болғандықтан, 1.046.994 мың теңге мөлшерінде өтемдік тариф резервін есептеді.

Ұзақ мерзімді резервтер

Еңбекақы мен басқа да қысқа мерзімді сыйақыларды қоспағанда, қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер

Компанияның барлық қызметкерлеріне қолданылатын, еңбекақы мен басқа да қысқа мерзімді сыйақыларды қоспағанда, мерейтойлық күндерге және зейнетақы төлемдеріне қосымша төлеуге негізделген қызметкерлерге сыйақы төлеу бойынша міндеттемелері бар. Бұл төлемдер қамтамасыз етілмеген.

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Жылдың басына белгіленген қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	13.340.926	12.538.017
Таза пайыздық шығыстар (26-ескертпе)	1.163.566	1.182.271
Ағымдағы кезеңнің қызметтер құны (21, 22-ескертпелер)	564.099	559.185
Пайда және залал арқылы көрсетілген актуарлық (пайда)/залал (23, 24-ескертпелер)	(70.352)	39.943
Өзге жиынтық кіріс арқылы көрсетілген актуарлық пайдалар (19-ескертпе)	(688.653)	(279.191)
Төленген сыйақылар	(709.395)	(699.299)
Жылдың аяғына белгіленген қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер, соның ішінде	13.600.191	13.340.926
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ағымдағы бөлігі	660.420	600.175
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді бөлігі	12.939.771	12.740.751

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**17. РЕЗЕРВТЕР (жалғасы)****Ұзақ мерзімді резервтер (жалғасы)**

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме

Компания ағымдағы үздік есептік бағалауды ескере отырып, ұзақ мерзімді резервтерді қайта қарады. Пайдаланылған жорамалдар мен дисконттау мөлшерлемесіндегі өзгерістерге сезімталдық 4-ескертпеде көрсетілген.

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға	15.347.322	15.022.086
Актив арқылы бір жылға есептеу (13-ескертпе)	106.229	265.812
Бағалауды өзге жиынтық залал арқылы қайта қарау	3.102.220	30.162
Пайдалар мен залалдар арқылы бағалауды қайта қарау (23, 24-ескертпелер)	1.162.914	(1.239.714)
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв дисконтының амортизациясы (26-ескертпе)	1.390.712	1.268.976
31 желтоқсанға	21.109.397	15.347.322

18. ӨЗГЕ ДЕ ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ағымдағы міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған алғытөлем (28-ескертпе)	13.139.519	10.919.781
Үшінші тараптардан алынған алғытөлем	7.378.650	6.996.050
Байланысты тараптардың алдында көлік экспедиция қызметтері бойынша берешек (28-ескертпе)	8.437.279	6.589.984
Үшінші тараптар алдында көлік экспедиция қызметтері бойынша берешек	4.319.474	4.118.923
Зейнетақы қоры алдындағы берешек	784.099	741.564
Жеке табыс салығы	611.394	593.794
Өлеуметтік салық	522.585	568.570
Төленуге жататын ҚҚС	9.787	8.075
Мүлікке салынатын салық	439	33.271
Өзге де салықтар	25.960	20.828
Өзге де есептеулер	150.611	140.580
Жиыны	35.379.797	30.731.420

19. КАПИТАЛ**Жарғылық (акционерлік) капитал**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның жарғылық капиталы жарияланған, шығарылған және 62.503.284 мың теңге көлемінде толық төленген 384.635.600 жай акциядан құралды, жарияланған бірақ шығарылмаған және төленбеген 1 акцияны қоспағанда.

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капитал Компанияның акцияларды шығаруға байланысты 565.717 мың теңге мөлшерінде шеккен кеңес беру қызметтердің құны шегеріліп көрсетілді және 61.937.567 мың теңгені құрады.

Сатып алынған меншікті үлес құралдары

2016 жылдың ішінде Компания миноритарлық акционердің өтініші негізінде және директорлар Кеңесінің шешімінен кейін 9.549 мың теңге көлемінде орналастырылған 7.500 жай акциясын қайта сатып алды.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**19. КАПИТАЛ (жалғасы)****Капиталдың өзге де резервтері**

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша капиталдың өзге де резервтері 71.795 мың теңге мөлшерінде залалды құрады (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 622.717 мың теңге). Осы резервтің өзгерісі 688.653 мың теңге (17-ескертілме) мөлшерінде белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді қайта бағалаудан болатын актуарлық пайдаларды танумен негізделген, оның салық әсері 137.731 мың теңгені құрайды (2017 жылғы 31 желтоқсанға: пайда 279.191 мың теңгені, оның салық әсері 55.838 мың теңгені құрады) (27-ескертілме). Сонымен қатар 2017 жылы қызметкерлерге берілетін ұзақ мерзімді сыйақылар бағасының өзгеруіне байланысты ағымдағы есепті кезеңде Компания 150.746 мың теңге көлемінде мерзімі ұзартылған салық активтерін есептен шығарды (27-ескертілме).

Дивидендтер

2018 жылдың ішінде Компания акционерлерінің жалпы жиналысының 2018 жылғы 24 мамырдағы шешіміне сәйкес 2017 жылдың қорытындысы бойынша бір акция үшін 160 теңгені есептегендегі 61.540.496 мың теңге сомасында дивидендтер төленуге есептелген және төленген, оның ішінде 2017 жылы алынған таза пайданың есебінен 50.117.856 мың теңге және өткен жылдардың бөлінбеген пайдасына 11.422.640 мың теңге мөлшерінде (2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша – бір акция үшін 155 теңгеден 59.617.355 мың теңге) оның ішінде ҚМГ – 55.387.527 мың теңге (2017 жылғы 31 желтоқсанға 53.656.666 мың теңге), миноритарлық акционерлерге – 6.152.969 мың теңге (2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша – 5.960.689 мың теңге).

20. ТҮСІМ

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін түсім келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгеммен	2018 жыл	2017 жыл
Шикі мұнайды тасымалдау	189.600.250	184.818.487
Құбырларды пайдалану және оларға техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтер	13.541.838	10.598.775
Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлем	4.852.920	5.198.277
Су тасымалдау	3.644.628	7.046.075
Мұнайды көлік экспедициялау қызметтері	691.347	697.652
Мұнайды сақтау бойынша қызметтер	77.375	100.327
Өзге де	111.527	147.286
Жиыны	212.519.885	208.606.879
Табысты тану мерзімі		
Белгілі бір уақытта	198.978.047	–
Уақыт кезеңі ішінде	13.541.838	–
Сатып алушылармен келісім шарттар бойынша түсім жиыны	212.519.885	–

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін ең ірі бес жүк жіберушілерден түскен түсім, тиісінше, 50.677.435 мың теңгені, 29.489.655 мың теңгені, 13.563.399 мың теңгені, 10.956.630 мың теңгені және 9.450.461 мың теңгені құрады. 2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін осы көрсетілген жіберушілерден түскен түсім, тиісінше, 49.159.783 мың теңгені, 26.582.952 мың теңгені, 13.132.025 мың теңгені, 10.663.597 мың теңгені және 12.106.463 мың теңгені құрады.

Есепті кезеңде суды тасымалдаудан түсетін түсімдердің төмендеуі 2018 жылдың 1 шілдесінен бастап Компанияның су тасымалдау қызметі Магистралдық Суағызғысына берілуімен байланысты.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**21. САТЫЛҒАН ТАУАРЛАР МЕН ҚЫЗМЕТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін сатылған қызметтердің өзіндік құны келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың төңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Қызметкерлерге жұмсалатын шығындар	46.935.933	48.421.084
Тозу және амортизация	46.571.484	44.898.883
Табыс салығынан басқа салықтар	7.797.951	6.931.850
Отын және материалдар	7.137.725	7.342.287
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	6.476.028	5.353.426
Электр энергиясы	6.209.207	7.170.357
Күзет қызметтері	4.494.166	3.884.698
Газ шығыны	2.442.293	2.471.887
Тамақтану және мекендеу	1.786.131	549.634
Көлік шығыстары	1.539.620	285.740
Әуеден күзету қызметтері	1.057.842	1.186.286
Қоршаған ортаны қорғау	1.033.549	473.677
Иссапар шығыстары	965.925	896.764
Еңбек қызметінің аяқталуына байланысты қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар (17-ескертпе)	526.701	528.274
Сақтандыру	495.503	481.785
Аутстаффинг қызметтері	442.744	396.876
Міндетті медициналық сақтандыру	419.769	154.997
Өндірістік активтерді диагностикалау	357.267	377.305
Байланыс қызметтері	237.221	241.790
Операциялық жалдау бойынша шығыстар	177.515	97.855
Өзге де	1.935.745	1.936.169
Жиыны	139.040.319	134.081.624

Тозу, амортизация және салық шығындарының артуы (табыс салығын қоспағанда) негізінен 2017 жылдың соңында аяқталмаған құрылыс объектілерінің іске қосылуымен байланысты.

Қызметкерлерге жұмсалатын шығындардың азаюы және Компанияның қашық өндірістік жерлерде жұмыс істейтін өндірістік қызметкерлерлерінің тамақтану және мекендеу шығыстарының, сондай ақ көлік шығыстарының өсуі бұл қызметтердің аутсорсингке шығарылуымен байланысты.

Қоршаған ортаны қорғауға жұмсалған ағымдағы шығыстардың өсуі магистралды мұнай құбыры бойындағы бұзылған жерлерді (тарихи ластану) қалпына келтіру шараларын іске асырумен байланысты.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**22. ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін әкімшілік шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Қызметкерлерге жұмсалатын шығындар	7.173.095	7.120.393
Тозу және амортизация	1.424.747	1.077.211
Өтемдік тариф бойынша резервті есептеу (17-ескертпе)	1.046.994	—
Кеңсеге қызмет көрсету	552.025	473.013
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	392.037	247.719
Өтеуге тиісті ҚҚС-ті есептен шығару бойынша шығыстар	346.556	91.939
Әлеуметтік сала бойынша шығыстар	326.233	300.851
Іссапар шығыстары	255.556	235.471
Табыс салығынан басқа салықтар	245.487	276.291
Күтілетін несиелік шығындар бойынша резервті есептеу/(қалпына келтіру), нетто (8-ескертпе)	217.662	(43.573)
Аутстаффинг қызметтері	201.357	500.323
Оқыту	167.065	137.253
Көлік қызметтері	160.243	118.975
Кеңес беру қызметтері	151.770	337.386
Байланыс қызметтері	129.400	94.041
Ақпараттық қамту	125.226	108.617
Материалдар және отын	91.174	114.150
Жарнама шығыстары	82.425	71.195
Банк қызметтері	68.960	99.535
Еңбек қызметінің аяқталғанға байланысты қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар (17-ескертпе)	37.398	30.911
Сақтандыру	30.533	26.403
Қауіпсіздікті қамтамасыз ету	30.510	88.934
Міндетті медициналық сақтандыру	30.978	9.432
Операциялық жалдау бойынша шығыстар	29.144	18.867
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер бойынша резервті (қайтару)/есептеу (10-ескертпе)	(618)	1.264
Ескірген қорлар бойынша резервті есептеу, нетто	—	9.639
Өзге де	542.975	491.292
Жиыны	13.858.932	12.037.532

23. ӨЗГЕ ШЫҒЫСТАР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өзге шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резервін қайта қарау (17-ескертпе)	1.162.914	—
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығарылуынан болған шығыстар, нетто	1.066.126	710.923
Негізгі құралдардың құнсыздануынан болған шығыстар (13-ескертпе)	292.293	37.682
Сатуға арналған активтердің құнсыздануынан болған шығыстар (11-ескертпе)	283.956	—
Өрекетсіз тұрған өндірістік объектілерді жою бойынша шығыстар	106.084	56.275
Актуарлық залалдар (17-ескертпе)	—	39.943
Өзге де шығыстар	4.240	142.654
Жиыны	2.915.613	987.477

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**24. ӨЗГЕ КІРІСТЕР**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өзге кірістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Сатуға арналған активтерді шығарылуынан болған кіріс, нетто (11-ескертпе)	1.513.663	–
Айыппұлдар мен өсімақылардан болған кірістер	252.833	680.220
Актуарлық пайдалар (17-ескертпе)	70.352	–
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резерві бойынша бағалауды қайта қарау (17-ескертпе)	–	1.239.714
Уақытша құрылыстарды жою шығындарын өтеу	–	217.054
Өзге де кірістер	321.290	260.481
Жиыны	2.158.138	2.397.469

25. ҚАРЖЫЛАНДЫРУ БОЙЫНША ТҮСКЕН КІРІСТЕР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін кезеңдерде қаржыландыру бойынша түскен кірістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Дивиденттік кіріс (28-ескертпе)	4.338.250	–
Банк салымдарынан және ағымдағы шоттардан пайыздық кіріс	2.468.573	4.862.911
Облигациялардың әділ құнын қайта қараудан болған кіріс (12-ескертпе)	122.932	–
Қызметкерлерге берілген қарыздар: дисконт амортизациясы	2.065	4.906
Өзге де қаржылық кірістер	2.197	1.913
Жиыны	6.934.017	4.869.730

26. ҚАРЖЫЛАНДЫРУ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін қаржыландыру бойынша шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер дисконтының амортизациясы (17-ескертпе)	1.390.712	1.268.976
Қызметкерлерге сыйақы: таза пайыздық шығыстар (17-ескертпе)	1.163.566	1.182.271
Ақша қаражаттары және олардың баламалары мен банк салымдары бойынша күтілетін несиелік шығындар резервін есептеу, нетто (6, 7-ескертпелер)	36.978	–
Облигацияларға инвестициялардың құнсыздануы (12-ескертпе)	–	3.639.607
Облигацияларға инвестициялардың дисконты (12-ескертпе)	–	630.951
Жиыны	2.591.256	6.721.805

27. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін табыс салығы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстар	19.254.332	17.049.571
Өткен кезеңдерде ағымдағы табыс салығы бойынша бағалаудағы өзгерістер	1.034.264	(294.732)
Мерзімі кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша үнемділік	(6.307.301)	(961.161)
Табыс салығы	13.981.295	15.793.678

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**27. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

2018 және 2017 жылдарға табыс салығы мөлшерлемесіне көбейтілген бухгалтерлік пайда мен табыс салығы бойынша шығыстар арасындағы салыстырмалы тексеру:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Салық салуға дейінгі пайда	65.794.005	61.448.469
Салықтың ресми мөлшерлемесі	20%	20%
Бухгалтерлік пайдадан түскен табыс салығы бойынша шығыстар	13.158.801	12.289.694
Өткен кезеңдерде ағымдағы табыс салығы бойынша бағалаудағы өзгерістер	1.034.264	(294.732)
Негізгі құралдарға қатысты салық салынатын уақытша айырмашылықтардың қайта қарауына байланысты төмендеуі	(1.065.393)	—
Дивидендтен түскен кіріс	(867.650)	—
Артық технологиялық мұнайдан түскен кіріс	788.242	433.589
Өтемдік тариф бойынша резерв	209.399	—
Шетелдік кәсіпорындардан болған пайда	156.838	221.492
Амортизацияланбайтын негізгі құралдардың құнсыздануы	93.462	1.029.766
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша ұзақ мерзімді міндеттемелер бойынша мерзімі ұзартылған салық активтерін есептен шығару	44.213	1.166.108
Облигацияларға инвестициялардың құнсыздануы	—	727.921
Өзге де шегерілмейтін шығыстар	429.119	219.840
Жиынтық кіріс туралы жеке есепте көрсетілген табыс салығы бойынша шығыстар	13.981.295	15.793.678

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

27. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)

Қаржылық жағдай туралы тиісті есептердің жасалу күніне жеке қаржылық есептілікте көрсетілген активтерді және міндеттемелер мен сомаларды есептеу үшін салық негіздеме аралығындағы уақытша айырмаларға қолданылатын заңмен белгіленген салық мөлшерлемесін қолдану арқылы есептелген мерзімі кейінге қалдырылған салық сальдосы 31 желтоқсанға келесіні қамтиды:

Мың теңгемен	2018 жылғы 31 желтоқсан	Пайда мен залал есебіне жатқызу	Капиталдың өзге де резервтеріне жатқызу	2017 жылғы 31 желтоқсан	Пайда мен залал есебіне жатқызу	Капиталдың өзге де резервтеріне жатқызу	2017 жылғы 1 қаңтар
Мерзімі кейінге қалдырылған салық бойынша активтер							
Қызметкерлерге беретін сыйақылар мен өзге де ақылар және тиісті шығындар	1.936.897	137.689	(137.731)	1.936.939	(850.797)	(206.584)	2.994.320
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер бойынша құнсыздану резерві	10.781	(124)	—	10.905	245	—	10.660
Күтілетін несиелік шығындар	180.165	60.159	—	120.006	(8.715)	—	128.721
Ескірген және өтімсіз қорына резерв	3.353	(170)	—	3.523	(26)	—	3.549
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв	4.221.880	531.970	620.445	3.069.465	59.014	6.033	3.004.418
Төлемге салық	125.916	(21.437)	—	147.353	32.555	—	114.798
Қоршаған ортаны қорғау міндеттермелер бойынша және өзге де резервтер	8.225	—	—	8.225	—	—	8.225
Өділ құнның өзгеруі және облигацияларға инвестициялар бойынша дисконт	101.604	(24.586)	—	126.190	126.190	—	—
	6.588.821	683.501	482.714	5.422.606	(641.534)	(200.551)	6.264.691
Мерзімі кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер							
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестиция	(176.032)	—	—	(176.032)	—	—	(176.032)
Негізгі құралдар	(74.416.587)	5.623.800	(11.494.525)	(68.545.862)	1.602.695	(3.027.352)	(67.121.205)
	(74.592.619)	5.623.800	(11.494.525)	(68.721.894)	1.602.695	(3.027.352)	(67.297.237)
Мерзімі кейінге қалдырылған салық бойынша таза міндеттемелер	(68.003.798)	6.307.301	(11.011.811)	(63.299.288)	961.161	(3.227.903)	(61.032.546)

Негізгі құралдар бойынша мерзімі кейінге қалдырылған салықтар салық және бухгалтерлік есепке алудағы негізгі құралдардың амортизацияның түрлі мөлшерлемелері мен негізгі құралдардың құнсыздануынан болған салық және бухгалтерлік базалардың арасындағы айырманы құрайды.

Мерзімі кейінге қалдырылған салықтың активі, болашақта салық салынған кірістің пайда болу ықтималдығына, біршама активтің пайдаланылуына байланысты көрсетілген дәрежеде танылады. Мерзімі кейінге қалдырылған салықтың активтері солармен байланысты салық жеңілдіктердің жүзеге асырылу ықтималдығы болмайтын дәрежеде азайтылады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**28. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР**

Егер тараптың бір жағы екінші жақты бақылай алса немесе қаржылық не операциялық шешім қабылдаған кезде екінші жаққа едәуір әсер етсе, 24 ҚЕХС «Байланысты тараптар туралы ақпараттар ашуға» сәйкес тараптар байланысты деп саналады. Әр байланысты тараппен болуы мүмкін қатынасты бағалаған кезде тек заңдығына ғана емес, қарым-қатынастың мәніне де назар аударылады.

Байланысты тараптармен жасалған мәмілелер тараптар арасында келісілген, байланысты және кейбір реттелетін қызметтерді есепке алмағанда үшінші тарапқа қолданылатын тарифтермен берілетін, нарық мөлшерлемесі бойынша жүзеге асырылмаған жағдайларда жүзеге асырылған.

Келесі кестелерде 2018 және 2017 жылдары байланысты тараптармен жасалған мәмілелердің жалпы сомасы мен 2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанына тиісті сальдо көрсетілген.

Байланысты тараптардан қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Ескертпе	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардың сауда және өзге де дебиторлық берешегі			
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		994.993	2.495.886
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		816.489	3.442
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		160.131	1.007.975
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешегінің жиыны	8	1.971.613	3.507.303
ҚМГ мен «Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың өзге де дебиторлық берешегі			
		19.761	509
Байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешектің жиыны	8	19.761	509
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві			
		(5.177)	—
Жиыны		1.986.197	3.507.812

Байланысты тараптарға өзге де қысқа мерзімді активтер берілген алғытөлемдер мен болашақ кезеңдегі шығындармен көрсетілген:

Мың теңгемен	Ескертпе	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарына берілген алғытөлемдер		210.957	103.181
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға берілген алғытөлемдер		14.842	101.281
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер жиыны	10	225.799	204.462
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың болашақ кезеңдегі шығындары			
	10	5	5
Байланысты тараптарға өзге де қысқа мерзімді активтер жиыны		225.804	204.467

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**28. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Негізгі құралдар және құрылыс қызметі үшін үшін байланысты тараптарға берілген ұзақ мерзімді алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемөн</i>	<i>Ескертпе</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптарға негізгі құралдар және құрылыс қызметі үшін берілген ұзақ мерзімді алғытөлемдер			
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарына алғытөлемдер		-	46.927
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарына берілген алғытөлемдер		16.118	-
Байланысты тараптарға негізгі құралдар және құрылыс қызметі үшін берілген ұзақ мерзімді алғытөлемдер жиыны	15	16.118	46.927

Байланысты тараптар алдындағы сауда және өзге де қысқа мерзімді кредиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемөн</i>	<i>Ескертпе</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін сауда және өзге де қысқа мерзімді кредиторлық берешек			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		1.875.226	910.337
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		1.333.398	232.361
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		7.158	-
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін сауда қысқа мерзімді кредиторлық берешектің жиыны	16	3.215.782	1.142.698
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындар алдында өзге де кредиторлық берешек		2.493	2.190
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында өзге де кредиторлық берешек		697	-
Байланысты тараптар алдында өзге де қысқа мерзімді кредиторлық берешектің жиыны	16	3.190	2.190
Байланысты тараптар алдында сауда және өзге де қысқа мерзімді кредиторлық берешектің жиыны		3.218.972	1.144.888

Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемөн</i>	<i>Ескертпе</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		12.811.346	10.560.712
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		328.173	359.068
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		-	1
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер жиыны	18	13.139.519	10.919.781

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**28. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Байланысты тараптар алдында өзге де ағымдағы міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемөн</i>	<i>Ескертпе</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдында мұнай көлік экспедициясының қызметтері үшін берешек			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында мұнай көлік экспедициясының қызметтері үшін берешек		8.437.279	6.589.984
Байланысты тараптар алдында мұнай көлік экспедициясының қызметтері үшін берешектің жиыны			
	18	8.437.279	6.589.984
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек			
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек		55.559	44.502
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек жиыны			
		55.559	44.502
Байланысты тараптар алдында өзге де міндеттемелердің жиыны			
		8.492.838	6.634.486

Компанияның байланыс тараптармен 31 желтоқсанда аяқталатын жыл бойы жасалған мәмілелері келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемөн</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін 2018 жылғы	2017 жылғы
Байланыс тараптарға сату		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	117.333.681	116.967.549
Бірлескен кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	9.284.834	9.121.018
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	5.718.602	3.731.719
Еншілес ұйымға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	310.031	—
Еншілес ұйымға сатуға арналған активтердің шығуынан болған кіріс	1.382.673	—
ҚМГ-ға сатуға арналған активтерді сатудан болған кіріс	372.976	—
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	57.756	16.138
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	39.021	84.391
Бірлескен кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	1.238	—
Жиыны	134.500.812	129.920.815

ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың негізгі қызметінен түскен түсім мұнай және су тасымалдау бойынша көрсетілетін қызметтермен байланысты.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**28. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Байланысты тараптардан сатып алынған қызметтер мен активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2018 жылғы	2017 жылғы
Байланысты тараптардан сатып алу		
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан негізгі құралдарды сатып алу	17.627.906	1.057.305
Еншілес ұйымнан негізгі құралдарды сатып алу	6.611.962	314.950
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	5.665.308	7.376.930
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	2.913.150	2.992.827
Еншілес ұйымнан қорларды сатып алу	2.328.757	—
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан қорларды сатып алу	1.429.260	1.071.536
Еншілес ұйымдардан қызметтерді сатып алу	465.191	—
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан негізгі құралдарды сатып алу	190.740	785.042
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	34.645	7.506
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан қорларды сатып алу	165	3.359
Жиыны	37.267.084	13.609.455

Есепті кезеңде Компания «Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы байланысты тараптан 17.627.906 мың теңгеге негізгі құралдарды сатып алды, соның ішінде «Прорва-Құлсары» магистралды мұнай құбыры мен «Астрахань-Маңғышлақ» су құбырын ауыстыруға арналған жобалар құрылысы бар.

Байланысты тараптармен операциялар бойынша Компанияның дивидендтік кіріс келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсанға аяқталған жыл үшін	
	2018 жыл	2017 жыл
Байланысты тараптардан түскен дивидендтік кіріс		
Еншілес ұйымнан түскен дивидендтік кіріс (PTL)	4.338.250	—
Жиыны	4.338.250	—

Дивидендтер төлеміне қатысты байланысты тараптарға ақша ағыны келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсанға аяқталған жыл үшін	
	2018 жылғы	2017 жылғы
Байланысты тараптарға ақша ағыны		
ҚМГ дивидендтерін төлеу	55.387.527	53.656.666
Жиыны	55.387.527	53.656.666

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін негізгі басқарушы қызметкерлерге есептелген сыйақының жалпы сомасы 834.325 мың теңге (2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін: 586.985 мың теңге). Басты қызметкерлерге төлемдер негізінен келісімшарттар және Компанияның ішкі ережелерімен белгіленген еңбекақы және сыйақылар бойынша шығыстардан тұрады.

29. ЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**Қызмет жүргізу шарттары**

Нарықтық экономиканың талаптарына сәйкес болатын, Қазақстан экономикалық реформалар және өзінің құқықтық, салық және әкімшілік инфрақұрылысын дамытуды жалғастыруда. Қазақстан экономикасының тұрақтылығы осы реформалардың жүзеге асырылуынан және экономикалық, қаржылық және ақша-кредит саясаты саласындағы Үкімет қабылдаған шаралардың тиімділігіне тәуелді.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**29. ЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Қызмет жүргізу шарттары (жалғасы)**

2015 жылы шикі мұнай бағасының айтарлықтай төмендеуі және қазақстандық теңгенің құнсыздануы Қазақстан экономикасына айтарлықтай теріс әсер етуі жалғастырылды. Басқа да факторлармен бірге осы факторлардың жиынтығы капиталдың қол жетімділігінің төмендеуіне, капитал құнының артуына, инфляцияның өсуіне және экономикалық өсуіне қатысты белгісіздікке әкелді. Компания басшылығы қазіргі жағдайда Компанияның экономикалық тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін тиісті шаралар қабылдайтынын айтты.

Салық салу

Қазақстандық салық салу заңнамасы және нормативтік-құқықтық актілері әрдайым өзгерістер мен әр түрлі түсіндірмелердің мән-мағынасы болады. Жергілікті, облыстық және ұлттық салық органдарының әр түрлі пікірлері болатын жағдайлары сирек емес, соның ішінде кірістердің, шығыстардың және қаржылық есептіліктің басқа да баптары ҚЕХС-ке сәйкес есепке алу туралы пікірлері бар. Қазақстанда қолданыстағы заңдардың негізінде анықталған құқық бұзушылыққа қолданылатын айыппұл мен өсімпұл жүйесі өте қатаң.

Айыппұлдық ықпалшараға қосымша есептелген салық сомасынан 80% көлемінде болатын айыппұлдар мен 2,5-ке көбейтілген, Қазақстан Ұлттық банкімен белгіленген, қайта қаржыландырылған мөлшерлемесі бойынша есептелген өсімпұл кіреді. Нәтижесінде, айыппұл мен өсімпұл сомалары кез келген есептелген салықтың туындысы болуы мүмкін. Салық салу кезеңдері тексерудің алдындағы жылдың күнтізбелік бес жыл мөлшерінде салық органдары тексеру үшін қол жетімді болады. Белгілі жағдайларда тексерулер бұдан ұзақ мерзімді қамтуы мүмкін.

Қазақстандық салық салу жүйесіне тән белгісіздік нәтижесінде салық, айыппұлдық ықпалшара мен өсімпұл сомасы, егер ондайлар болса, қазіргі уақытқа дейін шығысқа жатқызатын және 2018 жылдың 31 желтоқсанына есептелген соманы асып кетуі мүмкін. Басшылық 2018 жылдың 31 желтоқсанына қолданыстағы заңнамаға түсінік беру тиісті деп есептейді және салық бойынша тек осы жеке қаржылық есептілікте көрсетілгендерді алмағанда Компанияның ұстанымы расталады деген ықтимал бар.

Трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау

Қазақстанда трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау кең масштабта таралған және халықаралық бизнеске тура немесе жанама қатысты көптеген операцияларына қолданылады, бұл ретте операция қатысушылары байланысты тараптар болатындығына немесе болмайтындығына назар аудармайды. Трансфертті баға белгілеу бойынша заңнама операцияларға қолданылатын салықтар, «ұзартылған қол» принципі бойынша белгіленген нарық бағаларының негізінде есептелгенін талап етеді.

Трансферттік баға белгілеу туралы заң толық емес және заңның кейбір ережелеріне байланысты прецедентті жағдайлары бар. Оның үстіне, заңда толық нұсқауы жоқ. Нәтижесінде, операцияның әралуан түріне қолданылатын трансфертті баға белгілеу бойынша бақылауды іске асыру реттелмеген.

Қазақстанның трансфертті баға белгілеу туралы заңнамасымен байланысты белгісіздіктің болуы салық органдарының Компанияның ұстанымынан бөлек ұстанымды қабылдауына әкелу қауіптілігі бар, ол өз кезегінде 2018 жылғы 31 желтоқсанға қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар тудыруы мүмкін.

Басшылық 2018 жылдың 31 желтоқсандағы қолданыстағы заңнамаға түсінік беру дұрыс деп санайды және салық бойынша Компания ұстанымы құпталады деген ықтимал бар.

Қоршаған ортаны қорғау бойынша міндеттемелер

Қазақстанда қоршаған ортаны қорғау бойынша заңнама даму үрдісі үстінде, сондықтан үнемі өзгерістерге шалдығады. Заңнаманың өзгеруі нәтижесінде пайда болған ықтимал міндеттемелер шынайы бағалана алмайды. Ағымдағы заңнамаға сәйкес, басшылық Компанияның осы жеке қаржылық есептілікте көрсетілгендерді қоспағанда, қаржылық жағдайына және оның қызметінің нәтижесіне едәуір теріс әсер ететін мүмкін әлде ықтимал міндеттемелер болмайды деп есептейді (4, 17-ескертулер).

Сақтандыру мәселелері

Қазақстан Республикасында сақтандыру саласы даму сатысында, сондықтан әлемнің басқа өңірлерінде таралған сақтандырудың көптеген нысандары бізде әлі қол жетімді емес.

Компания үшінші тұлға алдында Компанияның немесе оның қызметіне жататын объектілерде болған апаттан мүлікке немесе қоршаған ортаға залал келтірілгені үшін жауапкершілік артатын мүлікті сақтандырады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**29. БЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Негізгі құралдарды сатып алу бойынша міндеттемелер**

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның негізгі құралдар мен құрылыс қызметін сомасы 38.869.144 мың теңгеге (2017 жылғы 31 желтоқсан: 26.440.947 мың теңге) сатып алуға шарттық міндеттемелері болған. Бұл міндеттемелер инвестициялық бағдарламаның бөлігі болып табылады.

Инвестициялық бағдарлама бойынша міндеттемелер

«Табиғи монополиялар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес, табиғи монополия субъектісі ретінде Компанияның 2015-2019 жылдарға бекітілген шекті тарифтер аясында 2015-2019 жылдарға өндірістік объектілердің күрделі құрылысына / қайта құруына / күрделі жөндеуіне / диагностикасына бағытталған инвестициялық бағдарламаны орындауға (Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігінің 2018 жылғы 27 ақпандағы № 68 және ТМРБЖТҚҚК 2018 жылғы 23 ақпандағы № 43-ОД бірлескен бұйрығымен бекітілген) міндеттемесі бар, жалпы сомасы 191 миллиард теңге, оның ішінде:

- 2015 жылы – 57,1 миллиард теңге, оның ішінде ішкі нарыққа – 18,4 миллиард теңге;
- 2016 жылы – 38,4 миллиард теңге, оның ішінде ішкі нарыққа – 12,5 миллиард теңге;
- 2017 жылы – 37,09 миллиард теңге, оның ішінде ішкі нарыққа – 11,7 миллиард теңге;
- 2018 жылы – 37,09 миллиард теңге, оның ішінде ішкі нарыққа – 11,5 миллиард теңге;
- 2019 жылы – 21,36 миллиард теңге, оның ішінде ішкі нарыққа – 6,6 миллиард теңге.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның инвестициялық бағдарламаны орындау бойынша міндеттемелері 51,8 миллиард теңгені құрайды (2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша – 63,4 миллиард теңге).

Өндірістік қажеттілікке байланысты 2018 жылдың екінші жартысында өндірістің ағымдағы деңгейін ұстап тұру мақсатында Компания Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігіне және 2018-2019 жылдарға арналған жоғарыда аталған инвестициялық бағдарламаны түзету жөніндегі ұсыныстарын ТМРБЖТҚҚК-ға жолдады. Компанияның шағымына жауап ретінде, ТМРБЖТҚҚК инвестициялық бағдарламаның белгілі бір шараларын орындамағаны үшін уақытша өтемдік тарифті қолдану тәуекелі туындаған ескертулерге байланысты инвестициялық бағдарламаны түзетуден бас тартты. Компанияның ішкі нарыққа мұнай тасымалдау және суды жеткізу қызметтеріне уақытша өтемдік тарифі 2020 жылғы 1 шілдеден бастап он екі ай аралығында қолданылуы мүмкін.

Компания ТМРБЖТҚҚК-ның ескертулерімен келіспей, оның іс-әрекеттеріне шағымдану үшін заңда белгіленген тәртіппен жұмыс жүргізуде.

30. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ

Компанияның негізгі қаржылық міндеттемелер құрамына сауда және өзге де кредиторлық берешектер кіреді. Көрсетілген қаржы құралдары ең бастысы Компанияның шаруашылық қызметін қаржыландыруды тарту үшін қолданылады. Компанияның шаруашылық қызметінің нәтижесінде пайда болған сауда дебиторлық берешегі, ақша қаражаттары мен олардың баламалары бар.

Компания несиелік тәуекелден, валюталық тәуекелден және өтімділік тәуекелден тұратын нарық тәуекеліне бейім.

Компания басшылары шолу жасайды және осы тәуекелдерді басқару үшін қабылданатын келесі шараларды бекітеді.

Несиелік тәуекел

Компанияның мәмілелерді тек белгілі және несиені өтеуге қабілетті тараптармен жасайды. Компанияның саясатына сәйкес, коммерциялық несие шартына қарай сауда операцияларын жасауды қалайтын барлық клиент, несиелік тексеру рәсімінен өтуге жатады. Сондай-ақ, Компанияға берешекті қайтармау тәуекелін төмендетуде сенімділікті қамтамасыз ету үшін осындай сатып алушының дебиторлық берешегі үздіксіз мониторингке алынады. Тәуекелдің ең жоғары мөлшері дебиторлық берешектің теңгерімдік құны болады. Компанияда несиелік тәуекелдің маңызды шоғырлануы жоқ.

Компанияның ақша қаражаттарын, салымдарды қазақстандық банктерде орналастырады (6 және 7-ескертулер). Компанияның басшылығы төтенше несиелік тәуекелдерді алып тастау мақсатында осы банктердің кредиттік рейтингін мерзімді түрде қарайды. ҚЕХС (IFRS) 9-ға сәйкес Компания кредиттік мекемелердегі қаражаттарға несиелік шығындар резервін таныйды.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

30. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)

Несиелік тәуекел (жалғасы)

Келесі кестеде «Moody's», «Fitch Ratings» және «Standard&Poor's» агенттіктерінің несие рейтингін қолдана отыра есепті күнге банк салымдары мен ақша қаражаттары бойынша сомалар көрсетілген:

Мың теңгемен	Орналасқан жері	Рейтинг		2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
		2018 жыл 31 желтоқсан	2017 жыл 31 желтоқсан		
Банктер					
«Қазақстанның Халық Банкі» АҚ	Қазақстан	BB/Жағымды	Ba1/Тұрақты	58.517.520	68.305.097
«Сбербанк России» АҚ	Ресей	Baa3	BBB-	9.338	724
«Сбербанк России» АҚ ЕБ	Қазақстан	BB+/Жағымды	BB+/Жағымды	167	12
«ГазБанк» АҚ АҚБ	Ресей	–	B3/Тұрақты	–	10.418
«Altyn Bank» АҚ	Қазақстан	BBB-/Тұрақты	Ba2/Тұрақты	–	25
«ЦеснаБанк» АҚ	Қазақстан	B-	B/Тұрақты	–	9
«Қазкоммерцбанк» АҚ	Қазақстан	–	Ba2/Тұрақты	–	8
«ForteBank» АҚ	Қазақстан	B/Тұрақты	B3/Жағымды	–	5
Жиыны				58.527.025	68.316.298

Өтімділік тәуекел

Ағымдағы өтімділікті жоспарлау құралын қолдана отыра, Компания ақша қаражаттарының тапшылық тәуекелдігіне бақылау жасайды. Осы құралдың көмегі арқылы қаржылық инвестициямен және қаржы активтерімен байланысты төлем мерзімі (мысалы, дебиторлық берешек, басқа да қаржы активтері), сондай-ақ операциялық қызметтен болатын болжамды ақша ағымдары талданады.

Келесі кестеде 2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанына Компанияның қаржылық міндеттемелері бойынша осы міндеттемелерді өтеу мерзіміне қарай шарттық дисконтталмаған төлемдер туралы ақпарат берілген.

Мың теңгеммен	Сұраныс бойынша	1 жылдан кем	1 жылдан 2 жылға дейін	2 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан артық	Жиыны
2018 жылдың 31 желтоқсанына						
Қысқа мерзімді сауда және өзге де кредиторлық берешектер	–	11.846.776	67.552	820	4.612	11.919.760
Жиыны	–	11.846.776	67.552	820	4.612	11.919.760
2017 жылдың 31 желтоқсанына						
Қысқа мерзімді сауда және өзге де кредиторлық берешектер	–	16.693.685	27.068	145	4.282	16.725.180
Жиыны	–	16.693.685	27.068	145	4.282	16.725.180

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**30. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Валюталық тәуекелдік**

Валюталық тәуекелдікке ұшырайтын, шетел валютасымен көрсетілген активтер мен міндеттемелердің жалпы сомасы төменгі кестеде берілген.

<i>Мың теңгеммен</i>	АҚШ доллары	Ресей рублі	Еуро	Жиыны
2018 жылдың 31 желтоқсанына				
Активтер	27.625.155	37.829	—	27.662.984
Міндеттемелер	29.944	65.608	18.454	114.006
2017 жылдың 31 желтоқсанына				
Активтер	18.046.919	13.487	—	18.060.406
Міндеттемелер	18.062	85.231	16.726	120.019

Компанияның операцияларымен байланысты валюталық тәуекелдерді төмендетуге ықпал ететін Компанияда ресми құралдар жоқ.

Келесі кестеде Компанияның салық салғанға дейінгі пайданың (активтер мен міндеттемелердің әділ құнындағы болуы мүмкін өзгерістерге байланысты) өзге көрсеткіштердің тұрақтылығы жағдайында АҚШ доллары, ресей рублі мен еуро айырбас бағамының болуы мүмкін өзгерістеріне сезімталдығы көрсетілген. Компанияның капиталына әсері аз.

<i>Мың теңгеммен</i>	Валюта айырбас бағамының ұлғаюы/ төмендеуі	Салық салғанға дейінгі пайдаға әсер
2018 жыл		
АҚШ доллары	+14,00% -10,00%	3.863.330 (2.759.521)
Ресей рублі	+14,00% -9,00%	(3.889) 2.500
Евро	+14,00% -10,00%	(2.584) 1.845
2017 жыл		
АҚШ доллары	+10,00% -10,00%	1.802.886 (1.802.886)
Ресей рублі	+16,00% -16,00%	(11.479) 11.479
Евро	+13,50% -9,50%	(2.258) 1.589

Капиталды басқару

Капиталды басқаруға байланысты Компанияның негізгі мақсаты тұрақты несие төлеу қабілетін қамтамасыз ету және Компания қызметін жүргізу үшін капиталдың барабар деңгейі мен акционердің пайдасын барынша көбейту. Компания капиталдың құрылымын басқарады және экономикалық жағдайдың өзгеруіне сәйкес оны өзгертеді. Компания капитал құрылымын сақтау немесе өзгерту мақсатында дивидендтерді төлеу мөлшерін реттей алады, акционерге капиталды қайтара алады немесе жаңа акцияларды шығара алады.

2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталатын жылдарда объектілерде, саясатта және капиталды басқару үдерістерінде өзгерістер болған емес.

2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компанияда айтарлықтай берешек сомасы болған жоқ. Компания есепті күнге берешектен асатын елеулі ақша қаражатына ие.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

30. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)**Қаржы құралдарының әділ құны**

Ақша қаражаттардың, банктердегі салымдардың, сауда және өзге де дебиторлық берешектің, сауда және өзге де кредиторлық берешектердің және басқа да қаржылық міндеттемелердің теңгерімдік құны қаржы құралдарының қысқа мерзімділігіне орай шамамен олардың әділ құнына тең.

31. ЕСЕПТІ КҮННЕН KEЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

Мемлекет басшысының 2018 жылғы 29 қыркүйектегі тапсырмасына және ҚМГ Басқармасының 2019 жылғы 11 ақпандағы шешіміне, сондай-ақ 2019 жылғы 29 қаңтардағы Қоғамның Директорлар кеңесінің шешіміне сәйкес, Компания 2019 жылы Түркістан қаласында нысанның құрылысына жалпы сомасы 2,2 миллиард теңге көлемінде демеушілік көрсетеді. Жоғарыда аталған көлемде, 2019 жылғы 18 ақпанда Компания 1 миллиард теңге көлемінде қаржыландырудың алғашқы траншын жасады.

БМТ-ның операциялық қызметін қолдау мақсатында, Компания 2019 жылғы 25 ақпанында 2019 жылғы 31 қаңтардағы Басқарманың шешіміне сәйкес, БМТ-ға 1.500 мың АҚШ доллары (565.095 мың теңгеге баламалы) мөлшерінде пайызсыз қарыз берді, несие мерзімі 1 жыл, бір жылға дейін ұзартылуы мүмкін.